

Saksbehandler: Per Kristian Aschim, Sissel Vartdal, Per Tanggaard

Referanser: KM 11/08, SKR 39/08, KR 20/09, KR 2.12/10, SKR 16/10, KR 26/10, SKR 30/10, KR 39/10

Saksdokumenter:

Dok.dato	Tittel	
KM 11.1.1/10	Evalueringsrapport Kirkevalget 2009.pdf	
KM 11.1.2/10	Rapport_Kyrkjevalet_2009.pdf	
KM 11.1.3/10	Særskilte regler for de kirkelige valg 2011	
KM 11.1.4/10	Vurdering av foreslåtte endringer i kirkevalgordningen	
KM 11.1.5/10	Erfaringer sammenslåtte menighetsråd 2009.doc	

Valgregler, herunder særskilte regler for de kirkelige valg 2011, representasjon for samisk kirkeliv og døvekirken. Evaluering av demokratireformen

Sammendrag

I. Evaluering av Kirkevalget 2009

Med overleveringen av evalueringsrapporten "Når alle stemmer teller..." fra Stiftelsen Kirkeforskning (KIFO) og Det teologiske Menighetsfakultetet (MF) har Den norske kirke fått verdifull kunnskap. Ikke bare om avvikling av kirkevalg i praktisk og teknisk forstand, men også om medlemmers bevissthet om sitt medlemskap og hva som motiverer til deltakelse i kirkens demokratiske prosesser.

Den interne rapporten "Kyrkjevalet 2009" ble lagt fram for Kirkerådet i mars 2010. Selv om den eksterne rapporten er langt mer omfattende både i form og innhold, er det noen felles trekk mellom de to rapportene. Begge rapportene ser, tross klare forbedringspunkt, preferansevalget som en valgform som også bør gjennomføres ved Kirkevalget i 2011. Videre tematiserer rapportene de konkrete forutsetningene i kirkeforliket og kirkens svar på dette.

Kirkevalget 2009 har lært oss mye både om hva som fungerer, og hva som kunne fungert bedre. Videre i denne saken blir det lagt fram en rekke endringsforslag i valgreglene til Kirkevalget i 2011, både til menighetsrådsvalg og til valg på bispedømmeråd/Kirkemøte.

Demokratireformen er mer enn en valgteknisk reform. Formålet med demokratireformen er å utvikle kirkens ordninger og organisasjon slik at disse støtter opp under medlemmers deltakelse og eierskap. Demokratireformen skal bidra til at kirken kan være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen kirke for folket i en ny tid.

II. Valg av menighetsråd. Endringer og justeringer av valgregler for valget i 2011.

I forbindelse med Kirkevalget i 2009 vedtok Kirkemøtet kun mindre endringer i regler for valg av menighetsråd.

For å gjøre stemmegivning enklest mulig for velgerne når Kirkevalget avholdes sammen med kommune- og fylkestingsvalget i 2011 foreslås det forenklinger/standardisering av velgerens muligheter til endring på stemmeseddelen. Dette vil også gjøre opptellingsarbeidet enklere.

På bakgrunn av evalueringen av Kirkevalget 2009 drøftes hvordan velgernes endringer på stemmesedlene i større grad kan få reell betydning når det er flere kandidater på listen enn minstekravet (antall medlemmer pluss varamedlemmer som skal velges). Det foreslås å endre opptellingsreglene slik at alle kandidater på listen får reell mulighet til å bli valgt inn.

Det foreslås to terminologiske endringer: begrepene ”kumulering” og ”forhåndskumulering” som ikke lenger benyttes ved de politiske valg, foreslås erstattet med begrepene ”tilleggsstemme” og ”stemmetillegg”.

Opptellingsreglene for forholdstallsvalg foreslås revidert slik at de samsvarer med opptellingsreglene i valgloven av 2002. For å unngå henvisning til valgloven i regeltekstene, foreslås det å ta bestemmelsene inn i regelverket for valg av menighetsråd. De aktuelle reglene er bearbeidet og tilpasset regler for valg av menighetsråd. Det foreslås også forenklinger i prosedyrene ved forhåndsstemming. Disse forenklingene har som konsekvens at velgere som har forhåndsstemt ikke lenger kan stemme på valgdagen.

Prøveordningen med valg på halve menighetsrådet annet hvert år, foreslås forlenget fram til 2013. I prøvemeningen medfører det at funksjonstiden for menighetsrådsmedlemmene som ble valgt i 2009, blir fire år. En underveisevaluering av ordningen foretas høsten 2010, mens endelig evaluering av ordningen finner sted etter valget i 2011.

Prøveordningen med sammenslåtte menighetsråd foreslås også forlenget. Dette må avklares med departementet før Kirkemøtet. Et notat som sammenfatter de foreløpige erfaringene er vedlagt.

I saksorienteringen drøftes også andre merknader og forslag til justering av valgregler, forbedring av veiledninger etc.

III. Valg av bispedømmeråd og Kirkemøte. Endringer og justeringer av valgeregler for valget i 2011.

Evalueringen av Kirkevalget 2009 viser behov for å gjennomgå preferansevalgordningen og gjøre nødvendige endringer og justeringer i regelverket med sikte på forbedringer og forenklinger av ordningen. På den positive siden har ordningen flyttet makt fra nominasjonskomiteen til velgerne. Ordningen med supplerende nominasjon har også fungert godt og bidratt til å øke tilfanget på reelle valgalternativer, samtidig som det har gitt økt innflytelse til kirkens medlemmer. På den annen side var ordningen ny og krevende for velgerne. Det var et høyt antall forkastede stemmer. Det viste seg også at uforholdsmessig mange kandidater med etternavn på bokstaver tidlig i alfabetet ble valgt inn. Det er nødvendig med forenklinger og forbedringer av ordningen før Kirkevalget i 2011 hvis en skal videreføre ordningen med preferansevalg.

Det anbefales å videreføre forsøket med preferansevalg også i 2011 for å få en bedre utprøving av ordningen, og for å få et bredere erfaringsgrunnlag før det konkluderes om framtidig valgordning. Det foreslås endringer i ordningen som skal gjøre stemmegivningen enklere for velgeren, og bidra til at velgeren lettere kan gjøre seg kjent med kandidatene og treffe et valg. Følgende endringer foreslås:

- Reduksjon av antall leke kandidater som skal nomineres av nominasjonskomiteen fra 21 til 18.
- Forbedret presentasjon av kandidatene, slik at presentasjonen inneholder kandidatens syn på aktuelle kirkelige spørsmål.
- Forenklet oppsett av stemmeseddelen slik at preferansene angis med tallverdier i én kolonne til venstre for kandidatens navn.
- Angivelse på kandidatlisten av hvilke kandidater som er fremkommet ved supplerende nominasjon. Kandidatlisten settes opp i alfabetisk rekkefølge. Det anbefales å finne ordninger som legger til rette for kandidatenes egenprofilering og for at personer eller grupperinger kan bekjentgjøre (konkurrerende) anbefalinger for stemmegivning.

I tillegg til dette er det nødvendig med bedre informasjon om kandidatene og bedre distribusjon av informasjonen til velgerne.

Kirkerådet anbefaler videre at forsøksordningene med kombinasjon av direkte og indirekte valg og med rent direkte valg videreføres i 2011, og at en følger samme prosedyre for fastsetting av forsøk i de enkelte bispedømmer. 10 av 11 bispedømmer ønsker å videreføre samme forsøksordning i 2011 som de hadde i 2009.

Kirkevalget 2011 foreslås berammet til 11.-12.september 2011, samme dager som kommune- og fylkestingsvalget. Fristene for innsending av stemmesedler, opptelling og kunngjøring av valgresultat må justeres i samsvar med dette.

Som ved Kirkevalget i 2009 foreslås det at bestemmelsene som begrenser adgangen til gjenvalg settes ut av kraft også i 2011.

I tråd med Kirkerådets anmodning i september 2010 er det utarbeidet forslag til ordning hvor valg av prest og lek kirkelig tilsatt finner sted samtidig med direkte valg(omgang) av leke medlemmer.

Andre spørsmål, som styrkeforholdet mellom leke medlemmer, prester og lek kirkelig tilsatte, og om kategorien lek kirkelig tilsatt skal innlemmes i kategorien leke medlemmer, involverer mer omfattende spørsmål som bør sees i sammenheng med utredningen av framtidig kirkeordning.

IV. Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte og til Samisk kirkeråd ved de kirkelige valg i 2011.

Kirkemøtet ba i sak KM 11/08 om at det skulle nedsettes en arbeidsgruppe som skulle legge fram forslag til nye ordninger for valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte før valget 2011. En arbeidsgruppe utarbeidet forslag til prøveordninger som ble bearbeidet og lagt fram for Samisk kirkeråd og Kirkerådet i mai 2010. På bakgrunn av denne behandlingen ble det utarbeidet forslag til regelendringer som også berørte Statutter for Samisk kirkeråd. Forslaget ble sendt på høring sommeren 2010, og behandlet av Samisk kirkeråd i september 2010. På bakgrunn av Samisk kirkeråds vedtak, besluttet Kirkerådet i september 2010 å ikke realitetsbehandle forslaget.

V. Valg av representant fra Døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet ved de kirkelige valg i 2011.

Kirkemøtet ba i sak KM 11/08 om at det skulle nedsettes en arbeidsgruppe som bl.a. skulle vurdere å øke den døvekirkelige representasjonen i bispedømmeråd og Kirkemøtet. Spørsmålet er ett av flere spørsmål som berører sammensetningen av bispedømmeråd og Kirkemøtet, og vil kreve en mer omfattende utredning og behandling som det anbefales at Kirkemøtet tar etter valget i 2011 og frem mot valget i 2015.

Etter drøftelser med Døvemenighetenes fellestråd, legges det i denne omgang fram forslag om å gjennomføre valget på samme måte som i 2009. Det ble da gjort forsøk med at nominasjonskomiteen for leke medlemmer i Oslo bispedømme også var nominasjonskomite for det særskilte valget av representant for døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd.

VI. Justeringer i øvrig regelverk

Det foreslås også mindre justeringer av *Regler for valg av Kirkeråd, Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet, Regler om formene for bispedømmerådets virksomhet, Statutter for mellomkirkelig råd, og Statutter for Samisk kirkeråd.*

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

1. Kirkemøtet tar evalueringsrapporten *Når alle stemmer teller... Evaluering av demokratireformen i Den norske kirke: Kirkevalget 2009* til etterretning.
2. Kirkemøtet fastsetter som *Særskilte regler for valg av menighetsråd ved de kirkelige valg 2011*, de særskilte regler for valg av menighetsråd ved valgordningsforsøkene i 2009 med følgende endringer.

a. Bokmål:

Overskriften skal lyde:

Særskilte regler for valg av menighetsråd ved de kirkelige valg 2011 (bokmål):

Inngressen skal lyde:

Fastsatt av Kirkemøtet 15. november 1996 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 6 første ledd. Med endringer fastsatt av Kirkemøtet 18. november 2000, særskilte regler for menighetsrådsvalget i 2009 fastsatt av Kirkemøtet 15. november 2008 og særskilte regler for valg av menighetsråd i 2011 fastsatt av Kirkemøtet [vedtakets dato]. november 2010 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr.31 om Den norske kirke § 6 første ledd og § 24 sjuende ledd.

Ny § 1.3 skal lyde:

Menighetsrådet (valgstyret) fører en valgbok over forhold som angår valget, jf. §§ 10.11, 11.3 og 12.5. Der det i tillegg til valgstyret er stemmestyrer, jf. § 2.4, utarbeider hvert stemmestyre en rapport over det som behandles i anledning valgtinget på hvert enkelt stemmested, jf. § 11.3.

§ 2.1, første punktum skal lyde:

Valg av menighetsråd skal i 2011 holdes i alle landets menigheter på en og samme dag, mandag 12. september.

§ 2.2, annet ledd skal lyde:

I døvemenighetene kan valget finne sted i tilknytning til gudstjeneste søndag 11. september, og for øvrig gjennomføres som forhåndsstemming.

§ 2.3, annet ledd, annet punktum skal lyde:

Stemmegivningen mandag må ikke foregå senere enn kl. 21.

§ 2.4 skal lyde:

Menighetsrådet kan bestemme at stemmegivningen skal foregå på flere steder i soknet. Der menighetsrådet bestemmer at inndelingen skal følge kommunens stemmekretser, og

disse ikke samsvarer med soknegrensene eller de kirkelige stemmekretsene, kan menighetsrådene i de berørte sokn inngå samarbeid om avviklingen av valget i en stemmekrets. På hvert stemmested foregår stemmegivningen for en viss del av manntallet.

Til å lede valgtinget på hvert enkelt stemmested oppnevner menighetsrådet for hvert sted et stemmestyre på minst 3 medlemmer som har stemmerett ved valget. Menighetsrådet oppnevner ett av medlemmene, fortrinnsvis blant sine egne medlemmer, til leder av stemmestyret.

§ 2.5 oppheves.

§ 2.6, fjerde punktum skal lyde:

Nærmere regler om utsendelse av valgkort i forbindelse med valget i 2011 gis av Kirkerådet.

§ 6.2 skal lyde:

Ved forholdstallsvalg vil menighetsrådet bli sammensatt av representanter fra de forskjellige listene, etter det forholdsmessige antall stemmer hver liste får, jf. § 12.4, pkt. d og f. Ved tilleggsstemme (kumulering)/strykning og oppføring av navn fra andre lister vil velgerne også kunne endre rekkefølgen på den enkelte liste, og slik påvirke utfallet når det gjelder hvilke personer fra listene som får flest stemmer og dermed velges, jf. § 12.4, pkt. e og g.

§ 6.3 skal lyde:

Ved flertallsvalg vil menighetsrådet bli sammensatt i rekkefølge ut fra det antall stemmer den enkelte kandidat får. Ved tilleggsstemme (kumulering)/strykning og oppføring av nye navn, vil velgerne også ved flertallsvalg kunne påvirke utfallet når det gjelder hvilke personer som får flest stemmer og dermed velges.

§ 7.1 a skal lyde:

a) skal være kommet inn til menighetsrådets leder senest 1. mai 2011.

§ 7.1 b skal lyde:

b. skal være egenhendig underskrevet av 10 stemmeberettigede forslagsstillere,

§ 7.1 c skal lyde:

c. skal tydelig angi hvilket valg det gjelder (navn på sokn, gruppe og valgdager) og som overskrift (foran navnene på kandidatene) ha navnene på forslagsstillerne,

§ 7.1 d skal lyde:

d. skal angi en tillitsvalgt blant forslagsstillerne som menighetsrådet kan henvende seg til ved forhandlinger om listeforslaget,

§ 7.1 Nytt annet ledd til femte ledd (etter første ledd bokstav h.) skal lyde:

Menighetsrådet ser til at det blir stilt kandidatliste(r) til valget.

Menighetsrådet kan oppnevne en nominasjonskomite på 3-5 medlemmer som forestår arbeidet med å skaffe fram kandidater til menighetsrådet. Nominasjonskomiteen

skaffer også fram ytterligere forslagsstillere slik at det blir 10 forslagsstillere inkludert nominasjonskomiteens medlemmer. Forslagsstillerne foretar den endelige prioritering av kandidatlisten.

Alternativt kan menighetsrådet oppnevne 10 forslagsstillere som får i oppdrag å skaffe fram kandidater til menighetsrådet og foreta prioriteringen av kandidatlisten.

Når menighetsrådet er kjent med at det vil bli fremmet forslag til kandidatliste(r) av grupper av kirkemedlemmer, kan menighetsrådet avstå fra å oppnevne nominasjonskomite eller forslagsstillere.

§ 7.1 niende og tiende ledd skal lyde:

Ved flertallsvalg må kandidatlisten minst ha så mange forskjellige kandidater som det skal velges medlemmer og varamedlemmer til sammen, jf. kirkeloven § 6 første ledd. Listen kan imidlertid ikke inneholde mer enn det dobbelte antall navn. Det kan ikke gis stemmetillegg til kandidater (forhåndskumulering).

Ved forholdstallsvalg skal forslaget være utfylt i tydelig rekkefølge med så mange forskjellige eller inntil en gang gjentatte navn (stemmetillegg/forhåndskumulering) som det skal velges faste medlemmer. Gjentatte navn skal stå først på listen, og gjentakelsen skal skje på plassen nærmest etter. Forslaget skal dessuten i fortsatt rekkefølge utfylles med fem andre forskjellige navn.

§ 7.2, første ledd skal lyde:

Et forslag til kandidatliste ved forholdstallsvalg må ikke ha forslagsstiller eller kandidat felles med andre forslag.

§ 7.2, annet ledd, første og andre punktum skal lyde:

Står en forslagsstiller bak flere lister, skal menighetsrådet pålegge forslagsstilleren innen en bestemt frist å si fra hvilken kandidatliste vedkommende vil stå som forslagsstiller til. Svarer forslagsstilleren ikke, strykes navnet fra listen over forslagsstillere på samtlige lister.

§ 7.2, annet ledd, femte punktum og nytt sjettede punktum skal lyde:

Forslagsstillerne bestemmer hvilket navn som skal settes i stedet og om navnet skal settes inn på den tomme plassen eller nederst på listen. Forslagsstillerne kan delegerer avgjørelsen til den tillitsvalgte for listen.

§ 7.3, første ledd skal lyde:

Menighetsrådet avgjør om forslagene til kandidatlister skal godkjennes, og undersøker om kandidatene og forslagsstillerne oppfyller de lovbestemte vilkår. Menighetsrådet skal da ved forhandlinger med den tillitsvalgte for listen søke å bringe forslag i foreskrevet stand.

§ 7.3, tredje ledd skal lyde:

Dersom en kandidat blir fritatt, strykes navnet. Forslagsstillerne bestemmer hvilket navn som skal settes i stedet og om navnet skal settes inn på den tomme plassen eller nederst på listen. Forslagsstillerne kan delegere avgjørelsen til den tillitsvalgte for listen.

§ 7.5 skal lyde:

Menighetsrådet skal kunngjøre de godkjente kandidatlistene snarest mulig og senest 10. august 2011, når forhåndsstemningen starter.

§ 10.1 annet ledd, femte punktum skal lyde:

En velger som forhåndsstemmer kan ikke avgi stemme ved valgtinget.

§ 10.7 nytt annet til fjerde punktum skal lyde:

Stemmeholderen kan forlange at en ukjent velger godtgjør at han er den han gir seg ut for å være. Velgeren bør ha med valgkort til forhåndsstemmegivningen, jf. § 10.9. Har velgeren ikke med valgkort, fylles det ut et valgkort på stedet med opplysninger om velgerens navn, adresse og fødselsdato

§ 10.8 nytt tredje punktum skal lyde:

Det benyttes særskilt stemmeseddelkonvolutt ved valg av menighetsråd.

§ 10.9 skal lyde:

Stemmeholderen gir deretter velgeren en omslagskonvolutt. I denne legger velgeren selv konvolutten med stemmeseddelen, og eventuell stemmeseddelkonvolutt for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet, jf. Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet III, § 10-1.

Stemmeholderen skal underskrive på valgkortet og påføre tid og sted for stemmegivningen. Stemmeholderen legger deretter stemmeseddelkonvolutten(e) og valgkortet ned i en omslagskonvolutt, limer den igjen og fører stemmegivningen på liste (jf. § 10.10) i velgerens påsyn.

§ 10.10, nytt annet punktum skal lyde:

Det føres en liste over forhåndsstemmer i eget sokn og en annen liste over forhåndsstemmer som oversendes andre sokn.

§ 10.11 skal lyde:

Menighetsrådets leder eller den menighetsrådets leder bemyndiger, mottar forhåndsstemmene og listen over avgitte stemmer, og fører inn på listen de tilsendte forhåndsstemmer som er avgitt utenfor soknet. Forhåndsstemmene skal nummereres fortløpende på listen, og det samme nummer settes på omslagskonvolutten.

Når menighetsrådet skal begynne å åpne og behandle disse forhåndsstemmer, skal menighetsrådets leder legge frem den forannevnte liste og alle de forhåndsstemmer som er innført før valgtinget. Menighetsrådet gjennomgår listen over forhåndsstemmer før valgtinget og krysser av i manntallet for godkjente forhåndsstemmegivninger. Listen tas inn i valgbooken.

§ 11.3 skal lyde:

Menighetsrådets/valgstyrets leder fører inn i valgboken alt som behandles og avgjøres på valgtinget. I valgboken innføres datoene for kunngjøring om utlegging av manntall og valgting.

Foregår stemmegivningen på flere steder i soknet fører stemmestyrets leder det som behandles i anledning valgtinget i en egen rapport. Rapporten tas inn i valgboken.

Bli det innsigelse mot at valget holdes, bokføres innsigelsen og grunnen.

Valgstyret/stemmestyret avgjør hver innsigelse så snart den er reist og gir opplysninger om klageadgang etter § 13.

Etter at stemmegivningen er avsluttet, kontrollerer valgstyret eller stemmestyret det som er bokført. Leder i valgstyret eller stemmestyret og de tilstedeværende medlemmer skriver under. Dette gjøres hver dag, dersom valgtinget foregår over flere dager.

§ 11.4 skal lyde:

Når valget er åpnet får de velgerne som er innført i manntallet, anledning til å stemme etter hvert som de møter frem. Velgere som har stemt på forhånd kan ikke avgi stemme.

Fremgangsmåten er slik: Velgeren går til de utlagte stemmesedlene, og vises deretter til en del av valglokalet, hvor vedkommende usett kan gjøre eventuelle endringer på stemmeseddelen. Stemmeseddelen og ev. stemmeseddelen for valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet, brettes deretter sammen med teksten inn. Stemmesedlene stemples deretter med et stempel som identifiserer hvilket sokn stemmen(e) er avlagt i, og det settes ett kryss i manntallet. Velgeren legger så de(n) stemplede stemmeseddelen(-dlene) i en låst urne.

Valgstyret kan forlange at en ukjent velger godtgjør at han er den han gir seg ut for å være.

Foregår stemmegivningen på flere steder i soknet, skal også velgere som ikke står i vedkommende del av manntallet få adgang til å avgi stemme. Disse skal imidlertid ikke legge stemmeseddelen i valgurnen, men legge den i en stemmesedelkonvolutt og gi den til stemmestyret. Dette skal legge konvolutten i et særskilt omslag, legge ved valgkort med opplysninger om velgerens navn, adresse og fødselsdato, klebe det til, og gi det til menighetsrådet etter at stemmegivningen er avsluttet.

Også den som er nektet stemmerett etter menighetsrådets avgjørelse eller av andre grunner ikke er innført i manntallet, skal få adgang til å avgi stemme. Vedkommende skal ikke legge stemmeseddelen i valgurnen, men legge den i en stemmesedelkonvolutt og gi den til stemmestyret. Dette skal legge konvolutten i særskilt omslag, legge ved valgkort med opplysninger om velgerens navn, adresse og fødselsdato, klebe det til, oppbevare det ubrutt og gi det til menighetsrådet etter at stemmegivningen er avsluttet.

§ 11.5 skal lyde:

Ved flertallsvalg kan velgeren:

- gi tilleggsstemme til kandidater på valglisten ved å sette et kryss i ruten til venstre for navnet. Ved opptellingen får da kandidaten(e) to stemmer hver.*
- tilføye navn på valglisten én gang. Disse kan ikke gis tilleggsstemme.*

- stryke navn på valgliste ved å sette strek over navnet. Disse kandidatene telles ikke.

Ved forholdstallsvalg kan velgeren:

- gi tilleggsstemme til kandidater på valglisten ved å sette et kryss i ruten til venstre for navnet. Kandidater med stemmetillegg (forhåndskumulering) kan bare gis én tilleggsstemme. Ved opptellingen får kandidaten(e) to stemmer hver. Kandidat(er) med stemmetillegg får tre stemmer.
- føre opp navn fra andre valglistene én gang. Disse kan ikke gis tilleggsstemme.
- stryke navn fra valglisten ved å sette strek over navnet. Disse kandidatene telles ikke.

Påførte navn som ikke tidligere står på noen godkjent valgliste settes ved forholdstallsvalg ut av betraktning.

§ 12.2 skal lyde:

Opptellingen foretas av de personer menighetsrådet har bestemt, og under menighetsrådets tilsyn.

a. Menighetsrådet gjennomgår listen over avgitte forhåndsstemmer før valgtinget, og krysser av i manntallet for dem som har avlagt forhåndsstemme. Forhåndsstemmene oppbevares separat til valgtinget er avsluttet.

b. Ved opptellingen undersøker menighetsrådet først om de velgere som har stemt utenfor den valgkrets de hører hjemme i, har adgang til å stemme. Hvis dette er i orden, settes et kryss ved navnet i manntallet og stemmeseddelkonvolutten legges ned i valgurnen for vedkommende krets. I motsatt fall vrakes stemmegivningen og omslaget forvares uåpnet.

c. Deretter behandles forhåndsstemmene på tilsvarende måte. En forhåndsstemmegivning godkjennes ikke hvis velgeren har stemt på valgtinget.

§ 12.3 skal lyde:

Ved flertallsvalg følger opptellingen følgende prosedyre:

- Antall avkryssninger i manntallslisten(e) telles opp.
- Valgurnen(e) åpnes. Eventuelle stemmeseddelkonvolutter (jf § 12.2) åpnes. Stemmesedlene stemples og blandes med de øvrige stemmesedlene.
- Det totale antall stemmesedler telles opp.
- Stemmesedlene ordnes i grupper for urettede og rettede stemmesedler.
- De urettede stemmesedlene telles av minst to personer. Hver kandidat gis én stemme pr. urettet stemmeseddel. Antallet føres inn på lister som føres av minst to personer.
- Ved opptellingen av de rettede stemmesedlene registreres alle endringer velgerne har gjort på stemmesedlene. Kandidater som har fått tilleggsstemmer får to stemmer hver. Tilføyde navn får én stemme hver. Navn som er strøket på stemmesedlene telles ikke (telles som null). Øvrige kandidater får én stemme pr. stemmeseddel. Et medlem av tellekorpset leser opp navnene som har fått tilleggsstemme, tilføyde navn og navn som er strøket. Deretter leveres stemmesedlene til et annet medlem som kontrollerer opplysningene. Minst to personer fører hver sin liste. Disse listene sammenlignes med jevne mellomrom.

En stemmeseddel skal forkastes dersom den er merket slik at det går frem hvem velgeren er.

g. Ved valgoppjøret teller en de stemmer som er avgitt på den enkelte kandidat, d.v.s. at antall stemmer på urettede og rettede lister summeres for hver kandidat. De kandidater som har fått flest stemmer, blir medlemmer av menighetsrådet, og de kandidater som kommer deretter i stemmetall, blir varamedlemmer. Hvis flere kandidater har fått like mange stemmer, avgjør rekkefølgen på den offisielle listen utfallet.

§ 12.4 skal lyde:

Ved forholdstallsvalg følges opptellingsprosedyrene i § 12.3 pkt. a-c. Deretter følges følgende prosedyre:

a. Stemmesedlene ordnes i grupper for hver valgliste. For hver valgliste ordnes stemmesedlene i grupper for urettede og rettede stemmesedler.

b. De urettede stemmesedlene telles av minst to personer. Antallet føres inn på lister som føres av minst to personer.

c. Ved opptellingen av de rettede stemmesedlene registreres alle endringer velgerne har gjort på stemmesedlene. Et medlem av tellekorpsset leser opp navnene som har fått tilleggsstemme, navn ført over fra andre lister og navn som er strøket. Deretter leveres stemmesedlene til et annet medlem som kontrollerer opplysningene. Minst to personer fører hver sin liste. Disse listene sammenlignes med jevne mellomrom.

En stemmeseddel skal forkastes dersom den er merket slik at det går frem hvem velgeren er, eller ikke har en overskrift som viser hvilken kandidatliste den gjelder.

d. Deretter beregnes de enkelte listenes listestemmetall. Hver stemmeseddel teller like mange listestemmer som det skal velges medlemmer til menighetsrådet. Ved oppføring av navn fra annen valgliste, trekkes det fra én listestemme pr. navn på valglisten, mens det legges til én listestemme pr. navn på den andre valglisten.

e. Deretter beregnes kandidatenes personlige stemmer. Kandidater med stemmetillegg (ført opp to ganger) får 2 stemmer pr. stemmeseddel. Ved tilleggsstemme får disse kandidatene 3 stemmer. Kandidater uten stemmetillegg får 1 stemme. Ved tilleggsstemme får disse kandidatene 2 stemmer. Kandidater som er strøket får ingen stemme. Kandidater med stemmetillegg som bare er strøket én gang, får 1 stemme.

f. Ved valgoppjøret legges listestemmetallet til grunn for mandatfordelingen som skjer i henhold til St. Laguës modifiserte metode. Det innebærer at hver listes stemmetall divideres med 1,4-3-5-7 osv. Hvert stemmetall skal divideres så mange ganger som det er nødvendig for å finne det antall mandater listen skal ha. Det første mandatet tilfaller den listen som har den største kvotienten. Det andre mandatet tilfaller den listen som har den nest største kvotienten osv. Hvis flere lister har samme kvotient, tilfaller mandatet den av listene som har størst stemmetall. Har de samme stemmetall, avgjøres det ved loddtrekning hvilken liste mandatet skal tilfalle.

g. Når det er avgjort hvor mange mandater en valgliste skal ha, fordeler valgstyret representantplassene til kandidatene på listen. Kandidatene kåres i

rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Har flere kandidater fått like mange stemmer, eller ingen stemmer, er rekkefølgen på listen avgjørende. Deretter kåres så vidt mulig 5 vararepresentanter pr. liste etter den videre rekkefølge i antall mottatte personlige stemmer.

§ 12.5 skal lyde

Utfallet av valget og andre data som skal innberettes om valget skal føres inn elektronisk på fastsatt skjema i valgmodulen i Den norske kirkes medlemsregister sammen med angivelse av det samlede antall stemmeberettigede som har avgitt stemme ved valget. Utskrift av rapport fra valgmodulen tas inn i valgboken, og sendes i kopi til prosten.

Valgboken tas inn som vedlegg til menighetsrådets møtebok og underskrives av samtlige tilstedeværende medlemmer av menighetsrådet.

Menighetsrådets leder sender uten opphold melding til dem som er valgt.

Innberetning til bispedømmerådet om valg på menighetsråd skjer elektronisk i medlemsregisterets valgmodul, jf. første ledd. Menighetsrådets leder sørger for at innberetning gjennom valgmodulen finner sted i samarbeid med den lokale kirkeadministrasjonen.

Bestemmelse om *Utgifter ved menighetsrådsvalg*
Årstallet endres til 2011.

Endringene gjøres gjeldende ved menighetsrådsvalget i 2011.

b. Nynorsk

Overskrifta skal lyde:

Særskilte reglar for val av sokneråd ved kyrkjevalet 2011 (nynorsk)

Ingressen skal lyde:

Fastsett av Kyrkjemøtet 15. november 1996 (KM 18A/96) med heimel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kyrkja § 6 første ledd. Endra av Kyrkjemøtet 18. november 2000. Særskilte reglar for val av sokneråd i 2009 fastsett av Kyrkjemøtet 15. november 2008 og særskilte reglar for val av sokneråd i 2011 fastsett av Kyrkjemøtet [dato for vedtaket] november 2010 med heimel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kyrkja § 6 første ledd og § 24 sjuande ledd.

Ny § 1.3 skal lyde:

Soknerådet (valgstyret) fører ei valbok over tilhøve som angår valet, jf. §§ 10.11, 11.3 og 12.5. Der det er røystestyre i tillegg til valstyret, jf. § 2.4, skal kvart røystestyre utarbeide ein rapport over det som vert handsama i samband med valtinget på kvar einskild røystestad, jf. § 11.3.

§ 2.1, første punktum skal lyde:

Val av sokneråd skal i 2011 haldast i alle sokn i landet på ein og same dag, måndag 12. september.

§ 2.2, andre leddet skal lyde:

I døvekyrkjelydane kan valet finne stad i samband med gudsteneste søndag 11. september, og elles verte gjennomført som forhåndsstemming.

§ 2.3, andre ledd et, andre punktum skal lyde:

Røystinga måndag må avsluttast seinast kl. 21.

§ 2.4 skal lyde:

Soknerådet kan avgjera at røystinga skal skje på fleire stader i soknet. Der soknerådet fastset at inndelinga skal følgja valkrinsane i kommunen, og desse ikkje samsvarar med soknegrensene eller dei kyrkjelege valkrinsane, kan sokneråda i dei sokna dette gjeld samarbeida om avviklinga av valet i ein valkrins. På kvar røystestad skjer røystinga for ein viss del av manntalet.

Soknerådet oppnemner eit røystestyre på minst 3 medlemmar for kvar stad til å leia valtinget på kvar einskild røystestad. Medlemmar av røystestyret må ha røyserverett ved valet. Soknerådet oppnemner eitt av medlemmene, helst eit medlem av soknerådet, til leiar av røystestyret.

§ 2.5 vert oppheva.

§ 2.6, fjerde punktum skal lyde:

Nærare reglar om utsending av valkort i samband med valet i 2011 vert gjeve av Kyrkjerådet.

§ 6.2 skal lyde:

Ved forholdstalsval vert soknerådet samansett av representantar frå dei ulike listene, som svarar til røystetalet kvar liste får, jf. § 12.4, pkt. d og f. Ved tilleggsrøyst (kumulering)/stryking og oppføring av namn frå andre lister vil veljarane óg kunna endra rekkefølga på den einskilde lista, og såleis verka inn på resultatet når det gjeld kva for personar frå listene som får flest røyster og dermed vert valde, jf. § 12.4, pkt. e og g.

§ 6.3 skal lyde:

Ved fleirtalsval vert soknerådet samansett i rekkefølge ut frå det røystetalet den einskilde kandidaten får. Ved tilleggsrøyst (kumulering)/stryking og oppføring av nye namn, vil veljarane og kunna ha innverknad på resultatet ved fleirtalsval når det gjeld kva for personer som får flest røyster og dermed vert valde.

§ 7.1 a skal lyde:

a) skal vere kome inn til leiaren av soknerådet seinast 1. mai 2011.

§ 7.1 b skal lyde:

b. skal vera eigenhendig underskrive av 10 røysteføre forslagsstillarar,

§ 7.1 c skal lyde:

c. skal oppgje tydeleg kva for val det gjeld (namn på sokn, gruppe og valdato) og ha namna på forslagsstillarane som overskrift (framfor namna på kandidatane),

§ 7.1 d skal lyde:

d. skal oppgje ein tillitsvald blant underskrivarane som soknerådet kan venda seg til ved drøftingar om listeframlegget,

Nytt andre ledd til femte ledd etter 7.1.h. skal lyde:

Soknerådet syter for at det vert stilt kandidatliste(r) til valet.

Soknerådet kan oppnevne ein nominasjonskomite på 3-5 medlemmer som leier arbeidet med å finne kandidatar til soknerådet. Nominasjonskomiteen finn også fram ytterlegare forslagsstillarar, slik at det vert 10 forslagsstillarar inkludert nominasjonskomiteens medlemmer. Forslagsstillarane gjer den endelige prioriteringa av kandidatlista.

Som alternativ kan soknerådet oppnemne 10 forslagsstillarar som får til oppgåve å finne kandidatar til soknerådet og gjere prioriteringa av kandidatlista.

Kjenner soknerådet til at det vil bli fremja framlegg til kandidatliste(r) frå grupper av kyrkjemedlemmer, kan soknerådet avstå frå oppnevning av nominasjonskomite eller forslagsstillarar.

§ 7.1 niande og tiande ledd skal lyde:

Ved fleirtalsval må kandidatlista minst ha så mange ulike kandidatar som det skal veljast medlemmer og varamedlemmer til saman, jf. kyrkjelova § 6 første ledd. Lista kan likevel ikkje innehalda meir enn dobbelt så mange namn. Det er ikkje tillate med røystetillegg til kandidatar (kumulering på førehand).

Ved forholdstalsval skal framlegget vera fylt ut i tydeleg rekkefølge med så mange ulike namn eller namn som er tekne opp att inntil ein gong (røystetillegg/kumulering på førehand) som det skal veljast faste medlemmer. Namn som er tekne opp att skal stå først på lista, og oppattakinga skal skje på plassen som følgjer. Framlegget skal dessutan fyllast ut i vidare rekkefølge med fem andre ulike namn.

§ 7.2, første ledd skal lyde:

Eit framlegg til kandidatliste ved forholdstalsval må ikkje ha ein forslagsstillar eller kandidat felles med andre framlegg.

§ 7.2, andre ledd, første og andre punktum skal lyde:

Har forslagsstillaren stilt seg bak fleire lister, skal soknerådet be forslagsstillaren innan ein fastsett frist å seie frå kva for kandidatliste vedkomande vil stå som forslagsstillar til. Om forslagsstillaren ikkje svarer, vert namnet fjerna frå lista over forslagsstillarar på alle lister.

§ 7.2, annet ledd, femte punktum og nytt sjetted punktum skal lyde:

Forslagsstillarane avgjer kva for namn som skal setjast i staden og om namnet skal setjast inn på den tomme plassen eller nedst på lista. Forslagsstillarane kan delegere avgjerda til den tillitsvalde for lista.

§ 7.3, første ledd skal lyde:

Soknerådet avgjer om framlegga til kandidatlistar skal godkjennast, og undersøker om kandidatane og forslagsstillarane fyller dei lovbundne vilkåra. Soknerådet skal då søka å bringa framlegg i føreskriven stand gjennom drøftingar med den tillitsvalde for lista.

§ 7.3, tredje ledd skal lyde:

Dersom en kandidat vert friteken, vert namnet stroke. Forslagsstillarane avgjer kva namn som skal setjast i staden og om namnet skal setjast inn på den tomme plassen eller nedst på lista. Forslagsstillarane kan delegere avgjerda til den tillitsvalde for lista.

§ 7.5 skal lyde:

Soknerådet skal kunngjera dei godkjende kandidatlistene snarast mogleg og seinast 10. august 2011, når førehandsrøystinga startar.

§ 10.1 annet ledd, femte punktum skal lyde

Ein veljar som røystar på førehand, kan ikkje røyste på valtinget.

§ 10.7 nytt annet til fjerde punktum skal lyde:

Røystemottakaren kan krevja at ein ukjent veljar godtgjer at han er den han gir seg ut for å vera. Veljaren bør ha med valkortet til førehandsrøystinga, jf. § 10.9. Om veljaren ikkje har med seg valkortet, skal det fyllast ut valkort på staden med opplysningar om veljarens namn, adresse og fødselsdato.

§ 10.8 nytt tredje punktum skal lyde:

Ved val av sokneråd vert det nytta særskilt røysetelkonvolutt.

§ 10.9 skal lyde:

Røystemottakaren gir deretter veljaren ein omslagskonvolutt. I denne legg veljaren sjølv konvolutten med røysetetelen, og eventuelt røysetelkonvolutt for val av bispedømeråd og Kyrkjemøtet, jf. Reglar for val av bispedømeråd og Kyrkjemøtet III, § 10-1.

Røystemottakaren skal skriva under på valkortet og skriva på tid og stad for røystinga. Deretter legg røystemottakaren røysetelkonvolutten(-ane) saman med valkortet ned i ein omslagskonvolutt, klistrar den til og fører røystinga på liste (jf. § 10.10) i veljaren sitt påsyn.

§ 10.10 nytt andre punktum skal lyde:

Det vert ført ei liste over førehandsrøyster i eige sokn, og ei anna liste over førehandsrøyster som vert sende til andre sokn.

§ 10.11 skal lyde:

Leiaren i soknerådet eller den leiaren gjev mynde, tek imot førehandsrøystene og lista over avgjevne røyster, og fører inn på lista dei tilsende førehandsrøystene som er avgjevne utanfor soknet. Førehandsrøystene skal nummererast i rekkefølge på lista, og same nummer vert sett på omslagskonvolutten.

Når soknerådet skal byrja å opna og handsama desse førehandsrøystene, skal leiaren av soknerådet leggja fram den lista som er nemnt over og alle førehandsrøystene som er førte inn før valtinget. Soknerådet går igjennom lista over førehandsrøystingar før valtinget, og set kryss i manntalet for godkjende førehandsrøystingar. Lista vert teken inn i valboka.

§ 11.3 skal lyde:

Leiaren i soknerådet/valstyret fører alt som vert handsama og avgjort på valtinget inn i valboka. I valboka vert datoane for kunngjering om utlegging av manntal og valting ført inn.

Dersom røystinga skjer på fleire stader i soknet, bokfører leiaren i røystestyret det som vert handsama i samband med valtinget i ein eigen rapport. Rapporten vert teken inn i valboka.

Dersom det vert motsegn mot at valet vert halde, skal motsegna og grunnen bokførast. Valstyret/røystestyret avgjer kvar motsegn så snart den er reist, og gir opplysningar om klageadgangen etter § 13.

Etter at røystinga er avslutta, kontrollerar valstyret eller røystestyret det som er bokført. Leiar i valstyret eller røystestyret og dei medlemmane som er til stades skriv under. Dette vert gjort kvar dag dersom valtinget går over fleire dagar.

§ 11.4 skal lyde:

Når valet er opna får dei veljarane som er førte inn i manntalet høve til å røysta etterkvart som dei møter frem. Veljarar som har røysta på førehand kan ikkje røyste.

Framgangsmåten er slik: Veljaren går først til staden der røystesetlane er lagt ut. Deretter vert veljaren vist til ein del av vallokalet der han kan gjere eventuelle endringar på røystesetelen. Røystesetelen og ev. røystesetel for val til bispedømeråd og Kyrkjemøtet vert deretter bretta med teksten inn. Deretter vert røystesetlane stempla med eit stempel som identifiserer kva for sokn røysta gjeld, og ein set **eitt** kryss i manntalet. Veljaren legg så den(dei) stempla røystesetelen(-lane) i ei låst urne.

Valstyret kan krevja at ein ukjent veljar godtgjer at han er den han gir seg ut for å vera.

Dersom røystinga går føre seg på fleire stader i soknet, skal òg veljarar som ikkje står i vedkomande del av manntalet få høve til å stemma. Desse skal likevel ikkje leggja røystesetelen i valurna, men leggja den i ein røystesetelkonvolutt og gi den til røystestyret. Dette skal leggja konvolutten i eit særskild omslag saman med valkort med opplysningar om namn, adresse og fødselsdato på veljaren, klistra det til, og gi det til soknerådet etter at røystinga er avslutta.

Den som er nekta røysterett etter avgjerd frå soknerådet, eller av andre grunnar ikkje er ført inn i manntalet, skal òg få høve til å røysta. Vedkomande skal ikkje leggja røystesetelen i valurna, men leggja den i ein røystesetelkonvolutt og gi den til røystestyret. Dette skal leggja konvolutten i eit særskild omslag saman med valkort med opplysningar om namn, adresse og fødselsdato på veljare n, klistra det til, taka vare på det forseгла og gi det til soknerådet etter at røystinga er avslutta.

§ 11.5 skal lyde:

Ved fleirtalsval kan veljaren:

- gi tilleggsrøyst til kandidatar på vallista ved å setje eit kryss i ruta til venstre for namnet. Ved oppteljinga får då kandidaten/kandidatane to røyster kvar.
- føye til namn på vallista ein gong. Desse kan ikkje få tilleggsrøyst.
- stryke namn på vallista ved å setje strek over namnet. Desse kandidatane vert ikkje talde.

Ved forholdstalsval kan veljaren:

- gi tilleggsrøyst til kandidatar på vallista ved å setje eit kryss i ruta til venstre for namnet. Kandidatar med røystetillegg (kumulering på førehand) kan berre få ei tilleggsrøyst. Ved oppteljinga får kandidaten/kandidatane to røyster kvar. Kandidat(ar) med røystetillegg får tre røyster.
- føre opp namn frå andre vallister ein gong. Desse kan ikkje få tilleggsrøyst.
- stryke namn frå vallista ved å setje strek over namnet. Desse kandidatane vert ikkje talde.

Påførte namn som ikkje står på noka godkjent valliste frå før, vert ikkje tekne omsyn til ved forholdstalsval.

§ 12.2 skal lyde:

Oppteljinga vert gjort av dei personane som soknerådet har peika ut, og under tilsyn frå soknerådet.

a. Soknerådet går igjennom lista over førehandsrøystingar før valtinget, og set kryss i manntalet for dei som har røysta på førehand. Førehandsrøystene vert tekne vare på for seg til røystinga på valtinget er avslutta.

b. Ved oppteljinga undersøkjer soknerådet først om dei veljarane som har røysta utanfor valkrinsen dei høyrer heime i, har rett til å røysta. Dersom dette er i orden, vert det sett eit kryss ved namnet i manntalet, og røystesetelkonvolutten vert lagt ned i valurna for vedkomande krins. I motsett fall vert røystinga vraka, og omslaget teke vare på uopna.

c. Deretter vert førehandsrøystene handsama på same måten.

§ 12.3 skal lyde:

Ved fleirtalsval følgjer oppteljinga denne framgangsmåten:

a. kryss i manntalslista(-ene) vert talde.

b. valurna(-ene) vert opna. Eventuelle røystesetelkonvoluttar (jf § 12.2) vert opna. Røystesetlane vert stempla og blanda med dei øvrige røystesetlane.

c. Røystesetlane vert talde.

d. Røystesetlane vert ordna i grupper for retta og uretta røystesetlar.

e. Dei uretta røystesetlane vert talde av minst to personar. Kvar av kandidatane får ei røyst for kvar uretta røystesetel. Talet vert ført inn på lister som vert førte av minst to personar.

f. Ved oppteljinga av dei retta røystesetlane vert alle endringar veljarane har gjort på røystesetelen registrerte. Kandidatar som har fått tilleggsrøyster får to røyster kvar. Namn som er føydde til får ei røyst kvar. Namn som er strokne på røystesetlane vert ikkje talde (vert talde som null). Resten av kandidatane får ei røyst for kvar røystesetel. Eit medlem av teljekorpset les opp namna som har fått tilleggsrøyst, namn som er føydde til og namn som er strokne. Deretter vert

røystesetlane leverte til eit anna medlem som kontrollerer opplysningane. Minst to personar fører kvar si liste. Desse listene vert samanlikna med jamne mellomrom.

Ein røystesetel vert forkasta dersom han er merka slik at det går fram kven veljaren er.

g. Ved valoppgjeret tel ein dei røystene som er gitt til den einskilde kandidaten, d.v.s. at det samla talet på røyster på uretta og retta lister vert summerte for kvar kandidat. Dei kandidatane som har fått flest røyster, vert medlemmer av soknerådet, og dei kandidatane som kjem deretter i røystetal, vert varamedlemmer. Dersom fleire kandidatar har fått like mange røyster, er det rekkefølgja på den offisielle lista som er avgjerande.

§ 12.4 skal lyde:

Ved forholdstalsval følgjer ein framgangsmåten i § 12.3 pkt. a-c. Deretter følgjer ein denne framgangsmåten:

a. Røystesetlane vert ordna i grupper for kvar av vallistene. For kvar valliste vert røystesetlane ordna i grupper for retta og uretta røystesetlar.

b. Dei uretta røystesetlane vert talde av minst to personar. Talet på røystesetlar vert ført inn på lister som minst to personar fører.

c. Ved oppteljinga av dei retta røystesetlane vert alle endringar veljarane har gjort på røystesetelen registrerte. Eit medlem av teljekorpset les opp namna som har fått tilleggsrøyst, namn som er førte over frå andre lister og namn som er strokne. Deretter vert røystesetlane leverte til eit anna medlem som kontrollerer opplysningane. Minst to personar fører kvar si liste. Desse listene vert samanlikna med jamne mellomrom.

Ein røystesetel vert forkasta dersom den er merka slik at det går fram kven veljaren er, eller ikkje har ei overskrift som viser kva for kandidatliste den gjeld.

d. Etter dette reknar ein ut listerøystetalet for kvar av vallistene. Kvar røystesetel tel like mange listerøyster som det skal veljast medlemmer til soknerådet. Når det er ført opp namn frå ei anna valliste, vert det trekt frå ei listerøyst for kvart namn på vallista, medan det vert lagt til ei listerøyst for kvart namn på den andre vallista.

e. Etter dette reknar ein ut det personlege røystetalet for kvar av kandidatane. Kandidatar med røystetillegg (som er førte opp to gonger) får 2 røyster for kvar røystesetel. Har kandidaten fått tilleggsrøyst, får kandidaten då 3 røyster. Kandidatar utan røystetillegg får 1 røyst. Har kandidaten fått tilleggsrøyst får kandidaten då 2 røyster. Kandidatar som er strokne får inga røyst. Kandidatar med røystetillegg som berre er strokne ein gong får 1 røyst.

f. Ved valoppgjeret legg ein talet på listerøyster til grunn for mandatfordelinga. Fordelinga skjer etter St. Laguës modifiserte metode. Det vil seie at røystetalet for kvar av listene vert dividert med 1,4-3-5-7 osv. Kvart røystetal skal dividerast så mange gonger som trengst for å finne det talet på mandat som lista skal ha. Det første mandatet går til den lista som har den største kvotienten. Det andre mandatet går til den lista som har den nest største kvotienten osv. Dersom fleire lister har same kvotient, går mandatet til den av listene som har det største røystetalet. Dersom røystetalet er likt, trekkjer ein lodd om kva for liste mandatet skal gå til.

g. Når det er avgjort kor mange mandat ei valliste skal ha, fordeler valstyret representantplassane til kandidatane på lista. Kandidatane vert kåra i rekkefølge etter talet på personlege røyster. Dersom fleire kandidatar har fått like mange røyster, eller ingen røyster, er det rekkefølga på lista som avgjer. Deretter vert det om det er mogleg kåra 5 vararepresentantar for kvar liste etter den vidare rekkefølga når det gjeld personleg røystetal.

§ 12.5 skal lyde

Resultatet av valet og andre data som skal rapporterast om valet skal førast inn elektronisk på fastsett skjema i valmodulen i Den norske kyrkja sitt medlemsregister, saman med oppgåve over det samla talet på røysteføre som har røysta ved valet. Utskrift av rapport frå valmodulen vert teke inn i valboka, og send i kopi til prosten.

Valgboka vert teken inn som vedlegg til soknerådet si møtebok og vert underskriven av alle medlemmene av soknerådet som er til stades.

Leiaren i soknerådet sender straks melding til dei som er valde.

Rapport til bispedømmerådet om val på sokneråd skjer elektronisk i valmodulen i medlemsregisteret, jf. første ledd. Leiaren i soknerådet syter for at rapportering gjennom valmodulen finn stad i samarbeid med den lokale kyrkjeadministrasjonen.

Bestemmelse om *Utgifter ved soknerådsva*

Årstalet vert endra til 2011.

Endringane vert gjort gjeldande ved soknerådsvalet i 2011.

3. Under forutsetning av departementets godkjenning av romertall I og II, fastsetter Kirkemøtet som *Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2011* de særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2009 med følgende endringer:

Overskriften skal lyde:

Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet 2011

Ingressen skal lyde:

Fastsatt av Kirkemøtet 15. november 2008 (KM 11/08) med hjemmel i kirkeloven § 23 andre ledd, § 24 sjuende og åttende ledd, med endringer vedtatt på Kirkemøtet [vedtakets dato] november 2010. Reglene trer i stedet for reglene om valg og sammensetning av Kirkemøtet og bispedømmeråd i kirkeloven §§ 23 og 24 og gjeldende Regler for valg av bispedømmeråd.

I, ingressen skal lyde:

Fastsatt med hjemmel i kirkeloven § 24 åttende ledd under forutsetning av departementets godkjenning.

I, 1. ledd skal lyde:

Reglene om sammensetning og valg av bispedømmeråd (kl § 23, første og annet ledd) erstattes ved valget i 2011 av følgende regler:

II, ingressen skal lyde:

Fastsatt med hjemmel i kirkeloven § 24 åttende ledd under forutsetning av departementets godkjenning.

II, 1. ledd skal lyde:

Reglene om sammensetning og valg av Kirkemøte (kl § 24, første ledd) erstattes ved valget i 2011 av følgende regler:

III, § 2-1, første punktum skal lyde:

Direkte valg/direkte valgogang av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte skal i 2011 holdes i alle landets menigheter på en og samme dag, mandag 12. september.

III, § 2-5, annet punktum skal lyde:

Stemmene må være kommet valgrådet i hende innen 1. desember 2011.

III, § 6-3 skal lyde:

Kirkemøtet avgjør etter forslag fra bispedømmerådene hvilken ordning som skal benyttes i hvilket bispedømme ved valget på leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2011.

III, § 7-1 annet ledd, annet punktum skal lyde:

Bispedømmerådene informerer valgrådet og prostene om dette senest innen 1. januar 2011.

III, § 7-2, annet punktum skal lyde

Møtet finner sted innen 1. mars.

III, § 7-3 første ledd, første punktum skal lyde:

Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. januar 2011, sende en oppfordring til menighetsrådene om innen 15. mars å fremme forslag på inntil fire leke kandidater til bispedømmerådet.

III, § 7-4 skal lyde:

Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til et eller flere møter der en setter opp en foreløpig kandidatliste på 18 navn.

Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 18 kandidatene til valgrådet innen 1. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene (jf. § 7-15). Kandidatlisten offentliggjøres samtidig.

III, § 7-6, nytt annet ledd skal lyde:

Nominasjonskomiteen bør tilstrebe bredde i kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål og skal i forbindelse med nominasjonen innhente kandidatenes syn på slike

spørsmål. Nominasjonskomiteen fastsetter selv hvilke spørsmål som skal forelegges kandidatene.

III, § 7-8 skal lyde:

Ved valget i 2011 settes regelen om at den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerrådet i to sammenhengende valgperioder, ikke kan velges igjen for den derpå følgende valgperiode, ut av kraft.

III, § 7-13, nytt annet punktum skal lyde:

Kandidatlisten offentliggjøres innen 8. juni.

III, § 7-14 nytt annet punktum skal lyde:

Det angis på stemmeseddelen hvilke kandidater som er nominert ved supplerende nominasjon.

III, § 7-15 fjerde punktum skal lyde:

Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder og opplysninger om kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål, jf § 7-6 annet ledd.

III, § 8-2 skal lyde:

Det lokale valgstyret/stemmestyret sørger for at stemmeseddelkonvolutter og omslagskonvolutter er tilgjengelig ved forhåndsstemming og i valglokalet, jf. Regler for valg av menighetsråd § 8.5.

For indirekte valgogang vises til VIII § 1-1.

III, § 10-1 skal lyde:

Forhåndsstemming ved direkte valg/direkte valgogang finner sted etter samme regler som for forhåndsstemming ved menighetsrådsvalget, jf. Regler for valg av menighetsråd § 10 med særskilte regler om perioden for forhåndsstemming (§ 10-2) for valget i 2011. Det benyttes særskilt stemmeseddelkonvolutt ved forhåndsstemming ved direkte valg/direkte valgogang til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

III, § 11-1, annet ledd og tredje ledd skal lyde:

De avgitte stemmesedler telles. Stemmesedlene sendes sammen med et følgeskriv i særskilt konvolutt for dette formål direkte til valgrådet innen 14. september.

I følgeskrivet skal det gis opplysninger om a) navn på soknet, b) antall avgitte stemmer, c) underskrift. Følgeskrivet fylles ut i medlemsregisterets valgmodul før det skrives ut og underskrives. Antall avgitte stemmer må registreres i medlemsregisterets valgmodul før utskrift av følgeskrivet.

III, § 11-2, annet ledd skal lyde:

Stemmesedlene legges i tilsendt stemmeseddelkonvolutt som lukkes i møtet og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. desember.

III, § 11-3 skal lyde

Ved preferansevalg skal velgeren rangere kandidatene ved å skrive tall i kolonnen til venstre for kandidatenes navn. Velgerens første preferanse markeres med tallet én, andrepreferansen ved tallet to osv. Velgeren skal rangere minst én kandidat. Velgeren kan rangere så mange kandidater som velgeren ønsker. Det skal gå tydelig fram av stemmeseddelen at kandidatlisten er ordnet alfabetisk og ikke er prioritert.

III, § 12-1, tredje punktum oppheves

III, § 12-1, nytt annet ledd skal lyde:

For at en stemmeseddel som ikke er korrekt utfylt ikke skal forkastes, må velgerens preferanse og rangering framgå på en entydig måte. Hvis samme tall (preferanse) er anført ved flere kandidater, kommer ikke disse preferansene og preferansene i nummerrekkefølge etter disse i betraktning ved opptellingen. Stemmesedler som er utfylt slik at det ikke er mulig å tolke noen entydig rangering, skal forkastes.

III, § 12-12 skal lyde:

Når det antall representanter som skal kåres etter den direkte valgongangen er kåret, fortsetter opptellingen etter reglene i §§ 12-10 og 12-11 slik at det rangeres så mange kandidater som det samlet skal velges representanter ved den indirekte valgongangen og vararepresentanter (tre eller fire pluss seks).

IV, § 2-2, første punktum skal lyde:

Bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene skal i god tid, senest 1. januar 2011, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i de respektive samiske språkområder om å fremme forslag på henholdsvis 3 nord-, lule- og sørsamiske representanter, hvorav minst 2 leke.

IV, § 2-3, første ledd skal lyde:

Nominasjonskomiteen for leke bispedømmerådsmedlemmer i de tre nordligste bispedømmene, skal sette opp en alfabetisk liste på henholdsvis 5 nord-, lule- og sørsamiske representanter, hvorav minst 3 leke.

V, § 2-2, første ledd skal lyde:

Oslo bispedømmeråd skal i god tid, senest innen 1. januar 2011, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Døvekirken om å fremme forslag på fire leke kandidater til det ordinære valget.

VI, § 1-1, annet punktum skal lyde:

Møtet avholdes innen 1. mars 2011.

VI, § 1-2, første punktum skal lyde:

Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. januar 2011, sende en oppfordring til prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet om innen 15. mars å fremme forslag til geistlig medlem av bispedømmerådet.

VI, § 1-4, første ledd, første punktum skal lyde:

Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet innen 1. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene.

VI, § 1-4, femte ledd skal lyde:

Valgrådet setter opp den endelige kandidatlisten innen 8. juni og sørger for at kandidatlisten/stemmeseddelen blir mangfoldiggjort og sendt prestene i offentlig kirkelig prestepstilling i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del prester i Døvekirken, innen 1. oktober sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 1-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. desember).

VI, § 1-6 skal lyde:

Stemmeseddelen legges i tilsendt stemmesedelkonvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. desember. Stemmesedler fra flere prester i en menighet kan legges sammen i tilsendte omslagskonvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt.

VI, § 2-1, tredje ledd skal lyde:

Ved valget i 2011 settes regelen om at den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, ikke kan velges igjen for den derpå følgende valgperiode, ut av kraft.

VII, § 1-1, annet punktum skal lyde:

Møtet avholdes innen 1. mars 2011.

VII, § 1-1, nytt annet ledd skal lyde:

Der tungtveiende grunner tilsier at det ikke er mulig å gjennomføre valgmøte, kan valgrådet gi dispensasjon. I slike tilfeller skal følgende prosedyre følges:

- *Kirkevergen ved prostesetet sammenkaller en representant fra hver yrkesgruppe til et møte hvor det oppstilles en eller flere kandidater til nominasjonskomiteen. Representantene utpekes etter forslag fra de tillitsvalgte for yrkesgruppene. En bør forsøke å få med representanter for ulike sokn i prostiet.*
- *Forslaget(ene) sendes ut på avstemning blant de stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i prostiet. Avstemningen finner sted på e-post innen fristen for avholdelse av valgmøte.*

VII, § 1-2, første punktum skal lyde:

Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. januar 2011, sende en oppfordring til de leke kirkelig tilsatte i bispedømmet om innen 15. mars å fremme forslag til geistlig medlem av bispedømmerådet.

VII § 1-4, første ledd, første punktum skal lyde:

Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet innen 1. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene.

VII, § 1-4, femte ledd skal lyde:

Valgrådet setter opp den endelige kandidatlisten innen 8. juni og sørger for at kandidatlisten/stemmeseddelen blir mangfoldiggjort og sendt samtlige stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del leke kirkelig tilsatte i Døvekirken, innen 1. oktober sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 1-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. desember).

VII, § 1-6 skal lyde:

Stemmeseddelen legges i tilsendt stemmeseddelkonvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. desember.

Stemmesedler fra leke kirkelig tilsatte i en menighet kan legges sammen i tilsendte omslagskonvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt.

VII, § 2-1, fjerde ledd skal lyde:

Ved valget i 2011 settes regelen om at den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, ikke kan velges igjen for den derpå følgende valgperiode, ut av kraft.

VIII, § 1-1, første punktum og nytt andre punktum skal lyde:

Bispedømmerådet sørger for trykking og utsendelse av stemmesedler. Bispedømmerådet sørger for utsendelse av stemmeseddelkonvolutter og omslagskonvolutter til de stemmeberettigede ved indirekte valg av leke medlemmer, valg av representanter for samisk kirkeliv og døvemenighetene, og valg av prest og lek kirkelig tilsatt.

Andre punktum blir tredje punktum.

VIII, § 1-2, første ledd, annet punktum skal lyde:

Frist for innberetning av resultatet ved direkte valg/direkte valgomgang på leke medlemmer er 23. september.

VIII, § 1-6 skal lyde:

Det nyvalgte bispedømmerådet trer i funksjon 1. januar 2012.

VIII, § 3-1 skal lyde:

Reglene gjøres gjeldende ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2011.

4. Kirkerådet fastsetter følgende endringer i *Regler for valg av Kirkeråd*:

Ingressen skal lyde:

Fastsatt av Kirkemøtet 15. november 2009 (KM 06/09) med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 25 fjerde ledd, med endringer fastsatt av Kirkemøtet [vedtakets dato] november 2010.

§ 1-2 skal lyde:

Kirkerådet velges for en periode på 4 år, og trer i funksjon umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted.

§ 5-4 skal lyde:

Lederen velges for 2 år. Ved valg av leder midt i valgperioden, velger Kirkemøtet leder blant rådets medlemmer. Lederen kan gjenvelges. Kirkemøtets valgkomite forbereder og gjennomfører valget av leder midt i valgperioden. Kirkerådet velger selv nestleder for en periode på 2 år.

Endringene gjøres gjeldende fra og med valg av Kirkeråd i 2012.

5. Kirkemøtet fastsetter følgende endringer i Regler for formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet:

Overskrift og ingress skal lyde:

Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet

Med hjemmel i kirkeloven § 8 tredje ledd og § 13 tredje ledd fastsettes følgende særskilte regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet som følge av valgordningsforsøkene i 2011 – vedtatt av Kirkemøtet [vedtakets dato] november 2010.

§§ 1-1 og 1-2 skal lyde:

1. Menighetsrådet trer i funksjon 1. november i valgåret. Valgperioden strekker seg til og med 31. oktober i valgperiodens siste år. Kirkelig fellesråd trer i funksjon 1. desember i valgåret. Valgperioden strekker seg til og med 30. november i valgperiodens siste år.

Menighetsråd med fellesrådsfunksjoner trer i funksjon som menighetsråd 1. november i valgåret, og i fellesrådsfunksjonene 1. desember i valgåret.

2. Konstituerende møte i det nyvalgte menighetsrådet avholdes innen utgangen av oktober i valgåret. Konstituerende møte i det nyvalgte kirkelig fellesråd avholdes innen utgangen av november i valgåret. Møtet kalles sammen av lederen av det fratredende rådet med minst 14 dagers varsel. Det er vedtaksført når minst 2/3 av medlemmene er til stede.

Endringen gjøres gjeldende ved tiltredelsen av nye menighetsråd og kirkelige fellesråd i 2011.

6. Kirkemøtet fastsetter følgende endringer i Regler om formene for bispedømmerrådets virksomhet:

Ingressen skal lyde:

Fastsatt av Kirkemøtet 15. november 1996 (KM 19C/96) med hjemmel i lov av 7.juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 23 siste ledd.

§ 1-3 oppheves.

7. Kirkemøtet fastsetter følgende endring i *Statutter for Mellomkirkelig råd*:

Ingressen skal lyde:

Vedtatt av Kirkemøtet 1985 (KM 23/85). Sist endret [vedtakets dato] november 2010.

§ 5, fjerde ledd skal lyde:

Rådet trer i funksjon umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted.

8. Kirkemøtet fastsetter følgende endring i *Statutter for Samisk kirkeråd*:

Ingressen skal lyde:

Vedtatt av Kirkemøtet 1992 (KM 12/92) med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 32 om Den norske kirke § 24 femte ledd. Sist endret [vedtakets dato] november 2010.

§ 5, siste ledd skal lyde:

Rådet trer i funksjon umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted.

9. Kirkemøtet fastsetter følgende for menighetene som omfattes av prøveordningen med valg av halve menighetsrådet annet hvert år:

- Forsøksperioden forlenges til 2013.
- Valgperioden for menighetsrådsmedlemmer valgt i 2009 løper i fire år.
- Forsøksmenighetene avholder valg på halve rådet i 2011, med funksjonstid fire år.
- Forsøksmenighetene avholder valg på halve rådet i 2013 for fire år, med mulighet for at valgperioden forkortes til to år hvis ordningen ikke videreføres ved valget i 2015.
- Forsøksmenigheter som ønsker å avslutte forsøket gir melding om dette til bispedømmerrådet. I disse menighetene velges hele rådet på nytt i 2011. Menighetsrådsmedlemmer valgt i 2009 avslutter sin valgperiode etter to år.
- Prøveordningen evalueres etter menighetsrådsvalget i 2011.

10. Kirkemøtet anbefaler at prøveordningen med sammenslåtte menighetsråd videreføres for valgperioden 2011-2015. Ordningen evalueres etter menighetsrådsvalget i 2011.

11. Følgende forsøksordninger fastsettes for de enkelte bispedømmer ved valg av leke medlemmer ved valg til bispedømmeråd/Kirkemøte i 2011:

Forsøk med direkte valg på alle leke medlemmer av bispedømmerrådet/Kirkemøtet:

- Oslo bispedømme
- Hamar bispedømme
- Stavanger bispedømme
- Sør-Hålogaland bispedømme
- Nord-Hålogaland bispedømme

Forsøk med kombinasjon av direkte og indirekte valg på leke medlemmer av bispedømmerådet/Kirkemøtet:

- Borg bispedømme
- Tunsberg bispedømme
- Agder og Telemark bispedømme
- Bjergvin bispedømme
- Møre bispedømme
- Nidaros bispedømme

12. Kirkerådet gis fullmakt til å gjøre de endringer som eventuelt måtte bli nødvendige.

Saksorientering

Sammen drag	1
Forslag til vedtak.....	5
Saksorientering	28
I. Evaluering av Kirkevalget 2009	30
II. Valg av menighetsråd. Endringer og justeringer av valgregler for valget i 2011	33
II.1 Bakgrunn	33
II.2 Forenkling/standardisering av velgerens muligheter til endring på stemmeseddel. Terminologiske endringer.	35
II. 3 Opptelling ved flertallsvalg som sikrer at alle kandidater på listen kommer i betraktning på like fot. Omredigering og ajourføring av opptellingsregler. Regler for opptelling av forholdstallsvalg tas inn i regelverket.	39
II.4 Andre forslag til endringer i regelverket	46
II.5 Prøveordning med valg på halve menighetsrådet annet hvert år. Prøveordning med sammenslåtte menighetsråd.	54
II.5.1 Prøveordning med valg på halve menighetsrådet annet hvert år	54
II.5.2 Prøveordning med sammenslåtte menighetsråd.....	55
II.6 Stemmerett i annet sokn enn bostedssoknet.....	56
II.7 Enkelte andre spørsmål som ikke medfører forslag om regelendringer.....	61
III. Valg av bispedømmeråd og Kirkemøte. Endringer og justeringer av valgregler for valget i 2011	63
III.1 Bakgrunn.....	63
III.2 Preferansevalgordningen.....	67
III.2.1 Evalueringer av Kirkevalget om preferansevalgordningen	67
III.2.2 Forslag til justering av Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte og andre tiltak for forenkling og forbedring av preferansevalgordningen.....	74
III.3 Prøveordninger med rent direkte valg og kombinasjon av direkte og indirekte valg i 2011.....	82
III.4 Valgdag(er) for direkte valg/valgogang på leke medlemmer til bispedømmerådene i 2011	84
III.5 Endring av frister for innsending av stemmesedler, opptelling og kunngjøring av valgresultat. Andre endringer av datoer, årstall m.v. Behov for ny godkjenning av I og II.....	85
III.6 Begrensninger i muligheten til gjenvalg settes ut av kraft også i 2011	91
III.7 Dispensasjonsmulighet fra kravet om avholdelse av valg møte, og alternativ ordning for avholdelse av valg til nominasjonskomité, leke kirkelig tilsatte	92
III.8 Valg av prest og lek kirkelig tilsatt samtidig med direkte valg(omgang) – mulig ordning.....	93
IV. Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte og til Samisk kirkeråd	95
IV.1 Bakgrunn.....	95

IV.2 Samisk kirkeråds og Kirkerådets behandling mai 2010	96
IV.3 Samisk kirkeråds og Kirkerådets behandling september 2010.....	100
V. Valg av representant fra Døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet	101
V.1 Bakgrunn	101
V.2 Aktuelle endringer i valgreglene.....	102
VI. Justeringer i øvrig regelverk	104
VI.1 Justeringer i Regler for valg av Kirkeråd	104
VI.2 Justeringer i Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet.....	105
VI.3 Justeringer i Regler om formene for bispedømmerådets virksomhet.....	106
VI.4 Justeringer i Statutter for Mellomkirkelig råd og Statutter for Samisk kirkeråd	106
Økonomiske/administrative konsekvenser	107

I. Evaluering av Kirkevalget 2009

Ekstern evalueringsrapport "Når alle stemmer teller..."

Med overleveringen av evalueringsrapporten "Når alle stemmer teller..." fra Stiftelsen Kirkeforskning (KIFO) og Det teologiske Menighetsfakultet (MF) har Den norske kirke fått verdifull kunnskap. Ikke bare om avvikling av kirkevalg i praktisk og teknisk forstand, men også om medlemmers bevissthet om sitt medlemskap og hva som motiverer til deltakelse i kirkens demokratiske prosesser. Det er relativt unikt at et område, eller en aktivitet i kirken blir gjenstand for bred, forskningsbasert evaluering som er demokratireformen til del. Dette vil gi kirken og det politiske miljø svar på hvordan demokratireformen svarer på det politiske forliket, men innsikten i rapporten tar oss videre; som kirke har vi en egeninteresse i å videreutvikle både valgordninger og demokrati utover kirkeforlikets grenser. Formålet med demokratireformen er å utvikle kirkens ordninger og organisasjon slik at disse støtter opp under medlemmers deltakelse og eierskap. Demokratireformen skal bidra til at kirken kan være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen kirke for folket i en ny tid.

Evalueringsrapporten er sammensatt av fire delrapporter og en sluttrapport. De ulike delrapportene omhandler tema som (i kronologisk rekkefølge): forholdet mellom den politiske avtalen på Stortinget og de særskilte valgreglene for Kirkevalget 2009 vedtatt av Kirkemøtet 2008, gjennomføring av kirkevalget på lokalt, regionalt og sentralt nivå, valgdeltakelse og valgresultat basert på innrapporterte opplysninger fra sokn og bispedømmer og til sist i delrapport fire en analyse av valgdeltakelsen sett fra både velgere og ikke-velgere sitt ståsted.

Kirkeforlik og valgeregler

Den interne rapporten "Kyrkjevalet 2009" ble lagt frem for Kirkerådet i mars 2010. Selv om den eksterne rapporten er langt mer omfattende både i form og innhold, er det noen felles trekk mellom de to rapportene. Begge rapportene ser, tross klare forbedringspunkt, preferansevalget som en valgform som også bør gjennomføres ved kirkevalget i 2011. Ikke bare fordi valgordningen inneholder solide demokratiske element som bør prøves ut under mer optimale forhold, men også for å få sammenlignbare valg. Kirken har også kompetanse på dette som bør utnyttes fremfor å prøve ut nye ting, i tillegg vil preferansevalg til en viss grad være kjent for velgerne.

Videre tematiserer rapportene kirkeforliket sine konkrete forutsetninger og kirken sitt svar på dette. I "Kyrkjevalet 2009" står det: "Føringane frå stortingsforliket er i stor grad følgde opp ved regelendringar vedteke av Kyrkjemøtet". For å dokumentere dette blir det vist til innføring av direkte valg, kirkevalg samtidig med offentlig valg, de ulike prøveordningene som er under utprøving (rent direkte valg og kombinasjon mellom direkte og indirekte valg) samt nye grep for å sikre at velgerne har reelle valgalternativ.

Mye av dette finner støtte i den eksterne rapporten; flere av disse forutsetningene er klart målbare og slik sett lette å definere som enten innfridd eller ikke innfridd. Direkte valg på 52 av 77 leke medlemmer blir sett på som tilstrekkelig grad av økt bruk av direkte valg.

Kirkevalget ble gjennomført samme datoer og i umiddelbar nærhet til det offentlige valget. I alle bispedømmer pågår det prøveordninger med enten rent direkte valg, eller kombinasjon av direkte valg og indirekte valg.

Den interne rapporten peker på at reelle valgalternativ er ivaretatt gjennom både supplerende nominasjon, og ved selve valgordningen med preferansevalg der velgerne i langt større grad enn tidligere kan påvirke og preferere hvilke kandidater som skal velges inn i bispedømmerådene. På dette siste punktet konkluderer imidlertid den eksterne rapporten slik: ”*Formelle* valgmuligheter er riktignok forbedret både med antallet overskytende kandidater på listene til menighetsrådsvalg, og med mulighetene til supplerende nominasjon. Men utilstrekkelig og til dels dårlig kandidatpresentasjon både til menighetsråds- og bispedømmerådsvalg, og uhensiktsmessige valgeregler for menighetsrådsvalget, gjør at dette ennå ikke i samme grad også er *reelle* valgmuligheter” (s. 293).

Revisjon av valgeregler

Kirkevalget 2009 har lært oss mye både om hva som fungerer, og hva som kunne fungert bedre. Denne lærdommen tar vi med oss i den videre planleggingen. Videre i denne saken blir det lagt frem en rekke endringsforslag i valgeregler til kirkevalget i 2011, både til menighetsrådsvalg og til valg på bispedømmeråd/Kirkemøte. Dette er basert på, og begrunnet i, de erfaringer kirken har fra kirkevalget i 2009. Dels gjennom tilbakemeldinger direkte til kirken, men ikke minst dokumentert gjennom den forskningsbaserte evalueringen.

Økonomi

Gjennomføring av kirkevalg i 2011 er avhengig av statlig finansiering, innholdet i dette vil først være kjent ved fremlegging av statsbudsjettet i oktober. I budsjettforslag til FAD har Kirkerådet bedt om en ramme på 97 millioner. En eventuell tildeling skjer på nyåret i 2011. Selv om spørsmål knyttet til formelle regler og økonomi med dette blir avklart sent dette året, ønsker Kirkerådet å unngå kritisk korte tidsfrister i planleggingsfasen frem mot neste valg. På bakgrunn av tildeling i revidert nasjonalbudsjett i år, er viktige prosesser igangsatt vesentlig tidligere enn ved forrige valg.

Demokrati – mer enn kirkevalg

Demokratireformen er mer enn en valgteknisk reform. Etablering av ny valgordning og gjennomføring av kirkevalg er viktige og ressurskrevende element, men ikke de eneste. Med Kirkevalget 2009 har kirken maktet å gjøre valget - og at man som medlem har medbestemmelse i dette - kjent for 98 prosent av befolkningen. Oppslutningen om valget ble tredoblet sammenlignet med tidligere valg.

Vi har kommunisert at det er valg, og at medlemmene har rettigheter i dette. Målet frem mot neste valg er - ikke bare å gjøre kandidatene mer kjent - men også å kommunisere hva kirken er, og hvorfor det er viktig å delta, både i valget men også på andre måter. Demokrati handler om å kommunisere med medlemmer og invitere til deltakelse. Medlemmers opplevelse av tilhørighet og det å skape engasjement til deltakelse må bygges mellom valg.

Tabell 1:

Valgdeltakelse ved menighetsrådsvalget – bispedømmevis

Bispedømme	Antall stemmeberettigede	Antall avgitte stemmer	Valgdeltakelse (%)
Oslo	388 419	32 283	8,3 %
Borg	403 314	44 038	10,9 %
Hamar	271 969	45 242	16,6 %
Tunsberg	314 364	39 328	12,5 %
Agder og Telemark	278 706	37 790	13,6 %
Stavanger	269 485	34 604	12,8 %
Bjørgvin	395 916	51 676	13,1 %
Møre	180 859	30 320	16,8 %
Nidaros	305 782	40 971	13,4 %
Sør-Hålogaland	170 299	26 397	15,5 %
Nord-Hålogaland	153 047	27 952	18,3 %
Totalt	3 132 160	410 601	13,1 %

Tabell 2:

Valgdeltakelse ved bispedømmerådsvalget, direkte valg av leke medlemmer – bispedømmevis*

Bispedømme	Antall stemmeberettigede	Antall avgitte stemmer	Valgdeltakelse (%)
Oslo	388 419	29 219	7,5 %
Borg	403 314	32 991	8,2 %
Hamar	271 969	31 039	11,4 %
Tunsberg	314 364	28 297	9,0 %
Agder og Telemark	278 706	28 422	10,2 %
Stavanger	269 485	30 218	11,2 %
Bjørgvin	395 916	40 580	10,2 %
Møre	180 859	21 404	11,8 %
Nidaros	305 782	29 097	9,5 %
Sør-Hålogaland	170 299	15 601	9,2 %
Nord-Hålogaland	153 047	19 801	12,9 %
Totalt	3 132 160	306 669	9,8 %

*Antall avgitte stemmer og de prosentvise angivelsene av valgdeltakelse avviker fra tallene i evalueringsrapporten, s.149, annet avsnitt og tabell 24, s.150. Det skyldes at evalueringsrapportens tall inkluderer prester, lek kirkelig tilsatte, samt menighetsrådsmedlemmer der det var indirekte valgrunde av leke medlemmer.

II. Valg av menighetsråd. Endringer og justeringer av valgregler for valget i 2011

II.1 Bakgrunn

I forbindelse med kirkevalget i 2009 vedtok Kirkemøtet en del mindre endringer i regler for valg av menighetsråd, bl.a:

- endring av valgdag(er)
- valget avholdes samtidig med stortingsvalget, dvs 14. september, og kirkevalget foregår i lokaler i umiddelbar nærhet av kommunens valglokaler
- stemmerettsalderen ble senket til det året man fyller 15 år
- utsending av valgkort til alle stemmeberettigede
- valgperioden ble satt til 2 år, og nytt valg skal avholdes samtidig med kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2011
- menighetsrådenes tiltredelsestidspunkt ble fastsatt til 1. november og for de kirkelige fellesrådene til 1. desember
- som følge av endret valgdag, ble det foretatt en del endringer i andre frister
- det ble også fastsatt en del andre mindre endringer i regelverket, bl.a at det ikke er krav om bruk av konvolutt ved stemmegivningen på valgtinget

Det var ellers ingen store endringer i de særskilte regler for valg av menighetsråd i 2009. Ved kirkevalget 2009 var hovedfokus på prøveordningen med valg av bispedømmeråd og Kirkemøte.

Evalueringsrapporten og andre innspill viser behov for endringer

Rapportene etter valget, både Kirkerådets rapport ”Kyrkjevalet 2009” til Kirkerådet mars 2010 og KIFOs evalueringsrapport ”Når alle stemmer teller... Evaluering av demokratireformen i Den norske kirke: Kirkevalget 2009”, april 2010 viser at det er behov for endringer og justeringer i regler for valg av menighetsråd og i veiledningen til disse reglene.

Disse rapportene og rapporter fra bispedømmerådene og andre som har sendt inn merknader og forslag til endringer er gjennomgått.

Kirkerådets behandling mai 2010

Kirkerådet behandlet saken i sitt møte 27.-28. mai 2010 og gjorde følgende vedtak:

II. Valg av menighetsråd. Endringer og justeringer av valgregler for valget i 2011.

1. Kirkerådet anbefaler at mulighetene for endringer på stemmeseddelen ved valg av menighetsråd innskrenkes i tråd med det framlagte forslag.
2. Kirkerådet ber om at reglene for opptelling ved flertallsvalg endres i tråd med det framlagte forslag, alternativ 3.

3. Kirkerådet gir i hovedsak sin tilslutning til de øvrige anbefalinger som er nevnt i saksorienteringen, og ber sekretariatet utarbeide forslag til endringer i regelverket til rådets møte i september 2010 i samsvar med de momenter som kom fram på møtet.

Oppfølging etter Kirkerådets møte

Et foreløpig forslag til vedtak med kommentarer ble sendt til bispedømmene i juni 2010. Kirkerådet innhentet også en vurdering av reglene for opptelling av flertallsvalg og enkelte andre punkter i forslaget fra forsker Jo Saglie, Institutt for Samfunnsforskning, se vedlagte notat av 8. juli 2010. På bakgrunn av Saglies vurderinger ble det foretatt enkelte endringer og tilføyelser i forslaget som var sendt til bispedømmene.

Konsultasjon med bispedømmene august 2010

De reviderte forslagene ble også sendt bispedømmerådene i august 2010. Det ble avholdt konsultasjon med bispedømmerådene 31. august 2010. I det følgende refereres de vesentligste synspunktene som kom fram på konsultasjonen vedrørende kirkevalget som helhet og menighetsrådsvalget spesielt (synspunkter vedrørende valg av bispedømmeråd refereres i pkt. III.1).

Flere av bispedømmene kommentere *samtidigheten med offentlige valg*. I alt fire bispedømmer påpekte problemer knyttet til dette. Tre bispedømmer mente samtidigheten med offentlige valg gjorde det vanskelig å få oppmerksomhet om kirkevalget, mens ett bispedømme hadde mer prinsipielle innvendinger mot samtidigheten. To bispedømmer mente samtidigheten enten bidro positivt til å skape oppmerksomhet om kirkevalget, eller til å alminneliggjøre kirkevalget.

Adgang til å stemme i annet sokn enn bostedssoknet. Tre bispedømmer var opptatt av at dette måtte bli enklere. Utredning av spørsmålet ble etterlyst. Ett bispedømme ønsket at biskopenes dispensasjoner ikke lenger skulle være tidsbegrensede, mens et annet bispedømme understreket det store administrative arbeidet med behandling av dispensasjonssøknader.

Forenklinger av mulighetene til rettelsers på stemmeseddelen ved menighetsrådsvalget, og derav følgende forenkling av opptellingen ble vurdert positivt. Dette ble nevnt av tre bispedømmer. Det ene av disse framholdt at det viktigste var at velgerne hadde tilstrekkelige muligheter til å gjøre sin mening gjeldende, mens hensynet til at opptellingen skulle gli greit var underordnet. Ett bispedømme hadde spørsmål til om adgangen til kumulering burde være ubegrenset.

Kirkerådets behandling september 2010

På grunnlag av evalueringsrapportene og på grunnlag av Kirkerådets vedtak sak KR 26/10 (27.-28.mai 2010) ble det fremmet forslag til noen større endringer, samt en rekke mindre justeringer i valgreglene til Kirkerådets møte 15.-17.september 2010 (sak KR 39/10). Kirkerådet vedtok de framlagte forslag til endringer i regler for valg av menighetsråd (vedtak KR 39/10), som herved legges fram for Kirkemøtet.

Etter Kirkerådets møte i september er det foretatt gjennomgang av en del tekniske forhold knyttet til valggjennomføringen. Reglene og prosedyrene for forhåndsstemming gjennomgått. Det har etter Kirkevalget i 2009 kommet flere signaler til Kirkerådet om at prosedyrene for forhåndsstemming var tidkrevende og omstendelige sammenlignet med prosedyrene ved Stortingsvalget. Det legges fram forslag til forenkling av prosedyrene omkring forhåndsstemming, med de nødvendige regelendringer. Også reglene om rapportering og valgbook er gjennomgått med sikte på klargjøring, og med forslag til regelendringer. Antall kolonner i avkrysningsmanntallet foreslås redusert fra to til en, med de nødvendige regelendringer.

I det følgende drøftes og begrunnes først forslagene til regelendringer. Deretter nevnes andre temaer som evalueringene har påpekt. For å lette oversikten over rekkevidden av de foreslåtte endringene, er det ved siden av forslag til vedtak vedlagt et dokument med komplette regelsett på bokmål og nynorsk, hvor forslag til endringer er markert med kursiv. Det er også nevnt en del temaer som har vært gjenstand for kritikk, eller som har vært oppfattet som vanskelige å tolke eller praktisere osv. Noen av disse berører i større grad veiledningen og den generelle informasjonen og tilsier ikke at det er behov for konkrete regelendringer. I den følgende drøftingen gjengis forslagene på bokmål – forslag til vedtak har tilsvarende forslag også på nynorsk.

II.2 Forenkling/standardisering av velgerens muligheter til endring på stemmeseddel. Terminologiske endringer.

Dette berører §§ 6.2, 6.3, 7.1 niende og tiende ledd, 11.5., 12.3 og 12.4.

Når menighetsrådsvalget og valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet legges samtidig med kommune- og fylkestingsvalget, får velgerne mange valg med ulike valgordninger og framgangsmåter å forholde seg til. Et tiltak for å gjøre det enklest mulig for velgerne å stemme ved kirkevalget, kan være å tilpasse framgangsmåten for å endre på stemmeseddelen ved menighetsrådsvalget så langt som mulig til framgangsmåten ved kommunevalget og stortingsvalget. Tilpasninger og forenklinger vil også forenkle opptellingen. Nedenfor tas det utgangspunkt i valglovens bestemmelser der det er paralleller.

Menighetsrådsvalg foregår stort sett som flertallsvalg, dvs. at det bare foreligger en liste. Samtlige kommunevalg foregår som forholdstallsvalg. Valgloven har også regler om flertallsvalg ved kommunestyrevalg, (kap. 12) som ligner regler for flertallsvalg ved menighetsrådsvalg, men disse har kun vært brukt i noen få tilfeller og har ikke vært benyttet ved de siste valgene.

Velgerne kjenner partilistene som brukes ved kommunestyrevalg og hvilke endringer en kan gjøre på disse. Ved menighetsrådsvalg vil det i tillegg fortsatt være behov for noe flere muligheter for endring, men det må gis mer entydig rettledning om hvordan, dvs. en enklere og mer forståelig stemmeseddel med faste rubrikker.

Det er likevel ønskelig at de endringer som velgerne kan gjøre på listen ved menighetsrådsvalget er mest mulig lik de som benyttes ved andre offentlige valg, der dette er mulig. Siden alle offentlige valg benytter forholdstallsvalg, vil disse valgene i første rekke gjelde hvilken *valgliste* velgeren gir sin stemme. Ved flertallsvalg stemmer en ikke på lister, men kun på *enkeltpersoner*.

Ved kommunestyrevalg kan velgerne påvirke hvilke av kandidatene som blir valgt, gjennom å gi *personstemme* (tilleggsstemme) til kandidatene på listen, og en kan gi personstemme til så mange av kandidatene en vil. Dette gjøres ved å *sette kryss eller hake* i en rute til venstre ved navnet til kandidaten(e) med overskriften ”Personstemme”. Dessuten kan en føre opp kandidater fra andre lister i et eget felt. Det er altså ikke tillatt å stryke kandidater eller endre rekkefølgen på kandidatene ved kommunestyrevalg, slik det er ved menighetsrådsvalg.

Ved stortingsvalg kan velgerne *endre rekkefølgen* på kandidatene på listen ved å sette opp nye nummer i rutene foran kandidatnavnene, *eller stryke* ved å sette et merke i ruten til høyre for kandidatnavnet.

Ved menighetsrådsvalget som gjennomføres som *flertallsvalg*, er det både er anledning til å gi tilleggsstemme (kumulere / gi personstemme) til kandidater, endre rekkefølgen på navn, stryke navn og føre på nye navn. Dersom det foreligger flere lister, *forholdstallsvalg*, kan en kumulere, stryke navn og føre opp navn fra andre valglistene.

Det foreslås å sløyfe muligheten til å endre rekkefølge på listen, da dette kan medføre et betydelig merarbeid ved opptellingen, mens slike endringer nesten aldri får betydning for utfallet av valget. Dersom velgeren kan gi tilleggsstemme (kumulere) og stryke kandidater, skulle behovet for å endre rekkefølgen på kandidatene heller ikke være så stort. En må da gi tilleggsstemme til (kumulere) de en ønsker inn som medlemmer og stryke de en ikke ønsker.

Ved flertallsvalg vil det være ønskelig at velgeren kan gi tilleggsstemme til (kumulere) kandidater, stryke navn og føre opp nye navn.

Forsker Jo Saglie vurderer de foreslåtte begrensningene i mulighetene for listeretting som greie (notat av 8. juli 2010, pkt. 1 B):

Velgerne beholder muligheten til å uttrykke både positive og negative preferanser, ved å kumulere, føre opp nye navn, og stryke. Dette vil trolig være det viktigste for velgerne. At muligheten til å gi mer fingraderte preferanser ved å endre nummereringen, må antas å være mindre viktig for velgerne – samtidig som opptellingen forenkles.

Muligheten til å endre nummereringen ble også fjernet fra kommunevalglovgivningen, da valgloven ble revidert i 2002. Ved kommunevalg ble også adgangen til å stryke kandidater fjernet. Mens det stadig diskuteres å

gjeninnføre strykning ved kommunevalg, er det – så vidt jeg vet – ikke reist noe krav om å gjeninnføre muligheten til å endre kandidatrekkefølgen.

Saglie gjør oppmerksom på at begrepet ”kumulering” ikke lenger finnes i valgloven av 2002. Valgloven bruker i stedet uttrykket ”gi en personstemme”. Dette gir mening når det er flerlistevalg, og hvor personstemmen kommer i tillegg til ”listestemmene”. Flertallsvalg er i utgangspunktet et personvalg, så ”personstemme” kan bli misvisende, eller lite opplysende. Kirkerådet foreslår at begrepet ”kumulering” erstattes med uttrykket ”tilleggsstemme” som burde være intuitivt selvforklarende (Saglie foreslår dette som én mulighet). Begrepet ”kumulering” foreslås beholdt i parentes i en overgangsperiode, så det kan gå klart fram at dette er en terminologisk endring, ikke en endring av realiteten. Ved forholdstallsvalg erstattes begrepet ”forhåndskumulering” av begrepet ”stemmetillegg”. Også her beholdes ”forhåndskumulering” i parentes i en overgangsperiode. De terminologiske endringene får følger for §§ 6.2, 6.3, 7.1 niende og tiende ledd, 11.5, 12.3 og 12.4.

Stemmeseddelen ordnes på en slik måte at det blir enklere for velgerne å gjøre endringer ved å bruke kolonner med ruter. Dette vil også gjøre opptellingen enklere og redusere mulighetene for feil ved opptellingen. Det anbefales at stemmeseddelen oppsett tilpasses de stemmesedler som benyttes ved kommunestyrevalget så langt det er mulig og hensiktsmessig, samtidig som hensynet til å skille de to valgene vektlegges i den grafiske utformingen.

De foreslåtte endringene vil også gjøre det enklere å foreta opptellingen.

Det anbefales at Kirkerådet utarbeider maler for opptellingsprosedyrene som gjør det enklere for de som forestår opptellingen og telle og registrere alt på en riktig måte. Dette vil også gjelde skjema for innberetning, jf § 12.5

Kirkerådet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag til endringer:

§ 6.2 skal lyde:

Ved forholdstallsvalg vil menighetsrådet bli sammensatt av representanter fra de forskjellige listene, etter det forholdsmessige antall stemmer hver liste får, jf. pkt. 12.4 pkt. d og f. Ved tilleggsstemme (kumulering)/ strykning og oppføring av navn fra andre lister vil velgerne også kunne endre rekkefølgen på den enkelte liste, og slik påvirke utfallet når det gjelder hvilke personer fra listene som får flest stemmer og dermed velges, jf. § 12.4 pkt. e og g.

Begrepet ”kumulering” er erstattet med uttrykket ”tilleggsstemme”, men ordet ”kumulering” er beholdt i parentes.

Henvisningene til valgloven av 1985 er erstattet av en henvisning til Særskilte regler for valg av menighetsråd § 12.4 hvor tilsvarende regler nå er innarbeidet. Saglie påpekte i notatet av 8. juli 2010 at valgreglene her henviste til valgloven av 1985 som ikke lenger finnes. Saglie foreslo å oppdatere henvisningene til valgloven. I stedet foreslår Kirkerådet å innarbeide de aktuelle bestemmelsene i *Særskilte regler for valg av*

menighetsråd, slik at henvisninger til eksternt regelverk i størst mulig grad blir unødvendige. Ved siden av § 6.2 berører dette § 12.4.

§ 6.3 skal lyde:

Ved flertallsvalg vil menighetsrådet bli sammensatt i rekkefølge ut fra det antall stemmer den enkelte kandidat får. Ved tilleggsstemme (kumulering)/ strykning og oppføring av nye navn, vil velgerne også ved flertallsvalg kunne påvirke utfallet når det gjelder hvilke personer som får flest stemmer og dermed velges.

Begrepet "kumulering" er i likhet med § 6.2 erstattet med "tilleggsstemme".

§ 7.1 niende og tiende ledd skal lyde:

Ved flertallsvalg må kandidatlisten minst ha så mange forskjellige kandidater som det skal velges medlemmer og varamedlemmer til sammen, jf. kirkeloven § 6 første ledd. Listen kan imidlertid ikke inneholde mer enn det dobbelte antall navn. Det kan ikke gis stemmetillegg til kandidater (forhåndskumulering).

Ved forholdstallsvalg skal forslaget være utfyllt i tydelig rekkefølge med så mange forskjellige eller inntil en gang gjentatte navn (stemmetillegg/forhåndskumulering) som det skal velges faste medlemmer. Gjentatte navn skal stå først på listen, og gjentakelsen skal skje på plassen nærmest etter. Forslaget skal dessuten i fortsatt rekkefølge utfylles med fem andre forskjellige navn.

Begrepet "forhåndskumulering" erstattes med "stemmetillegg", men "forhåndskumulering" beholdes som forklaring i parentes.

§ 11.5 skal lyde:

Ved flertallsvalg kan velgeren:

- gi tilleggsstemme til kandidater på valglisten ved å sette et kryss i ruten til venstre for navnet. Ved opptellingen får da kandidaten(e) to stemmer hver.
- tilføye navn på valglisten én gang. Disse kan ikke gis tilleggsstemme.
- stryke navn på valgliste ved å sette strek over navnet. Disse kandidatene telles ikke.

Ved forholdstallsvalg kan velgeren:

- gi tilleggsstemme til kandidater på valglisten ved å sette et kryss i ruten til venstre for navnet. Kandidater med stemmetillegg (forhåndskumulering) kan bare gis én tilleggsstemme. Ved opptellingen får kandidaten(e) to stemmer hver. Kandidat(er) med stemmetillegg får tre stemmer.
- føre opp navn fra andre valglister én gang. Disse kan ikke gis tilleggsstemme.
- stryke navn fra valglisten ved å sette strek over navnet. Disse kandidatene telles ikke.

Påførte navn som ikke tidligere står på noen godkjent valgliste settes ved forholdstallsvalg ut av betraktning.

Begrepet ”kumulering” er erstattet av begrepet ”tilleggsstemme”. Det forklarende ”kumulering” er her utelatt. Det anses tilstrekkelig med dobbel begrepsbruk i §§ 6.2 og 6.3.

Ellers er mulighetene til rettinger ved flertallsvalg innskrenket i forhold til tidligere. Muligheten til omnummerering av kandidatene bortfaller.

For forslag til endringer i §§ 12.3 og 12.4, se pkt. II.3 nedenfor.

II. 3 Opptelling ved flertallsvalg som sikrer at alle kandidater på listen kommer i betraktning på like fot. Omredigering og ajourføring av opptellingsregler. Regler for opptelling av forholdstallsvalg tas inn i regelverket.

Berører §§ 12.2, 12.3 og 12.4.

Opptelling ved flertallsvalg som sikrer at alle kandidater på listen kommer i betraktning på like fot

Evalueringsrapporten påviser at velgerne i stor utstrekning benytter muligheten til å endre på stemmeseddelen ved menighetsrådsvalg (54 % rettede lister), men at mange av endringene ikke får betydning for valgresultatet. Dette henger sammen med opptellingsreglene. Der det er flere kandidater på listen enn det skal velges medlemmer og varamedlemmer til menighetsrådet, er det så å si umulig for kandidatene nederst på den prioriterte listen å bli valgt til medlem eller varamedlem av menighetsrådet (*Når alle stemmer teller...* s.194-197 og 277-279, jf. også s.161-164). Med gjeldende opptellingsregler, er det liten mening i å ha ”overskytende” kandidater på kandidatlistene, altså ha flere kandidater enn det skal velges medlemmer og varamedlemmer. Disse forholdene er også påpekt i flere direkte henvendelser til Kirkerådet.

Gjeldende regler tillater som nevnt flere kandidater på listen enn det skal velges medlemmer og varamedlemmer til sammen. Reglene åpner for opptil det dobbelt antall navn. I tilsvarende regel i valgloven (kommunestyrevalg), § 12-2-2, er det ikke tillatt med ”overskytende kandidater” utover de som skal velges til medlemmer og varamedlemmer. Valget avgjør her hvem som blir faste medlemmer og hvem som blir vara i hvilken rekkefølge. Ved opptelling følges samme prinsipp som i de gjeldende regler for valg av menighetsråd § 12.3: Fra hver liste telles tilsvarende antall som det som skal velges inn som medlemmer og vara.

Kirkerådet deler evalueringens oppfatning av at dagens regelverk er uheldig. Enten må de ”overskytende” kandidatene ha reelle muligheter til å bli valgt, og velgernes endringer på stemmeseddelen ha reell mulighet til å gi utslag, ellers kan en like gjerne fjerne muligheten til å ha ”overskytende” kandidater på listen.

Det er flere muligheter til løsning på disse problemstillingene:

1. En kan begrense antall kandidater til det antall medlemmer som skal velges pluss varamedlemmer. Da blir mulighetene til reelle valg begrenset til muligheten til å flytte

kandidater fra vara til fast plass og omvendt, samt muligheten til å stille alternativ liste dersom personer og grupper i soknet ikke er fornøyd med listen og ønsker andre kandidater. Dette tilsvarer dagens minstekrav til antall kandidater på listen ved flertallsvalg. I 2009 var det 23 % av soknene som hadde færre kandidater enn minstekravet, mens 28 % hadde samme antall kandidater. De resterende 49 % prosent hadde flere kandidater enn minstekravet. Målsettingen var at flest mulig menigheter skulle ha flere kandidater enn minstekravet, gjerne opp mot maksimum tillatte kandidater (dobbel så mange som det skal velges medlemmer og varamedlemmer). Velges denne løsningen som begrenser antall kandidater til det antall som skal velges som medlemmer og varamedlemmer, vil vesentlig flere menigheter oppfylle målsetningen om antall kandidater på listen. Dette vil kunne oppleves som en lettelse i et allerede krevende nominasjonsarbeid. På den annen side vil dette kunne oppfattes som en innskrenking i de reelle valgmulighetene, noe som vil være krevende i lys av stat-kirke forlikets forutsetninger.

2. En kan beholde det slik det er, og argumentere mot evalueringens underbetoning av forskjellen på faste medlemmer og varamedlemmer. Velgernes mulighet er å forsøke å få de kandidater de gjerne ønsker inn som medlemmer og de som ikke ønskes ned på varamedlemsplass.

3. En kan beholde muligheten til "overskytende kandidater" opp til dobbelt så mange som skal velges, og endre regel for opptelling slik at også de nederst på listen har reell mulighet til å bli valgt inn. Dette vil ivareta ønsket om å få flere til å stille til valg og øke de reelle valgmulighetene. Dersom det skal ha noen hensikt å få flere til å stille til valg, må de som står nederst på listen også ha en reell mulighet til å bli valgt. Det har de ikke nå siden det kun er de øverste på listen (tilsvarende det antall medlemmer og varamedlemmer som skal velges), i samsvar med de endringer velgeren har gjort, som får stemmer. De som står nederst på listen vil ikke få stemmer dersom listen leveres urettet. Problemet her er i teorien at en enkelt velger kan gjøre utslaget og bestemme sammensetningen av hele rådet, eller at ordningen blir til fordel for de som endrer på listen, selv om de er få. Men samme innvending kan gjøres gjeldende mot dagens opptelling, bare at forflyttingene stort sett begrenser seg til flytting mellom fast plass og vara, ikke fra bunnen av listen og opp. Erfaringen er at ca. halvparten av alle stemmesedlene er rettet, noe som betyr at velgerne i stor utstrekning benytter muligheten til aktivt å influere på resultatet.

Kirkerådet utarbeidet et første forslag som gikk ut på at opptellingsreglene skulle endres slik at "overskytende" kandidater fikk større mulighet for å bli valgt, og at velgernes endringer på stemmeseddelen i større grad fikk reell betydning. Ikke minst fordi menighetene ved de siste valg har blitt utfordret til å få flere kandidater til å stille til valg.

Kirkerådets opprinnelige forslag til endringer i § 12.3, tredje og fjerde ledd lød slik:

§ 12.3, tredje og fjerde ledd skal lyde:

Ved flertallsvalg kan en stemmesedel inneholde færre eller flere navn enn det antall medlemmer og varamedlemmer som skal velges til menighetsrådet. Der

antall kandidater er likt med eller større enn det antall medlemmer og varamedlemmer som skal velges, har velgeren like mange stemmer til rådighet som det er kandidater på listen. Der antall kandidater er mindre enn det antall medlemmer og varamedlemmer som skal velges til menighetsrådet, har velgeren like mange stemmer til rådighet som det skal velges medlemmer og varamedlemmer til sammen.

Ved opptellingen telles de kumulerte kandidatene først, i den rekkefølgen de er ført opp på stemmeseddelen, deretter navn som er tilføyd av velgeren, i den rekkefølgen de er ført opp av velgeren, deretter telles kandidater som ikke er kumulert i den rekkefølgen de er ført opp på stemmeseddelen. Kandidater som er streket over telles ikke. Antall kumuleringer som kan komme i betraktning ved opptellingen er begrenset av det antall stemmer velgeren har til disposisjon.

Forslaget skulle i henhold til saksorienteringen sak KR 26/10 drøftes med fagkonsulenter innen valgforskning for å sikre at det ikke ga urimelige utslag eller hadde utilsiktede virkninger. Dette var den viktigste bakgrunnen for Kirkerådets innhenting av forsker Jo Saglies vurderinger.

Kirkerådets opprinnelige forslag opererte fortsatt med et antall stemmer "til disposisjon" på hver stemmeseddel. Forskjellen i forhold til någjeldende regler var at antall stemmer "til disposisjon" ble satt likt med antall kandidater på listen der det var like mange eller flere kandidater enn det antall medlemmer og varamedlemmer som skulle velges (der listen var mangelfull skulle det være like mange stemmer "til disposisjon" som det antall medlemmer og varamedlemmer som skulle velges). I de någjeldende reglene er antall stemmer "til disposisjon" like mange som det antall medlemmer og varamedlemmer som skulle velges.

Konsekvensen av forslaget var at alle kandidater på listen ville få en stemme hver ved urettede lister, og at kandidater plassert langt nede på listene slik ville ha mye bedre utgangspunkt for å konkurrere med kandidater plassert høyere på listen. Dessuten skulle kandidater med tilleggsstemme (kumulerte kandidater) telles først, deretter de øvrige kandidater som ikke var strøket.

Saglie, som vurderte forslaget, mente det ville være en klar forbedring og forenkling i forhold til dagens regler, men foreslo ytterligere forenkling som etter hans oppfatning ville stille alle kandidatene på listen mer likt enn Kirkerådets første forslag (notat av 8. juli 2010, pkt 1A).

Saglies forslag går i all enkelhet ut på å tillate tilleggsstemmer (kumulering) og strykning, men ikke operere med et antall stemmer til disposisjon. Kirkerådets første forslag gir større muligheter til å påvirke ved strykning enn ved kumulering. Saglie foreslår at en bare teller de rettelsene velgerne selv har gjort, og der ingen blir strøket som "overskytende" uten velgerens aktive medvirkning. Dette vil forenkle opptellingen ytterligere i forhold til Kirkerådets første forslag.

Velgeren vil fortsatt kunne ”gi en tilleggsstemme” (kumulere) og stryke. Under opptellingen teller de med tilleggsstemme 2, mens de som strykes teller 0, alle andre teller 1. Med Kirkerådets opprinnelige forslag, vil tellekorpset i tillegg måtte telle opp antall brukte stemmer. I tilfelle antallet ”stemmer til disposisjon” er brukt opp, må de resterende kandidatene også telles 0. Denne siste operasjonen vil være tidkrevende i opptellingen. Hvis opptellingen bare består i å sortere og telle urettede stemmesedler, og deretter registrere ”tilleggsstemmer” og strykninger, blir registrerings- og tellejobben mye enklere.

I tillegg vil altså Saglies forslag stille kandidatene på listen mer likt enn Kirkerådets opprinnelige forslag. At listen er prioritert vil likevel ikke miste betydning. Ved stemmelikhet vil fortsatt prioriteringen på listen avgjøre. Forslagsstillernes prioritering er også en klar anbefaling til velgerne.

Innvendingen mot Saglies forslag vil kunne være at en i teorien vil kunne kumulere alle, altså at en avgitt stemme kan telle dobbelt i forhold til andre avgitte stemmer. Systemet med tilleggsstemmer og strykninger kan være sårbart for kupp. I teorien kan det ekstremtilfellet forekomme at alle unntatt én leverer urettede lister, og at den ene avgjør hele sammensetningen av menighetsrådet. Men dette motvirkes ved at alle har de samme mulighetene, og jo flere som benytter mulighetene til å endre på stemmesedlene, jo mindre er det mulig å kuppe valget for en mindre gruppe. Gitt at omtrent halvparten av velgerne brukte mulighetene til å endre på stemmesedlene i 2009, vurderes faren for kupp som relativt liten.

Saglie antyder at en kunne sette et tak på antall tillatte tilleggsstemmer (kumuleringer) og strykninger hvis en ønsket å begrense ”kuppmuligheter”. Dette vil neppe ha noen stor betydning, i tillegg til at det ikke vil gi like stor forenkling av opptellingen.

Kirkerådet vurderer Saglies forslag som en ytterligere forbedring og forenkling og har derfor tatt opp hovedtrekkene i forslaget til endringer i § 12.3.

Forslaget må følges opp av endringer i veiledningen på stemmeseddelen. Veiledningen bør både stå på stemmeseddelen, og være tilgjengelig i valglokalet. Dette vil gjøre det enklere for velgerne, som tidligere har hatt vanskelig for å forholde seg til bestemmelsen om endringer i forhold til hvordan stemmeseddelen blir talt opp.

Omredigering og ajourføring av opptellingsregler. Regler for opptelling av forholdstallsvalg tas inn i regelverket.

Reglene om opptelling er omredigert for å framstå enklere og klarere i forhold til det praktiske opptellingsarbeidet. Dette gjelder §§ 12.2, 12.3 og 12.4. På grunnlag av dette må det til valghåndboken utarbeides en praktisk og oversiktlig veiledning for de som skal foreta opptellingen. Menighetsrådet eller de rådet har bestemt, skal forestå opptellingen av menighetsrådsvalget, og valgstyret har dessuten ansvaret for grovopptellingen av bispedømmerådsvalget. Det er behov for tydelig veiledning for prosessen ved opptellingen, både med egne skjemaer og maler, slik at en ikke kommer skjevt ut, eller at en ikke får registrert og rapportert det som valgreglene krever. Det

gjelder også behandlingen av de enkelte stemmesedlene og hvordan disse skal telles. Det gjelder også hvilke stemmeseddelkonvolutter som skal godkjennes og hvilke som skal vrakes/forkastes og hvordan disse så fall skal oppbevares.

Siden menighetene skal forestå opptelling både av stemmene vedr menighetsrådsvalget og bispedømmerådsvalget, er det viktig at stemmesedlene holdes atskilt og at opptellingen foregår separat.

Det er behov for å skille klarere mellom *vraking* av stemmegivning og *forkastede* stemmer. Vraking av stemmegivning finner sted når personer som har forhåndsstemt, også har stemt ved valgtinget. Forhåndsstemmegivningen skal da vrakes uåpnet. Det samme er tilfelle når noen som ikke står i manntallet påberoper seg stemmerett, og avgir stemme, men hvor valgstyret avslår kravet om stemmerett. Også denne stemmegivningen skal da vrakes. Disse stemmene skal ikke telles med i antall avgitte stemmer, og heller ikke telles som forkastede stemmer. Stemmesedler som er med i opptellingen, men hvor det f.eks. går fram av stemmeseddelen hvem som har avgitt stemme, skal *forkastes*. Slike stemmesedler skal telles med i antall avgitte stemmer, og telles som forkastede stemmer. Dette får følger for ordlyden i § 12.3 bokstav f. annet ledd og § 12.4 bokstav c, annet ledd. Også i den nynorske versjonen av regelverket innføres denne distinksjonen ("vert forkasta").

Reglene for opptelling av forholdstallsvalg i § 12.4 er ajourført slik at de så langt som mulig svarer til reglene for opptelling av forholdstallsvalg ved kommunevalg, men med de nødvendige tilpasninger. Saglie påpekte behovet for en slik ajourføring. Saglie foreslo å oppdatere henvisningene til valgloven. I stedet har Kirkerådet valgt å ta de aktuelle opptellingsreglene inn i *Særskilte regler for valg av menighetsråd*, og gjort de nødvendige tilpasninger, se forslag til § 12.4 nedenfor.

Kirkerådet foreslår følgende endringer:

§ 12.2 skal lyde:

Opptellingen foretas av de personer menighetsrådet har bestemt, og under menighetsrådets tilsyn.

a. Menighetsrådet gjennomgår listen over avgitte forhåndsstemmer før valgtinget, og krysser av i manntallet for dem som har avlagt forhåndsstemme. Forhåndsstemmene oppbevares separat til valgtinget er avsluttet.

b. Ved opptellingen undersøker menighetsrådet først om de velgere som har stemt utenfor den valgkrets de hører hjemme i, har adgang til å stemme. Hvis dette er i orden, settes et kryss ved navnet i manntallet og stemmeseddelkonvolutten legges ned i valgurnen for vedkommende krets. I motsatt fall vrakes stemmegivningen og omslaget forvares uåpnet.

c. Deretter behandles forhåndsstemmene på tilsvarende måte. En forhåndsstemmegivning godkjennes ikke hvis velgeren har stemt på valgtinget.

Prosedyren for håndtering av forhåndsstemmer er endret, rekkefølgen på leddene er omredigert, og det er ført inn bokstav a., b. og c.

§ 12.3 skal lyde:

Ved flertallsvalg følger opptellingen følgende prosedyre:

- a. Antall avkryssninger i manntallslisten(e) telles opp.
- b. Valgurnen(e) åpnes. Eventuelle stemmeseddelkonvolutter (jf § 12.2) åpnes. Stemmesedlene stemples og blandes med de øvrige stemmesedlene.
- c. Det totale antall stemmesedler telles opp.
- d. Stemmesedlene ordnes i grupper for urettede og rettede stemmesedler.
- e. De urettede stemmesedlene telles av minst to personer. Hver kandidat gis én stemme pr. urettet stemmeseddel. Antallet føres inn på lister som føres av minst to personer.

f. Ved opptellingen av de rettede stemmesedlene registreres alle endringer velgerne har gjort på stemmesedlene. Kandidater som har fått tilleggsstemmer får to stemmer hver. Tilføyde navn får én stemme hver. Navn som er strøket på stemmesedlene telles ikke (telles som null). Øvrige kandidater får én stemme pr. stemmeseddel. Et medlem av tellekorpset leser opp navnene som har fått tilleggsstemme, tilføyde navn og navn som er strøket. Deretter leveres stemmesedlene til et annet medlem som kontrollerer opplysningene. Minst to personer fører hver sin liste. Disse listene sammenlignes med jevne mellomrom.

En stemmeseddel skal forkastes dersom den er merket slik at det går frem hvem velgeren er.

g. Ved valgoppjøret teller en de stemmer som er avgitt på den enkelte kandidat, d.v.s. at antall stemmer på urettede og rettede lister summeres for hver kandidat. De kandidater som har fått flest stemmer, blir medlemmer av menighetsrådet, og de kandidater som kommer deretter i stemmetall, blir varamedlemmer. Hvis flere kandidater har fått like mange stemmer, avgjør rekkefølgen på den offisielle listen utfallet.

Endret i samsvar med forslag fra Jo Saglie.

For øvrig er opptellingsprosedyren oppdatert og omredigert, slik at den er lettere å følge i praksis. I tillegg er prosedyren korrigeret, siden det ikke lenger skal benyttes stemmeseddelkonvolutter ved ordinær stemmegivning på valgtinget.

Bokstav f. er endret i samsvar med endringene i velgernes muligheter til å endre på stemmeseddelen (II.2). Ordet "kumulering" er erstattet med "tilleggsstemme" i bokstav f.

§ 12.4 skal lyde:

Ved forholdstallsvalg følges opptellingsprosedyrene i § 12.3 pkt. a-c. Deretter følges følgende prosedyre:

- a. Stemmesedlene ordnes i grupper for hver valgliste. For hver valgliste ordnes stemmesedlene i grupper for urettede og rettede stemmesedler.
- b. De urettede stemmesedlene telles av minst to personer. Antallet føres inn på lister som føres av minst to personer.

c. Ved opptellingen av de rettede stemmesedlene registreres alle endringer velgerne har gjort på stemmesedlene. Et medlem av tellekorpsset leser opp navnene som har fått tilleggsstemme, navn ført over fra andre lister og navn som er strøket. Deretter leveres stemmesedlene til et annet medlem som kontrollerer opplysningene. Minst to personer fører hver sin liste. Disse listene sammenlignes med jevne mellomrom.

En stemmeseddel skal forkastes dersom den er merket slik at det går frem hvem velgeren er, eller ikke har en overskrift som viser hvilken kandidatliste den gjelder.

d. Deretter beregnes de enkelte listenes listestemmetall. Hver stemmeseddel teller like mange listestemmer som det skal velges medlemmer til menighetsrådet. Ved oppføring av navn fra annen valgliste, trekkes det fra én listestemme pr. navn på valglisten, mens det legges til én listestemme pr. navn på den andre valglisten.

e. Deretter beregnes kandidatenes personlige stemmer. Kandidater med stemmetillegg (ført opp to ganger) får 2 stemmer pr. stemmeseddel. Ved tilleggsstemme får disse kandidatene 3 stemmer. Kandidater uten stemmetillegg får 1 stemme. Ved tilleggsstemme får disse kandidatene 2 stemmer. Kandidater som er strøket får ingen stemme. Kandidater med stemmetillegg som bare er strøket én gang, får 1 stemme.

f. Ved valgoppgjøret legges listestemmetallet til grunn for mandatfordelingen som skjer i henhold til St. Laguës modifiserte metode. Det innebærer at hver listes stemmetall divideres med 1,4-3-5-7 osv. Hvert stemmetall skal divideres så mange ganger som det er nødvendig for å finne det antall mandater listen skal ha. Det første mandatet tilfaller den listen som har den største kvotienten. Det andre mandatet tilfaller den listen som har den nest største kvotienten osv. Hvis flere lister har samme kvotient, tilfaller mandatet den av listene som har størst stemmetall. Har de samme stemmetall, avgjøres det ved loddtrekning hvilken liste mandatet skal tilfalle.

g. Når det er avgjort hvor mange mandater en valgliste skal ha, fordeler valgstyret representantplassene til kandidatene på listen. Kandidatene kåres i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Har flere kandidater fått like mange stemmer, eller ingen stemmer, er rekkefølgen på listen avgjørende. Deretter kåres så vidt mulig 5 vararepresentanter pr. liste etter den videre rekkefølge i antall mottatte personlige stemmer.

Saglie påpekte også at bestemmelsene om opptelling ved forholdstallsvalg henviste til en foreldet utgave av valgloven. Bestemmelsene om opptellingsprosedyre og valgoppgjør ved forholdstallsvalg foreslås derfor tatt inn i valgreglene i sin helhet, slik at det ikke lenger er nødvendig med henvisning til valgloven av 1985 (som er foreldet). Det foreslås også å revidere bestemmelsene og prosedyren slik at den svarer til tilsvarende bestemmelser i den gjeldende valgloven av 28.06.2002, §§ 10-6-3, 11-4-3 og 11-12. Denne revisjonen vil medføre at opptellingsreglene blir kortere og enklere. Den vesentligste forskjellen i forhold til valglovens bestemmelser er at det ved valg av menighetsråd er anledning til å stryke navn på listen. Denne muligheten finnes ikke ved kommunevalget. I valghåndboken vil det bli tatt inn utfyllende forklaringer og eksempler for å lette opptellingen i praksis.

I bokstav e. er begrepene ”forhåndskumulering” og ”kumulering” erstattet av henholdsvis ”stemmetillegg” og ”tilleggsstemme”.

II.4 Andre forslag til endringer i regelverket

Disse temaene er i hovedsak satt opp i den rekkefølgen de finnes i regelverket, jf henvisningen til de aktuelle paragrafer i *Særskilte regler for valg av menighetsråd ved valgordningsforsøkene i 2009*.

Fastsettelse av valgdag(er) for menighetsrådsvalget

Valgdagene berammes i tråd med forutsetningene i stat-kirke-forliket til samme dag(er) som kommune- og fylkestingsvalget 2011. Dette finner sted 12. september 2011, med mulighet for kommunene til å vedta å avholde valg også søndag 11. september 2011.

Dette medfører endring i følgende bestemmelser:

§ 2.1, første punktum: årstall og dato er endret.

§ 2.2, annet ledd: dato er endret.

Endring av årstall, datoer og frister

Årstall, datoer, frister og klokkeslett er oppdatert i ytterligere noen paragrafer. Det gjelder:

Overskrift og ingress: kun årstall er endret.

§ 2.3, annet ledd, annet punktum: Kun klokkeslettet er endret – i samsvar med endring i valgloven i 2009.

§ 2.6, fjerde punktum: Kun årstall er endret.

§ 7.1 a: Kun årstall og frist er endret.

§ 7.5: Kun årstall er endret.

Bestemmelser om *Utgifter ved menighetsrådsvalg*: Kun årstallet er endret.

Underskriverne – forslagsstillerne – nominasjonskomité

Berører §§ 7.1, 7.2 og 7.3

Det foreslås at en i hovedsak benytter betegnelsen ”forslagsstillere”, og at betegnelsen ”underskriverer” går ut.

Det foreslås også en tydeliggjøring av bestemmelsene om nominasjonskomite og forslagsstillere. Det foreslås bestemmelser som regulerer menighetsrådets ansvar når det gjelder oppnevning av nominasjonskomite og forslagsstillere, og forholdet mellom forslagsstillerne og nominasjonskomiteen. Det skisseres også prosedyre kun med forslagsstillere, uten nominasjonskomite, og bestemmelser om at menighetsrådet i visse tilfeller kan avstå fra å oppnevne nominasjonskomite og/eller forslagsstillere.

Følgende endringer foreslås:

§ 7.1 b skal lyde:

b. skal være egenhendig underskrevet av 10 stemmeberettigede forslagsstillere,

Ordet ”forslagsstillere” er lagt til.

§ 7.1 c skal lyde:

c. skal tydelig angi hvilket valg det gjelder (navn på sokn, gruppe og valgdager) og som overskrift (foran navnene på kandidatene) ha navnene på forslagsstillerne,

Betegnelsen ”underskriverne” er erstattet med ”forslagsstillerne”.

§ 7.1 d skal lyde:

d. skal angi en tillitsvalgt blant forslagsstillerne som menighetsrådet kan henvende seg til ved forhandlinger om listeforslaget,

Betegnelsen ”tillitsmann” er erstattet med ”tillitsvalgt”. Begrepet ”underskriverne” er erstattet med ”forslagsstillerne”.

§ 7.1 Nytt annet ledd til femte ledd (etter første ledd bokstav h.) skal lyde:

Menighetsrådet ser til at det blir stilt kandidatliste(r) til valget.

Menighetsrådet kan oppnevne en nominasjonskomite på 3-5 medlemmer som forestår arbeidet med å skaffe fram kandidater til menighetsrådet. Nominasjonskomiteen skaffer også fram ytterligere forslagsstillere slik at det blir 10 forslagsstillere inkludert nominasjonskomiteens medlemmer. Forslagsstillerne foretar den endelige prioritering av kandidatlisten.

Alternativt kan menighetsrådet oppnevne 10 forslagsstillere som får i oppdrag å skaffe fram kandidater til menighetsrådet og foreta prioriteringen av kandidatlisten.

Når menighetsrådet er kjent med at det vil bli fremmet forslag til kandidatliste(r) av grupper av kirkemedlemmer, kan menighetsrådet avstå fra å oppnevne nominasjonskomite eller forslagsstillere.

Forslaget dekker tre mulige tilfeller: bruk av både nominasjonskomite og forslagsstillere, bruk bare av forslagsstillere, nominasjon ved grupper av kirkemedlemmer (mest aktuell ved forholdstallsvalg).

§ 7.2, første ledd skal lyde:

Et forslag til kandidatliste ved forholdstallsvalg må ikke ha forslagsstiller eller kandidat felles med andre forslag.

Ordet ”underskriver” er erstattet med ”forslagsstiller”.

§ 7.2, annet ledd, første og andre punktum skal lyde:

Står en forslagsstiller bak flere lister, skal menighetsrådet pålegge forslagsstilleren innen en bestemt frist å si fra hvilken kandidatliste vedkommende vil stå som forslagsstiller til. Svarer forslagsstilleren ikke, strykes navnet fra listen over forslagsstillere på samtlige lister.

Ordet ”underskriver” er erstattet med ”forslagsstiller”, i tillegg til noen språklige endringer.

§ 7.3, første ledd skal lyde:

Menighetsrådet avgjør om forslagene til kandidatlistene skal godkjennes, og undersøker om kandidatene og forslagsstillerne oppfyller de lovbestemte vilkår. Menighetsrådet skal da ved forhandlinger med den tillitsvalgte for listen søke å bringe forslag i foreskrevet stand.

Ordet ”underskriverne” etter ”forslagsstillerne” er sløffet. ”Den utpekte tillitsmann” er erstattet med ”den tillitsvalgte for listen”.

Endringer i en innlevert kandidatliste

Berører MR § 7.2 og 7.3

Når en kandidatliste er innlevert, kan den normalt ikke tilbakekalles eller endres. Men det hender at kandidater av ulike grunner ber om å bli strøket av listen, før listen trykkes og distribueres til velgerne. Det heter i de gjeldende reglene at tillitsmannen for listen bestemmer hvilket navn som skal settes i stedet, og om det nye navnet skal settes inn på den tomme plassen eller nederst på listen. Det har vært en del uro rundt denne bestemmelsen, og tilfeller hvor forslagsstillerne har opplevd den endelige kandidatlisten ikke var i samsvar med de prioriteringer som forslagsstillerne hadde gjort.

I Valgloven er det bestemmelser om tillitsvalgt med vararepresentant, evt. de to øverste underskriverne, dersom det ikke er angitt hvem som skal ha disse funksjonene (Valgloven § 6-1 og Valgforskriften § 14).

Kirkerådet vil foreslå at plassering av ny(e) kandidat(er) behandles av forslagsstillerne, men at disse også kan bestemme at dette delegeres eller ivaretas av den tillitsvalgte for listen.

Kirkerådet fremmer følgende forslag:

§ 7.2, annet ledd, femte punktum og nytt sjette punktum skal lyde:

Forslagsstillerne bestemmer hvilket navn som skal settes i stedet og om navnet skal settes inn på den tomme plassen eller nederst på listen. Forslagsstillerne kan delegere avgjørelsen til den tillitsvalgte for listen.

§ 7.3, tredje ledd skal lyde:

Dersom en kandidat blir fritatt, strykes navnet. Forslagsstillerne bestemmer hvilket navn som skal settes i stedet og om navnet skal settes inn på den tomme plassen eller nederst på listen. Forslagsstillerne kan delegere avgjørelsen til den tillitsvalgte for listen.

Forenkling av prosedyre ved forhåndsstemming

Berører §§ 10, 11.4 og 12.2, samt Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte III, § 10-1.

Etter Kirkerådets møte i september er reglene og prosedyrene for forhåndsstemming gjennomgått. Det har etter Kirkevalget i 2009 kommet flere signaler til Kirkerådet om at prosedyrene for forhåndsstemming var unødig tidkrevende og omstendelige.

Ved valget i 2009 skulle forhåndsstemmer til menighetsråd og bispedømmeråd/Kirkemøtet legges i hver sin stemmesedelkonvolutt, som deretter skulle legges i hver sin omslagskonvolutt. Deretter skulle opplysninger om velgerens navn, adresse og fødselsdato skrives på begge omslagskonvoluttene, sammen med tid og sted for stemmegivningen og velgers og stemmemottakers underskrift. Deretter ble stemmegivningen ført på en liste for menighetsrådsvalget og en liste for bispedømmeråds-/Kirkemøtevalget.

Det foreslås å gå ned fra to til en omslagskonvolutt og fra to til en liste over stemmegivninger. I tillegg foreslås det å bruke omslagskonvolutt med vindu, slik at valgkortet kan legges i vinduet på omslagskonvolutten. Hvis velgeren ikke har med valgkortet, må det fylles ut et valgkort med navn, adresse og fødselsdato. Prosedyren blir etter dette slik:

Velgeren legger stemmeseddel for menighetsrådsvalget og for bispedømmeråds- og Kirkemøtevalget i hver sin stemmesedelkonvolutt (velgeren kan velge å delta i bare det ene av valgene). Velgeren får så én omslagskonvolutt og legger begge (evt. bare en) stemmesedelkonvoluttene i denne. Stemmemottaker fører på tid og sted for stemmegivningen og underskriver på valgkortet, limer konvolutten igjen og fører stemmegivningen på liste i velgerens påsyn.

Det foreslås også at velger som har forhåndsstemt ikke lenger skal kunne stemme ved valgtinget. Derfor må menighetsrådet gjennomgå listen over forhåndsstemmegivninger før valgtinget, og krysse av i manntallet for de som har avgitt forhåndsstemme. Forhåndsstemmene oppbevares separat til stemmegivningen ved valgtinget er avsluttet. Forhåndsstemmene legges deretter i urnen sammen med de øvrige stemmesedlene, jf. § 12.2.

Det foreslås å legge inn en prosedyre i § 12.3, bokstav b. (se ovenfor) hvor stemmesedlene stemples når de tas ut av stemmesedelkonvoluttene før de blandes med de øvrige stemmesedlene, slik at det ikke skal være mulig å identifisere hvem som har stemt hva der det er svært få eller én avgitt forhåndsstemme.

Kirkerådet foreslår følgende endringer i regler for valg av menighetsråd:

§ 10.1 annet ledd, femte punktum skal lyde:

En velger som forhåndsstemmer kan ikke avgi stemme ved valgtinget.

§ 10.7 nytt annet til fjerde punktum skal lyde:

Stemmemottaker kan forlange at en ukjent velger godtgjør at han er den han gir seg ut for å være. Velgeren bør ha med valgkort til forhåndsstemmegivningen, jf. § 10.9. Har velgeren ikke med valgkort, fylles det ut et valgkort på stedet med opplysninger om velgerens navn, adresse og fødselsdato

§ 10.8 nytt tredje punktum skal lyde:

Det benyttes særskilt stemmeseddelkonvolutt ved valg av menighetsråd.

§ 10.9 skal lyde:

Stemmemottakeren gir deretter velgeren en omslagskonvolutt. I denne legger velgeren selv konvolutten med stemmeseddelen, og eventuell stemmeseddelkonvolutt for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet, jf. Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet III, § 10-1.

Stemmemottakeren skal underskrive på valgkortet og påføre tid og sted for stemmegivningen. Stemmemottaker legger deretter stemmeseddelkonvolutten(e) og valgkortet ned i en omslagskonvolutt, limer den igjen og fører stemmegivningen på liste (jf. § 10.10) i velgerens påsyn.

§ 10.10, nytt annet punktum skal lyde:

Det føres en liste over forhåndsstemmer i eget sokn og en annen liste over forhåndsstemmer som oversendes andre sokn.

§ 10.11 skal lyde:

Menighetsrådets leder eller den menighetsrådets leder bemyndiger, mottar forhåndsstemmene og listen over avgitte stemmer, og fører inn på listen de tilsendte forhåndsstemmer som er avgitt utenfor soknet. Forhåndsstemmene skal nummereres fortløpende på listen, og det samme nummer settes på omslagskonvolutten.

Når menighetsrådet skal begynne å åpne og behandle disse forhåndsstemmer, skal menighetsrådets leder legge frem den forannevnte liste og alle de forhåndsstemmer som er innført før valgtinget. Menighetsrådet gjennomgår listen over forhåndsstemmer før valgtinget og krysser av i manntallet for godkjente forhåndsstemmegivninger. Listen tas inn i valgboken.

I §§ 10.10 og 10.11 foreslås endringer som letter føringen av lister over forhåndsstemmer og klargjør ansvarsforhold.

§ 11.4 skal lyde:

Når valget er åpnet får de velgerne som er innført i manntallet, anledning til å stemme etter hvert som de møter frem. Velgere som har stemt på forhånd kan ikke avgi stemme.

Fremgangsmåten er slik: Velgeren går til de utlagte stemmesedlene, og vises deretter til en del av valglokalet, hvor vedkommende usett kan gjøre eventuelle endringer på stemmeseddelen. Stemmeseddelen og ev. stemmeseddelen for valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet, brettes deretter sammen med teksten inn. Stemmesedlene stemples deretter med et stempel som identifiserer hvilket sokn stemmen(e) er avlagt i, og det settes ett kryss i manntallet. Velgeren legger så de(n) stemplede stemmeseddelen(-dlene) i en låst urne.

Valgstyret kan forlange at en ukjent velger godtgjør at han er den han gir seg ut for å være.

Foregår stemmegivningen på flere steder i soknet, skal også velgere som ikke står i vedkommende del av manntallet få adgang til å avgi stemme. Disse skal imidlertid ikke legge stemmeseddelen i valgurnen, men legge den i en stemmesedelkonvolutt og gi den til stemmestyret. Dette skal legge konvolutt i et særskilt omslag, legge ved valgkort med opplysninger om velgerens navn, adresse og fødselsdato, klebe det til, og gi det til menighetsrådet etter at stemmegivningen er avsluttet.

Også den som er nektet stemmerett etter menighetsrådets avgjørelse eller av andre grunner ikke er innført i manntallet, skal få adgang til å avgi stemme. Vedkommende skal ikke legge stemmeseddelen i valgurnen, men legge den i en stemmesedelkonvolutt og gi den til stemmestyret. Dette skal legge konvolutt i et særskilt omslag, legge ved valgkort med opplysninger om velgerens navn, adresse og fødselsdato, klebe det til, oppbevare det ubrutt og gi det til menighetsrådet etter at stemmegivningen er avsluttet.

Kirkerådet foreslår følgende endring i regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet:

III, § 10-1 nytt annet punktum skal lyde:

Det benyttes særskilt stemmesedelkonvolutt ved forhåndsstemming ved direkte valg/direkte valgomgang til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Opphør av alternativ ordning ved stemmegivning med bruk av konvolutt

Berører § 11.4

Ved valget i 2009 ble det innført som normalordning at det ikke lenger skulle benyttes konvolutt ved stemmegivningen i valglokalet på valgdagen, men ordningen med bruk av stemmesedelkonvolutter ble beholdt som alternativ ordning. Denne alternative ordningen anses ikke nødvendig lenger. Der det er stemmegivning i flere sokn i samme valglokale må en enten ha separate valgurner for hvert sokn, eller stemple stemmesedlene med stempel hvor det går klart fram hvilket sokn velgeren som har avgitt stemme tilhører.

Kirkerådet foreslår at § 11.4, tredje ledd oppheves, jf. forslag til endret § 11.4 ovenfor.

Rapportering, føring av valgbok og innberetning

Berører §§ 1.3, 2.4, 2.5, 10.10, 10.11, 11.3 og 12.5

Det fremmes forslag med sikte på å klargjøre terminologi og ansvarsforhold når det gjelder rapportering, føring av valgbok og innberetning.

Etter de gjeldende valgreglene skal både stemmestyret og valgstyret føre valgbok. Menighetsrådets leder skulle føre valgbok over forhåndsstemmer m.v. Det foreslås å

gjøre terminologiske endringer, slik at valgstyret fører en *valgbok*. Denne tas inn som vedlegg til menighetsrådets *møtebok*. Stemmestyrenes redegjørelse for det som behandles i anledning valgtinget, kalles en *rapport*. Valgboken over forhåndsstemmer, kalles heretter en *liste*.

Det foreslås å endre bestemmelsene om rapportering og innberetning, slik at det er samsvar mellom bestemmelsen i valgreglene og de nye rapporteringsrutinene gjennom valgmodulen i Den norske kirkes medlemsregister.

Kirkerådet fremmer følgende forslag:

Ny § 1.3 skal lyde:

Menighetsrådet (valgstyret) fører en valgbok over forhold som angår valget, jf. §§ 10.11, 11.3 og 12.5. Der det i tillegg til valgstyret er stemmestyre, jf. § 2.4, utarbeidet hvert stemmestyre en rapport over det som behandles i anledning valgtinget på hvert enkelt stemmested, jf. § 11.3.

§ 2.4 skal lyde:

Menighetsrådet kan bestemme at stemmegivningen skal foregå på flere steder i soknet. Der menighetsrådet bestemmer at inndelingen skal følge kommunens stemmekretser, og disse ikke samsvarer med soknegrensene eller de kirkelige stemmekretsene, kan menighetsrådene i de berørte sokn inngå samarbeid om avviklingen av valget i en stemmekrets. På hvert stemmested foregår stemmegivningen for en viss del av manntallet.

Til å lede valgtinget på hvert enkelt stemmested oppnevner menighetsrådet for hvert sted et stemmestyre på minst 3 medlemmer som har stemmerett ved valget. Menighetsrådet oppnevner ett av medlemmene, fortrinnsvis blant sine egne medlemmer, til leder av stemmestyret.

§ 2.5 oppheves.

§§ 10.10 og 10.11: Endringene er tatt inn under forhåndsstemming ovenfor.

§ 11.3 skal lyde:

Menighetsrådets leder fører inn i valgboken alt som behandles og avgjøres på valgtinget. I valgboken innføres datoene for kunngjøring om utlegging av manntall og valgting.

Foregår stemmegivningen på flere steder i soknet fører stemmestyrets leder det som behandles i anledning valgtinget i en egen rapport. Rapporten tas inn i valgboken.

Blir det innsigelse mot at valget holdes, bokføres innsigelsen og grunnen. Valgstyret/stemmestyret avgjør hver innsigelse så snart den er reist og gir opplysninger om klageadgang etter § 13.

Etter at stemmegivningen er avsluttet, kontrollerer valgstyret eller stemmestyret det som er bokført. Leder i valgstyret eller stemmestyret og de tilstedeværende medlemmer skriver under. Dette gjøres hver dag, dersom valgtinget foregår over flere dager.

§ 12.5 skal lyde:

Utfallet av valget og andre data som skal innberettes om valget skal føres inn elektronisk på fastsatt skjema i valgmodulen i Den norske kirkes medlemsregister sammen med angivelse av det samlede antall stemmeberettigede som har avgitt stemme ved valget. Utskrift av rapport fra valgmodulen tas inn i valgboken, og sendes i kopi til prost.

Valgboken tas inn som vedlegg til menighetsrådets møtebok og underskrives av samtlige tilstedeværende medlemmer av menighetsrådet.

Menighetsrådets leder sender uten opphold melding til dem som er valgt.

Innberetning til bispedømmerådet om valg på menighetsråd skjer elektronisk i medlemsregisterets valgmodul, jf. første ledd. Menighetsrådets leder sørger for at innberetning gjennom valgmodulen finner sted i samarbeid med den lokale kirkeadministrasjonen.

Frist for rapportering tas inn i veiledningen i valghåndboken.

Reduksjon av antall avkrysningskolonner i manntallslisten

Berører §§ 11.4, 12.3 c og Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet III, § 11-1.

Ved Kirkevalget 2009 ble det krysset av i to kolonner i manntallslistene når velgerne avgav stemme. Ett kryss for menighetsrådsvalget, og ett kryss for bispedømmerådsvalget. Kirkerådet har innhentet opplysninger om at det ved kommune- og fylkestingsvalget bare krysses av i én kolonne i manntallet, selv om det er to valg. Avkrysningen i manntallet skal ved kommune- og fylkestingsvalget bare bidra til å kontrollere at en velger som har avgitt stemme ikke kan avgi stemme på nytt, og har ingen funksjon i kontroll av om antall stemmesedler er korrekt.

Kirkerådet foreslår at en ved Kirkevalget 2011 går ned fra to til én kolonne for avkrysning i manntallet. Det vil forenkle opptellingen noe, ved at det bare blir en telling av avkryssninger i manntallet. Dette tallet vil synliggjøre hvor mange som totalt har avgitt stemme ved det ene og/eller det andre valget. Manntallet vil derimot ikke inneholde opplysninger om hvem som stemte ved menighetsrådsvalget eller valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Antallet avgitte stemmer ved menighetsrådsvalget vil framgå av antall stemmesedler, og tilsvarende for direkte valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Det vil være avmerket i manntallet hvem som er prest eller lek kirkelig tilsatt, og dermed ikke har stemmerett ved direkte valg på leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Valgfunksjonærene må kontrollere at disse personene ikke får avgi stemme ved direkte valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet, og at eventuelle stemmesedler til dette valget fra disse personene, ikke stemples og legges i urnen.

Forslaget medfører en forkortelse i § 11.4, annet ledd, siste punktum. Se ovenfor under forhåndsstemming. Også § 12.3 er utformet i samsvar med dette. Forslaget medfører også forkortelser i Regler for valg av bispedømmeråd III, § 11-1, se III.5.

II.5 Prøveordning med valg på halve menighetsrådet annet hvert år. Prøveordning med sammenslåtte menighetsråd.

II.5.1 Prøveordning med valg på halve menighetsrådet annet hvert år

Denne ordningen ble innført ved menighetsrådsvalget i 2005, jf. Rundskriv nr. 4 2005 fra Kirkerådets direktør. Alle menigheter som ønsket det kunne delta i forsøket. Forsøket ble igangsatt i vel 200 menigheter.

I forbindelse med at valgperioden ved kirkevalget i 2009 skulle være to år, oppsto det en viss usikkerhet angående funksjonstiden for de som skulle velges til menighetsråd i disse prøvemenighetene. Kirkerådet sendte derfor ut en presisering om dette i Rundskriv nr. 2 2009:

11 Mer om forsøk med valg på halve rådet annet hvert år

Det har kommet en del spørsmål angående funksjonstid for medlemmer av menighetsråd som deltar i prøveordningen. I den foreløpige Valgveiledningen, s.10 står følgende:

”De som velges, må velges for inntil 4 år, med mulighet for at det bare blir en 2 års periode. Lengden for valgperioden for disse avklares på Kirkemøtet 2010, når det vedtas regler for valget i 2011.”

Dette har sammenheng med at prøveordningen skal evalueres etter valget i 2009, slik at Kirkemøtet i 2010 kan ta stilling til om denne ordningen skal videreføres eller ikke.

Det har også kommet søknader til Kirkerådet om å få avslutte prøveordningen nå, bl.a. på bakgrunn av uvissheten om lengden på funksjonstiden, og problemer med å få kandidater til å sitte i inntil 4 år når funksjonstiden i øvrige menighetsråd blir på 2 år.

I rundskriv nr. 4 2005 heter det: ”Menigheter som deltar må være villige til å avholde valg både 2007 og 2009. Forsøksperioden avsluttes 2011”.

Det er etter dette ikke noe i veien for at man velger den halvparten av menighetsrådet som står på valg i 2009 for 2 år, og avslutter forsøket med det. Da vil man måtte velge fullt menighetsråd i 2011.

Forsøksmenighetene kan etter dette velge en av to løsninger:

1. Enten: De som blir valgt inn i 2009, vil velges for fire år, men med mulighet for at de kun blir sittende i to år. Funksjonstiden blir endelig avklart på Kirkemøtet 2010. Denne løsningen kan velges av menigheter som ønsker å fortsette ordningen uten avbrudd hvis det blir mulig etter Kirkemøtets behandling.

2. Eller: Halve rådet velges i 2009 for to år. Forsøket avsluttes i 2011. Denne løsningen kan velges av menigheter som vil avslutte forsøket.

Forsøksmenighetene gir melding til bispedømmerrådet om hvilken løsning de velger.

Opprinnelig skulle denne prøveordningen ha en varighet på 6 år, fra 2005 til 2011 med evaluering på Kirkemøtet i 2010. På grunn av arbeidet med demokratireformen har ikke Kirkerådet hatt kapasitet til å foreta evalueringen i tide. Kirkerådet ønsker også av andre grunner å utvide tidsrammen for forsøket. Så lenge demokratireformens forsøksfase pågår, anses det lite tjenlig å trekke endelige konklusjoner vedrørende denne ordningen. Det er først etter valget i 2011 arbeidet med permanente valgordninger vil begynne.

Forslaget innebærer at forsøksperioden utvides med to år, til 2013. For de som er i prøveordningen betyr dette at den halvdelen av rådet som ble valgt i 2009, sitter i 4 år fram til 2013. I 2011 blir det valg på halve rådet, med en funksjonstid på 4 år. I 2013 blir det valg på halve rådet for 4 år, men med mulighet for 2 år dersom ordningen ikke gjøres permanent fra 2015.

Hovedevaluering av prøveordningen skjer i løpet av 2012-13. Det legges opp til at Kirkemøtet i 2013 eller 2014 vil vedta permanente valgeregler for Den norske kirke, etter at demokratireformen er gjennomført. I sammenheng med dette forventes Kirkemøtet å ta stilling til om ordningen med valg på halve rådet annet hvert år gjøres permanent eller ikke.

Det vil denne høsten (2010) bli innhentet en underveisevaluering fra de som er med i prøveordningen, og fra de som av ulike grunner har valgt å gå ut av ordningen. Som i 2009 vil menigheter som ønsker å avslutte ordningen med valget i 2011 kunne gjøre dette. Menighetene må da sende melding til bispedømmerrådet om dette.

Det fremmes følgende forslag til vedtak (forslag til vedtak pkt. 9):

Kirkemøtet fastsetter følgende for menighetene som omfattes av prøveordningen med valg av halve menighetsrådet annet hvert år:

- *Forsøksperioden forlenges til 2013.*
- *Valgperioden for menighetsrådsmedlemmer valgt i 2009 løper i fire år.*
- *Forsøksmenighetene avholder valg på halve rådet i 2011, med funksjonstid fire år.*
- *Forsøksmenighetene avholder valg på halve rådet i 2013 for fire år, med mulighet for at valgperioden forkortes til to år hvis ordningen ikke videreføres ved valget i 2015.*
- *Forsøksmenigheter som ønsker å avslutte forsøket gir melding om dette til bispedømmerrådet. I disse menighetene velges hele rådet på nytt i 2011. Menighetsrådsmedlemmer valgt i 2009 avslutter sin valgperiode etter to år.*
- *Prøveordningen evalueres etter menighetsrådsvalget i 2011.*

II.5.2 Prøveordning med sammenslåtte menighetsråd

Berører merknadene til § 7.1

Forsøk med sammenslåtte menighetsråd som ble igangsatt i forbindelse med valget i 2005, ble videreført i 2009. Svært mange av de om lag 80 sokn som ble med på ordningen i 2005 og de 19 sokn som ble med ved valget i 2009, er godt fornøyd med ordningen. Det vises til vedlagte notat om *Erfaringer fra forsøk med sammenslåtte menighetsråd*.

Kirkerådet vurderer om en derfor skal søke departementet om at ordningen med sammenslåtte menighetsråd kan bli en permanent ordning for de sokn som ønsker det. Det vil være naturlig at dette gjøres etter en bredere evaluering av ordningen, med sikte på at ordningen kan være klar i god tid før valget i 2015. Siden dette vil være en sak som bør legges frem for menighetsmøtene i de berørte sokn, synes det naturlig at evalueringen gjennomføres i 2011- 2012.

Forlengelse av forsøksordningen for menighetsrådsperioden 2011-2015 må drøftes med departementet. Denne drøftingen er ikke avsluttet. Kirkerådet tar sikte på å avklare dette med departementet før Kirkemøtet 2010.

Kirkerådet foreslår følgende vedtak (forslag til vedtak pkt. 10):

Kirkemøtet anbefaler at prøveordningen med sammenslåtte menighetsråd videreføres for valgperioden 2011-2015. Ordningen evalueres etter menighetsrådsvalget i 2011.

II.6 Stemmerett i annet sokn enn bostedssoknet

Berører § 3.2

Kirkerådet har ikke foreslått endringer i gjeldende ordning for Kirkevalget 2011, men ønsker at det gjennomføres et avgrenset forsøk i perioden 2011-2015, og at spørsmålet utredes med sikte på endringer før Kirkevalget 2015.

I det følgende redegjøres det for gjeldende regel og veiledning, for Kirkemøtets m.fl. bestilling om utredning av tematikken, for hva som ble gjort før Kirkevalget i 2009, for et planlagt forsøk.

Gjeldende regel

Spørsmålet om stemmerett i annet sokn enn bostedssoknet er regulert i kirkeloven § 4, annet ledd:

I særlige tilfelle kan biskopen etter søknad fra vedkommende menighetsråd samtykke i at en person for et begrenset tidsrom gis stemmerett i et annet sokn enn det vedkommende er bosatt i.

Bestemmelsen er med samme ordlyd og med en henvisning til kirkeloven § 4 annet ledd tatt inn i *Særskilte regler for valg av menighetsråd* som § 3.2.

Bestemmelsen har fire elementer:

1. ”i særlige tilfelle” – det må foreligge et særskilt tilfelle.
2. ”kan biskopen... samtykke i” – dispensasjonsmyndigheten er tillagt biskopen
3. ”etter søknad fra vedkommende menighetsråd” – det er ikke det enkelte kirkemedlem som søker, men menighetsrådet.
4. ”for et begrenset tidsrom” – dispensasjonen gjelder for en avgrenset periode.

Nærmere om to av disse elementene:

1. I samråd med bispemøtet er det utarbeidet en veiledning om hva som regnes som særskilte tilfeller – men det er biskopene som enkeltvis utøver skjønn.

4. Tidsrommet har normalt vært begrenset til en valgperiode (4-års periode).

Kirkerådet og Kirkemøtet m.fl. om utredning av spørsmålet om oppmykning av reglene om stemmerett og valgbarhet i annet sokn enn bostedssoknet

Kirkemøtet i 2008 uttalte i en komitémerknad (sak KM 11/2008):

”Komiteen anbefaler å vurdere en oppmykning når det gjelder adgangen til å oppnå stemmerett og valgbarhet i annet sokn enn der man er bosatt, og ønsker i likhet med Kirkerådet at dette blir utredet.”

I utredningen *Styrket demokrati i Den norske kirke* mener departementets arbeidsgruppe at ”det bør bli lettere adgang til å oppnå stemmerett og valgbarhet i annet sokn enn der man er bosatt” (6.4, s.61). Arbeidsgruppen motiverer dette slik:

En del kirkemedlemmer velger av ulike grunner å engasjere seg i en annen menighet enn der de er bosatt. Dette gjelder ikke minst i urbane strøk. Disse beholder imidlertid stemmeretten i det soknet de er bosatt, og det må søkes biskopen om dispensasjon i hvert enkelt tilfelle dersom de skal kunne velges til menighetsrådet i et annet sokn enn der de er bosatt. Det er imidlertid ingen generell adgang til å avgi stemme i et annet sokn enn der man er bosatt. Konsekvensen blir at mennesker som er aktive i menigheten ikke har stemmerett ved valg av menighetsråd. Dersom de ønsker å benytte stemmeretten, må de gjøre det i den menigheten de er bosatt.

At personer som er aktive i menigheten ikke kan avgi stemme ved menighetsrådsvalget bidrar etter arbeidsgruppens oppfatning til å svekke oppslutning og engasjement i forbindelse med valget. Det er derfor grunn til å vurdere en oppmykning av kriteriene for å oppnå stemmerett og valgbarhet i et annet sokn. En mulig løsning er at overføring av stemmerett og valgbarhet fra et sokn til et annet innvilges av menighetsrådet i menigheten man ønsker å overføre sin stemmerett til. Slik overføring må registreres i det kirkelige medlemsregisteret, slik at ingen har stemmerett eller er valgbar i mer enn ett sokn. Det er samtidig viktig at en slik oppmykning gjennomføres på en slik måte at menighetens ansvar for alle kirkemedlemmene i soknet ikke svekkes.

I saksdokumentene til Kirkemøtet 2008 (Tilleggsnotat, KM 11.1.2/08, s.8) skriver Kirkerådet:

På dette punktet er det [i høringen om Styrket demokrati...] en sterk støtte til at det bør bli lettere adgang til å oppnå stemmerett og valgbarhet i annet sokn enn der man er bosatt, både blant lokale organer og blant sentrale og regionale organer og organisasjoner (Sammenfatning s.50-51).

Kirkerådet har ikke fremmet forslag om endringer i denne omgang, av tidshensyn. Etter Kirkerådets vurdering vil det ikke la seg gjøre å utrede spørsmålet tilfredsstillende i forkant av valget i 2009. Kirkerådet mener spørsmålet bør utredes nærmere. Kirkerådet vil likevel peke på at det innenfor dagens regelverk vil være mulig, og i lys av høringen ønskelig, med en mindre restriktiv praksis enn hittil.

Oppmykning av ”i særlige tilfeller” før valget i 2009

På denne bakgrunn ba Kirkerådet i januar 2009 biskopene vurdere en oppmykning av praksis på dette punktet. Resultatet av drøftingene med Bispemøtet ble en presisering av hvordan en skal forstå og praktisere bestemmelsen ”i særlige tilfeller”, særlig om eldre medlemmer som gjennom et langt liv har tilhørt et sokn, men som flytter på institusjon utenfor soknet.

Resultatet av drøftingene med Bispemøtet ble sendt ut i form av en veiledning i Rskr. 2/2009 fra Kirkerådet, kap. 4. som lyder slik:

4 Stemmerett i annet sokn enn bostedssoknet – revidert veiledning

Veiledningen til Særskilte regler for valg av menighetsråd § 3.2 (s.35 i foreløpig utgave av Kirkevalget 2009, Regler og veiledning) er ufullstendig. Slutten av veiledningen er også for kategorisk formulert. I samråd med Bispemøtet har Kirkerådet kommet fram til følgende endrede veiledning til første del av § 3.2:

Selve bestemmelsen er uendret:

§3.2 I særlige tilfeller kan biskopen etter søknad fra vedkommende menighetsråd samtykke i at en person for et begrenset tidsrom gis stemmerett i et annet sokn enn det vedkommende er bosatt i, jf. kirkeloven § 4 annet ledd.

Veiledningen skal lyde:

Ingen kan ha stemmerett i mer enn ett sokn, men det gis her anledning til å søke biskopen om flytting av stemmeretten til et annet sokn enn bostedssoknet for et begrenset tidsrom. Søknad må sendes fra menighetsrådet i det soknet stemmeretten skal flyttes til. Biskopen behandler søknaden og sender svar til menighetsrådet som har sendt søknad, med kopi til Kirkerådet. Menighetsrådet underretter vedkommende person om at flytting av stemmeretten er innvilget. Vedkommende vil ved innvilget søknad både få stemmerett og være valgbar i soknet. Vedkommende føres inn i manntallet i soknet stemmeretten flyttes til, og melding sendes til bostedssoknet om at vedkommende skal strykes i manntallet der.

Slike ”særlige tilfeller” kan dreie seg om personer som for en begrenset periode bor i soknet. Dette kan bl.a. gjelde studenter og skoleungdom som for en periode oppholder seg i et annet sokn enn der de er registrert som bosatt.

Denne bestemmelsen åpner også for at en person som er valgt inn i menighetsrådet og som i løpet av valgperioden flytter ut av soknet til et nabosokn, kan fortsette i menighetsrådet, dersom menighetsrådet søker om det og biskopen samtykker.

Videre åpner denne bestemmelsen for at biskopen kan samtykke til at et medlem som er villig til å stå på en kandidatliste i forbindelse med valg av menighetsråd i et annet sokn enn der de er registrert bosatt, kan få tillatelse til det dersom menighetsrådet søker om det. Dette vil særlig gjelde på steder der det kan være vanskelig å få tilstrekkelig med kandidater til å stille til valg. Disse søknadene må være innvilget av biskopen innen utløpet av fristen for avlevering av kandidatlistene, 15.mai 2009. Det må derfor sørges for at slike søknader blir sendt inn i god tid.

Kirkerådet anser at denne bestemmelsen også bør kunne anvendes når det gjelder eldre medlemmer som gjennom et langt liv har tilhørt et sokn, men som flytter på institusjon utenfor soknet. Disse bør dersom de ønsker det, kunne få stemme i sin ”hjemmemenighet” og den menigheten de har et forhold til. Også i disse tilfeller vil det være menighetsrådet som søker biskopen.

Tidligere anså man prest i offentlig kirkelig stilling og dennes ektefelle, og klokker i fast stilling, som bosatt i det sokn hvor vedkommende var tilsatt. Denne bestemmelsen ble ikke videreført i kirkeloven av 1996. Dette medfører at alle tilsatte må stemme i det soknet de faktisk er bosatt. Men i særlige tilfelle vil biskopen også kunne innvilge søknader om dette.

Det er ut over dette ikke åpnet for at et medlem som går i eller er engasjert i en annen menighet enn der vedkommende er registrert bosatt, kan gis stemmerett i annen menighet enn bostedsmenigheten. Kirkemøtet har bedt om at dette spørsmålet utredes. Foreløpig er det dermed ikke grunnlag for endret praksis i slike tilfeller.

Når det gjelder tolkningen av ”for et begrenset tidsrom”, har denne i hovedsak vært knyttet opp mot en valgperiode. Dette synes å være praksis og anses å være en fornuftig ordning. Etter at valgperioden er over vil vedkommende automatisk bli overflyttet til sitt bostedssokn i medlemsregisteret. Dette vil bli gjort i forkant av neste valg, slik at vedkommende vil stå oppført i manntallet for sitt bostedssokn.

Konsultasjon med bispedømmene august 2010

På konsultasjon med bispedømmerådsledere og stiftsdirektører 31. august 2010 i Oslo bispegård kom det fram ønsker om oppmykning av regler og rutiner for flytting av stemmerett til annet sokn enn bostedssoknet. Stavanger bispedømme viste til at ønsket om å løse soknebånd mange steder ble aktualisert i forbindelse med kirkevalget, og at det var mye ekstraarbeid med dispensasjonssøknader. Oslo bispedømme etterlyste oppfølging av dette, med henvisning til utredningen *Styrket demokrati i Den norske kirke* (se mer om den nedenfor). Tunsberg bispedømme foreslo konkret at dispensasjoner til å stemme i den menigheten man er aktiv, bør gjelde ved senere valg uten at man trenger å søke på nytt.

Forsøk med utvidet adgang for stemmerett i annet sokn enn bostedssoknet 2011(-2015):

Det foreligger planer for et forsøk med en utvidet praksis av dispensasjonsmuligheten i kirkeloven § 4, annet ledd, hvor alle kirkemedlemmer i et fellesrådsområde som ønsker det, kan melde fra at de ønsker stemmerett og valgbarhet i annet sokn enn bostedssoknet. Forsøket vil etter Kirkerådets oppfatning kunne finne sted innenfor rammen av kirkeloven § 4, annet ledd. Dette forutsetter at forsøket tidsbegrenses, og at forsøket kan anses som et "særlig tilfelle". Det forutsetter også at ingen får stemmerett i mer enn ett sokn. Det forutsetter videre at biskopen er villig til å gå inn på forsøket. Forsøket tidsbegrenses til menighetsrådsperioden 2011-2015.

Forsøket vil i så fall innebære at alle kirkemedlemmer i fellesrådsområdet som ønsker det innen en fastsatt dato kan melde fra om at de ønsker stemmerett og valgbarhet i annet sokn enn bostedssoknet, og at biskopen på forhånd har klarert at alle søknader i fellesrådsområdet vil bli innvilget.

Et forsøk som dette vil kunne gi et verdifullt erfaringsmateriale for en utredning av en oppmykning. Forsøket vil kunne gi en pekepinn på hvor mange medlemmer som vil endre soknetilknytning hvis det slippes fritt. Det gir også en viss mulighet til å fange opp konsekvensene dette vil få på menighetslivet, selv om dette antakelig vil være virkninger som først viser seg over litt tid.

Veien videre

Den utredningen av spørsmålet som Kirkerådet og Kirkemøtet ønsker er ikke gjennomført, og vil av tids- og kapasitetsgrunner ikke bli gjennomført før etter Kirkevalget i 2011.

Gjeldende bestemmelser om stemmerett i annet sokn enn bostedssoknet er nedfelt i kirkeloven § 4, annet ledd, og begrenset til en myndighet til å gi tidsbegrenset dispensasjon i særlige tilfelle, forvaltet av biskopen. Ønskes det vesentlig utvidelse av adgangen til stemmerett i annet sokn enn bostedssoknet, kommer man neppe utenom endring av regelen i kirkeloven § 4, annet ledd.

Spørsmålet berører vesentlige sider ved kirkeordningen, som forståelsen av kirkens grunnenhet, soknet, og forholdet mellom kirkemedlemmet, soknet og den nasjonale kirke. Spørsmålet bør derfor utredes og vurderes i sammenheng med utredninger av menighetsforståelsen i framtidig kirkeordning, og i sammenheng med utredning av

framtidige valgordninger i Den norske kirke. Det arbeides pr. i dag med utredninger av framtidig kirkeordning. Dette arbeidet vil pågå noe tid, og vil bl.a. måtte ta stilling til spørsmål som angår framtidig organisering av Den norske kirkes lokalmenigheter. Forholdet mellom en geografisk soknestruktur og eventuelle tverrgående menighetsstrukturer og/eller en oppmyket sokneforståelse når det gjelder det enkelte kirkemedlems menighetstilhørighet vil være et viktig tema i disse utredningene. Etter valget i 2011 vil det bli utredninger om framtidige permanente valgordninger for Den norske kirke. Spørsmålet om stemmerett i annet sokn enn bostedssoknet vil høre hjemme i begge disse utredningene.

Kirkerådet anbefaler imidlertid et geografisk og tidsmessig avgrenset forsøk med utvidet adgang til stemmerett i annet sokn enn bostedssoknet ved valget i 2011. Kirkerådet ønsker også at det kan gjennomføres avgrensede forsøk før endelig forslag til oppmykning av regelverket fremmes.

II.7 Enkelte andre spørsmål som ikke medfører forslag om regelendringer

Oppgavefordelingen mellom menighetsrådet og fellesrådet

Berører §§ 1.2, 2.1, 2.6 m.v.

Dette gjelder bl.a. hvilken rolle og plass kirkelig fellesråd og kirkevergen bør ha for å sørge for samordning mellom menighetsrådene. I veiledningen i Valghåndboka 2009 står det kun at det er naturlig at fellesrådet koordinerer de kirkelige valgstyrenes dialog med kommunens valgstyre. Her vil det være en fordel om fellesrådet og kirkevergen fikk en sterkere rolle. Mange steder har menighetsrådet ikke noe sekretariat eller administrasjon, og det vil da ofte være kirkevergen eller fellesrådskontoret som ivaretar sekretærfunksjoner.

Reglene i dag sier svært lite om fellesrådets og kirkevergens rolle. Ved de senere valg, og særskilt under kirkevalget i 2009, har fellesrådets sekretariat mange steder hatt en viktig koordinerende rolle. Det gjelder ikke bare i forhold til kommunen vedrørende økonomi eller bruk av valglokaler, men også samordning mht. informasjon, felles valginformasjon, valgsteder, åpningstider, valg på søndagen, steder for forhåndsstemmegivning, rapportering i valgmodulen osv.

Det bør vurderes om det er behov for å nevne fellesrådets ansvar i regelverket eller om det er tilstrekkelig at dette tas inn i veiledningen.

Bør det legges til rette for at norsk statsborger bosatt i utlandet bør gis muligheter for å stemme ved menighetsrådsvalget?

Berører § 3.1.

Det er en god del personer som oppholder seg en lengre eller kortere periode i utlandet, som har bostedsadresse i et sokn, men som har begrensede muligheter til å avgi stemme og evt. også forhåndsstemme.

Disse vil få tilsendt eller ettersendt valgkort, og det skulle således ikke være noe til hinder for at disse får stemme. Forutsetningen må være at de selv sørger for å få stemmeseddel, og sende den sammen med ev valgkortet, til bostedssoknet i god tid før opptellingen tar til. Det må i så fall regelfestes og lages en veiledning for forhåndsstemming pr. post.

Målsettingen om minst 20 % representasjon av ungdom under 30 år

Berører § 7.1h.

Ved siste valg var omtrent 5 % av kandidatene under 30 år ved menighetsrådsvalget. I Oslo lå andelen på vel 9 %, i Tunsberg under 4 %. Andelen medlemmer under 30 år som ble valgt inn var 5,8 % på landsbasis. 11.6 % i Oslo og 3,9 % i Sør-Hålogaland. (evalueringsrapporten, EVA s. 165 og 193). Tilsvarende tall ved valget i 2005 lå på 5,6 % og i 2001 på 6,2 %. (Årbok for Dnk 2006 s. 39).

Utviklingen synes å ha gått i motsatt retning enn det som er målsettingen. Det kan virke demotiverende å ha en urealistisk målsetting som en aldri er i nærheten av å oppnå. Som et alternativ til dagens prosent-målsetting, kan det overveies en målsetting om at det skal være kandidater under 30 år på alle lister – der det er velgere i soknet under 30 år.

Det foreslås ingen endring, men at saken bør vurderes med sikte på en evt. endring.

Presentasjon av kandidater.

Berører § 7.5.

Mange har etterlyst at presentasjonen av kandidatene, også til menighetsrådet, var for dårlig. Også evalueringsrapporten (EVA) har satt fokus på dette.

Per i dag er det ikke bestemte krav til presentasjon av menighetsråds kandidater ut over det som skal stå på stemmeseddelen, men veiledningen anbefaler å følge regelen til bispedømmerådsvalget. Spørsmålet er om det skal regelfestes krav til presentasjon av menighetsråds kandidater. I en del mindre sokn, der alle kjenner alle, vil dette kunne oppleves som unødvendig og litt voldsomt.

Det foreslås ikke endringer i regelverket.

Forhåndsstemmegivning

Berører § 10.

Dette går særlig på å utfordre menighetene om å legge til rette for forhåndsstemming, bl.a. på institusjoner og i tilknytning til ulike arrangement som menigheten har i løpet av de siste ukene før valget, både for ungdom o.a.

I forbindelse med forhåndsstemming er ordningen i dag at det ikke benyttes valgurner, jf § 10.10 med merknader. Stemmemottakeren fører kun en liste over mottatte forhåndsstemmer, evt ordnet a) for forhåndsstemmer i eget sokn og b) forhåndsstemmer som oversendes andre sokn.

Det bør vurderes om en bør benytte særskilt valgurne for forhåndsstemmer i eget sokn, for eksempel til bruk på menighetskontoret og lignende. Det må da føres en liste over antall forhåndsstemmer med tid og sted. Forhåndsstemmene legges fortsatt i konvolutt og omslagskonvolutt og en skal selvsagt ikke krysse av i manntallet. Dette vil kreve endringer i regelverket. Forslag om dette fremmes ikke nå.

Velgere som ikke står i manntallet

Berører § 11.2 med merknader.

Det kreves her at person som ikke står i manntallet må legge fram skriftlig og begrunnet krav om at vedkommende skal stå i manntallet.

Det er noe usikkert hvordan dette praktiseres både under valget og ved opptellingen, særlig i de tilfeller hvor det ikke foreligger nødvendige fakta om situasjonen, og hvor disse er vanskelig å sjekke før opptellingen finner sted. Dette gjelder bl.a. personer som har flyttet til Norge fra våre naboland og som tror de automatisk blir medlemmer av Den norske kirke. Disse må altså melde seg inn, og er således ikke stemmeberettigede på valgdagen, og bør få informasjon om å møte opp på menighetskontoret med dåpsattest for å få ordnet dette, om mulig før valgdagen. Dette vil kreve et opplegg for informasjon til disse velgerne.

En annen problemstilling er knyttet til personer med hemmelig adresse og/eller identitet, og om det er mulig å finne ordninger som gjør at disse kan avlegge stemme selv om de ikke er oppført med fulle opplysninger i manntallet. Det må undersøkes hvordan dette løses ved de politiske valg, og vurderes om det lar seg gjøre å innføre tilsvarende ordninger og prosedyrer ved Kirkevalget.

III. Valg av bispedømmeråd og Kirkemøte. Endringer og justeringer av valgregler for valget i 2011

III.1 Bakgrunn

Evalueringen av Kirkevalget 2009 viste behov for å gjennomgå reglene for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte, vurdere om preferansevalgordningen skal benyttes ved neste valg, og gjøre de nødvendige endringer og justeringer i regelverket blant annet med sikte på forbedringer og forenklinger av denne ordningen.

Kirkerådets behandling mai 2010

Til Kirkerådets møte 27.-28.mai 2010 ble det lagt fram drøftinger og forslag til hovedlinjer for revisjon av reglene for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte. Kirkerådet gjorde følgende vedtak:

III. Valg av bispedømmeråd og Kirkemøte. Endringer og justeringer av valgregler for valget i 2011.

1. Kirkerådet anbefaler at ordningen med preferansevalg ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet beholdes i 2011 med forbedringer og forenklinger på bakgrunn av erfaringer ved Kirkevalget i 2009 og evalueringen av Kirkevalget 2009. Administrasjonen bes om å legge fram forslag om de konkrete regelendringer til rådets møte i september 2010.
2. Forslaget til regelendringer skal gjøre det lettere for velgeren å gjøre seg kjent med kandidatene og treffe sitt valg, og omfatte følgende:
  - a. Forbedret presentasjon av kandidatene, slik at presentasjonen inneholder kandidatens syn på aktuelle kirkelige spørsmål. Myndigheten til å fastsette hvilke spørsmål kandidatene skal besvare og å innhente kandidatens svar, tillegges nominasjonskomiteen(e),
  - b. Forenklet oppsett av stemmeseddelen hvor preferansene angis med tallverdier i én kolonne til venstre for kandidatens navn.
  - c. På kandidatlisten angis hvilke kandidater som er fremkommet ved supplerende nominasjon. Kandidatlisten settes opp i alfabetisk rekkefølge.

Kirkerådet understreker behovet for god informasjon om kandidatene og god distribusjon av denne informasjonen til velgerne. Kirkerådet ber prosjektledelsen for Kirkevalget vurdere tiltak som kan legge til rette for kandidatens egenprofilering og for bekjentgjøring av (konkurrerende) anbefalinger for stemmegivning.
3. Velgeren skal kunne rangere alle kandidatene. Minst én kandidat må rangeres. Bestemmelsen i reglenes III § 2-1, tredje punktum oppheves.
4. Kirkerådet tilrår at bispedømmene viderefører samme forsøksordning i 2011 som de hadde i 2009. Reglene for fastsetting av forsøk videreføres slik at Kirkemøtet etter forslag fra bispedømmerådene fastsetter forsøksordningene i det enkelte bispedømme. Bispedømmerådene bes komme med sine ønsker om forsøksordning for Kirkevalget 2011 innen 1. oktober 2010.
5. Valgdagen(e) for direkte valgomgang/direkte valg foreslås fastsatt til 11.-12. september 2011, samtidig med kommune- og fylkestingsvalgene. Fristene for

innsending av stemmesedler, opptelling og kunngjøring av valgresultat justeres i samsvar med dette.

6. Bestemmelsen som begrenser muligheten til gjenvalg settes midlertidig ut av kraft også ved Kirkevalget i 2011.

Oppfølging etter Kirkerådets møte

Et foreløpig forslag til vedtak med kommentarer ble sendt til bispedømmerådene i juni 2010. Kirkerådet innhentet også en vurdering av forslagene til forenkling og forbedring av preferansevalgordningen fra forsker Jo Saglie, Institutt for Samfunnsforskning, se vedlagte notat av 8. juli 2010. Det er ikke foretatt endringer i Kirkerådets forslag til regelendringer som følge av Saglies vurderinger, men vurderingene er på noen punkter trukket inn i overveielene, og notatet er vedlagt saksorienteringen.

Konsultasjon med bispedømmene august 2010

Det ble avholdt konsultasjon med bispedømmerådene 31. august 2010. I det følgende refereres de vesentligste synspunktene som kom fram på konsultasjonen.

Holdning til preferansevalg: Fire bispedømmer uttalte seg kritisk om preferansevalgordningen. Ett bispedømme understreket viktigheten av god informasjon om preferansevalg. To bispedømmer kommenterte endringen fra fem til 1 kolonne på stemmeseddelen positivt.

Antall kandidater som skal nomineres (leke). Fem bispedømmer gikk inn for reduksjon av antall kandidater som skal nomineres av nominasjonskomiteen (leke medlemmer). Tre av disse bispedømmene tallfestet dette – ett til 15 og to til 18 kandidater. To bispedømmer ønsket ikke reduksjon, og understreket betydningen av at det var tilstrekkelig antall kandidater på lista.

Prinsipielle synspunkter på direkte og indirekte valg: Ett bispedømme ønsket adgang til rent indirekte valg, mens ett bispedømme mente kombinasjonsløsningen var uheldig. Ett bispedømme mente gjenvalgsprosenten ble lavere uten indirekte valg.

Tid mellom direkte og indirekte valg. Fire bispedømmer var opptatt av at det burde gå kortere tid mellom direkte og indirekte valg. Ett bispedømme foreslo at gamle menighetsråd deltok i indirekte valg i stedet for de nyvalgte. Anliggendet var å få det samlede valgresultatet ut tidligere.

Prioritering/markering av kandidater på stemmeseddelen. Tre bispedømmer uttalte seg mot at noen kandidater skulle markeres på stemmeseddelen. Ett bispedømme foreslo at tilleggsnominerte (S.) kandidater og kandidater til gjenvalg (G.) skulle markeres. Ett bispedømme uttalte seg mot alfabetisk ordning av listen, og for prioritering, mens ytterligere ett bispedømme heller mot nødvendigheten av å ha en eller annen prioritering av listen.

Informasjon – profilering av kandidater. Sju bispedømmer hadde synspunkter på dette. Flere var opptatt av at dette ikke kan løses valgteknisk. Flere ønsket en sentral veiledning eller koordinering av hvilke spørsmål som skulle stilles og hvordan presentasjonen skulle være.

Ett bispedømme mente bispedømmerådsleder fikk for stor makt ved dobbeltstemme når antall medlemmer i rådet var et partall.

Ett bispedømme viste til det ønskelige i å utvide døvekirkens representasjon i Kirkemøtet.

Ett bispedømmeråd var opptatt av at bispedømmerådet burde ha avgjørelsesmyndighet ved godkjenning av nye forsøk med sammenslåtte menighetsråd, og at bispedømmerådene ikke hadde fått tilstrekkelig orientering om slike forsøk.

Det ble ikke fremmet tilleggs- eller endringsforslag på bakgrunn av bispedømmerådenes innspill til Kirkerådets møte. I møtet fremmet et av Kirkerådets medlemmer forslag om å redusere antall kandidater som skal nomineres til valg av leke medlemmer av bispedømmeråd og Kirkemøtet fra 21 til 18.

Kirkerådets møte september 2010

Kirkerådet behandlet saken på nytt i sitt møte 15.-17.september 2010 (sak KR 39/10). Kirkerådet vedtok enstemmig å redusere av antall leke kandidater som skal nomineres til valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet fra 21 til 18. Kirkerådet ba også administrasjonen utarbeide forslag til valgordning hvor lek kirkelig tilsatt og geistlig representant velges med stemmefrist 12. september ved valg av bispedømmeråd i 2011. Kirkerådet vedtok enstemmig de øvrige framlagte forslag til regelendringer.

Det legges nå fram forslag til regelendringer i tråd med Kirkerådets vedtak. I det følgende drøftes og begrunnes forslagene til regelendringer. På enkelte punkter drøftes også andre tiltak. For å lette oversikten over rekkevidden av de foreslåtte endringene, er det ved siden av forslag til vedtak vedlagt et dokument med komplett regelsett, hvor forslag til endringer er markert med *kursiv*.

Videre framstilling

Innledningsvis gjennomgås preferansevalgordningen, med forslag til de nødvendige endringer og justeringer i regelverket med sikte på forbedringer og forenklinger av ordningen. Det legges fram forslag til regelendringer og andre tiltak. (III.2)

Deretter behandles reglene for fastsetting av hvilken forsøksordning som skal benyttes i de ulike bispedømmene. (III.3)

Valgdag(er) for direkte valg/valgomgang på leke medlemmer til bispedømmerådene i 2011 må fastsettes. (III.4)

Fristene for offentliggjøring av valgresultater og for innsending av stemmesedler og opptelling må endres i forhold til de fastsatte valgdager. Det er også behov for ny godkjenning av reglene i romertall I og II. (III.5)

Regelen som regulerer mulighetene for gjenvalg ble satt midlertidig ut av kraft ved valget i 2009. Dette foreslås videreført. (III.6)

I 2009 viste det seg å være behov for mulighet til dispensasjon fra kravet om avholdelse av valgmøte ved valg av nominasjonskomite for leke kirkelig tilsatte. Forslag til alternativ ordning for valg av nominasjonskomite når det dispenseres fra kravet om valgmøte legges fram. (III.7)

Kirkerådet ba i møtet 15.-17.september 2010 om at det ble utarbeidet forslag til ordning hvor valget til alle kategorier har samme frist som valgdagen for det direkte valget. I evalueringen har enkelte instanser stilt spørsmål ved om tiden mellom direkte valgogang og de øvrige valgoganger kan kortes ned der det er kombinasjon av direkte og indirekte valg. Fra ett bispedømme med rent direkte valg av leke medlemmer har det vært stilt spørsmål ved om valg til alle kategorier kan ha samme frist som valgdagen for det direkte valget. På bakgrunn av Kirkerådets vedtak KR 39/10 er det utarbeidet forslag til ordning hvor valg av leke kirkelig tilsatte og prester har samme frist som valgdagen for direkte valg av leke. Forslaget er tatt inn i saksorienteringen, med forslag til de nødvendige regelendringer, de er imidlertid ikke tatt inn i forslag til vedtak. (III.8)

I komitémerknadene fra Kirkemøtet i 2008 (sak KM 11/08), nevner komiteen noen temaer som den mener bør utredes nærmere i forbindelse med evalueringen av valget i 2009. Det gjelder endringen i styrkeforholdet mellom leke medlemmer, prester og lek kirkelig ansatte. Komiteen nevner også forslag om å innlemme lek kirkelig tilsatte i kategorien leke medlemmer. Sekretariatet har ikke hatt kapasitet til å utrede disse spørsmålene, som må involvere det mer omfattende spørsmålet om Den norske kirkes tenkning om forholdet mellom embete og råd. Kirkerådet viser til at det er igangsatt et utredningsarbeid omkring framtidig kirkeordning, og at slike spørsmål bør sees i denne større sammenhengen. Tilsvarende gjelder for to andre spørsmålsstillinger som er kommet opp i forbindelse med Kirkevalget 2009: Det er stilt spørsmål ved valgbarheten til ordinerte prester som ikke er i offentlig kirkelig prestestilling som i dag (og tidligere) har stemmerett og er valgbare som leke medlemmer. Det er også kommet forslag om at prester og lek kirkelig tilsatte skal kunne gis anledning til å stemme ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

III.2 Preferansevalgordningen

III.2.1 Evalueringer av Kirkevalget om preferansevalgordningen

”Kyrkjevalet 2009” – rapport frå Kyrkjerådet sin prosjektleiar

I prosjektleders rapport som ble lagt fram for Kirkerådet i mars 2010 som orienteringssak (sak KR 2.12/10) omtales erfaringene med preferansevalg i bispedømmerådvalget. Det

pekes på en rekke forbedringspunkter på bakgrunn av erfaringene ved valget i 2009, dels som følge av kritikk av ordningen og av meldinger om usikkerhet og forvirring ved avgivelse av stemme.

Særlig omtales utslaget av å ha en uprioritert, alfabetisk kandidatliste ved direkte valg/direkte valgomgang, med den følge at kandidater med etternavn tidlig i alfabetet i uforholdsmessig stor grad er valgt inn. Denne effekten ble forsterket av at ved feilavkrysning med to kryss i samme kolonne, skulle det øverste krysset telle, en regel som ble gjenstand for særlig kraftig kritikk (III § 12-1, tredje ledd). Det ble også pekt på mangelfull informasjon/kjennskap til kandidatene, og på et høyt antall forkastede stemmer.

På den positive siden framheves at preferansevalget har flyttet makt fra nominasjonskomiteen til velgerne, at kirkens medlemmer i langt større grad enn tidligere har hatt innvirkning på hvem som står på kandidatlistene gjennom ordningen for supplerende nominasjon, og på hvem som ble valgt inn. Når det gjelder utslaget av den alfabetiske ordningen av kandidatene, var dette ikke problem på samme måte i den indirekte valgomgangen.

Prosjektleder nevner følgende muligheter for forbedringer og forenklinger av preferansevalgordningen ”utan å fjerne hovudintensjonen om at det er veljaren som skal ha størst påverknad”:

- redusere antall kolonner på stemmeseddelen uten å redusere antall preferanser
- kan vurdere å redusere antall preferanser
- kan vurdere å redusere antall kandidater for å forenkle informasjonen til velgeren
- kan tenkes andre måter å sette opp kandidatlisten på enn alfabetet
- kandidatpresentasjonen må være så opplysende, aktuell og tilgjengelig som mulig.

Prosjektleder framhever at uansett hvordan kandidatlisten ordnes vil ordningen kreve en del av velgeren:

Nettopp av di kandidatane representerer seg sjølve, ikkje eit bestemt parti eller ei gruppering, må veljaren gjere seg kjent med alle kandidatane. Akkurat denne delen er det vanskeleg å forenkle. Samanlikna med det offentlege valet der kandidatane som står på val fordeler seg i hovudsak på 7 partiprogram, gjev valordninga til Den norske kyrkja inga opning for slike avgrensa valalternativ. Dess viktigare vert det at kandidatpresentasjonen er så opplysende, aktuell og tilgjengeleg som mogleg.

”Når alle stemmer teller...” Den offisielle forskningsbaserte evalueringsrapporten om preferansevalgordningen

Evalueringsrapporten går grundig inn på hvordan preferansevalgordningen fungerte og drøfter ordningens egnethet og noen dilemmaer knyttet til bruk av ordningen og forslag til endringer og forbedringer (s.172-173, 187-190, 200-202, 211-217, 270-273).

Hovedpunkter fra delrapport 3

Preferansevalg og valgdeltakelse (s.172-173)

Når det gjelder forholdet mellom preferansevalgsordningen og valgdeltakelsen, påpekes flere forhold som tyder på at sider ved preferansevalgsordningen kan være noe av grunnen til at deltakelsen ved bispedømmeråds- og Kirkemøtevalget var såpass mye lavere enn ved menighetsrådsvalget:

- høyt antall forkastede stemmer
- usikkerhet om hvordan stemmesedlene skulle fylles ut
- dårlig informasjon og lite kjennskap til kandidatene.

Preferansevalg og presentasjon av kandidatene (s.187-190)

Det presenteres også tre forutsetninger for at valgalternativene kan framtre tydelig:

- 1) Presentasjonen av kandidatene må inneholde og legge vekt på informasjon som får fram klare forskjeller og tydelige posisjoner.
- 2) Det må faktisk finnes slike klare og tydelige posisjoner i det landskapet valget forholder seg til.
- 3) Informasjonen må være lett tilgjengelig for velgerne.

1) Kandidatpresentasjonene slik de var ved valget i 2009 fikk i liten grad fram klare forskjeller og tydelige posisjoner mellom kandidatene. Kandidatenes opplisting av satsingsområder vurderes som lite egnet til å få fram forskjeller. De utfyllende presentasjonene vurderes som for uensartede.

2) Rapporten stiller spørsmål ved om det finnes klare og tydelige posisjoner, siden kirken primært er et fellesskap om ting en deler, mens demokratiet i større grad er et fellesskap om måter å være uenige på. Kandidatpresentasjonene bærer tydelig preg av konsensusorientering, vekt på det som samler og på felles anliggender. Det kommer også til uttrykk en ambivalens hos kandidatene i forhold til å fokusere konfliktfylte saker ved Kirkevalget.

3) Det var lite informasjon om kandidatene i valgkortsendingen. Det ble laget informasjonsmateriell, men dette ble mange steder ikke godt nok distribuert til at velgerne fikk nytte av det. I tillegg mener rapporten at en del av informasjonen ble holdt i et litt for internt språk.

Rapporten påpeker at en valgform som krever en innsats fra velgeren for å ha tilstrekkelig informasjon til å delta i valget, kan føre til lite informert stemmegivning fra velgerne, eller at velgerne lar være å stemme fordi det er for krevende å tilegne seg informasjonen.

Rapporten konkluderer med at presentasjonen av kandidatene til bispedømmeråds- og kirkemøtevalget ikke var vellykket. Rapporten anbefaler å vurdere endringer i reglene for kandidatpresentasjon, dersom ordningen med preferansevalg skal fortsette. Rapporten framhever tre dilemmaer i forhold til dette:

- a. Enkel og tydelig informasjon krever at kandidatene er villige til å profilere seg. Det ser ut til at det vil kreve betydelig endring i innstilling hos kandidatene.
- b. Informasjon som tydeliggjør valgalternativer kan neppe utformes uten å fokusere på tydelige skillelinjer og posisjoner. Enkel og tydelig informasjon kan derfor komme til å sementere motsetninger, blåse nytt liv i konflikter og kanskje utløse nye. Det vil kanskje være krevende i et kirkelig fellesskap.
- c. En får neppe både vesentlig høyere valgdeltakelse, og velgere som vil bruke tid og krefter på å tilegne seg større mengder informasjon.

Effekt av alfabetisk listing av kandidater (s.200-202)

Kombinasjonen av for dårlig informasjon om kandidatene og alfabetisk opplisting av kandidatene ser ut til å ha hatt stor effekt på hvem som ble valgt inn i den direkte valggangen/ved direkte valg. Andelen innvalgte med etternavn tidlig i alfabetet, og dermed tidlig plassering på kandidatlisten er meget høy, mens den er tilsvarende lav for kandidater som sto nederst på kandidatlistene. Det var ingen tilsvarende effekt i den indirekte valggangen eller i valg av prester og lek kirkelig tilsatte.

Bør preferansevalg videreføres?(s.211-218)

Rapporten drøfter grundig de svakhetene som er avdekket i forhold til måten preferansevalg ble gjennomført på i 2009, samt en rekke dilemmaer knyttet til hvor høyt en vil prioritere økt valgdeltakelse. Drøftingene oppsummeres slik (s.217-218):

På bakgrunn av erfaringene med preferansevalg som valgordning for bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2009 ser det ut til at en står overfor tre muligheter:

1. Beholde ordningen relativt uendret (men med vesentlig endring av blant annet informasjon og presentasjon av valgalternativer)
2. Justere ordningen på enkelte punkter, men beholde hovedtrekkene fra preferansevalgordningen. Det kunne for eksempel være å gi velgerne mulighet til å levere en urettet stemme, med personstemmer til nominasjonskomiteens prioriterte kandidater, men med mulighet til å rette gjennom ekstrastemmer i en rangert rekkefølge.
3. Erstatte ordningen med en annen. Et forslag er valgordningen for fylkestingsvalg.

Det er ulike hensyn som veier for og imot alle mulighetene.

1. Flere forhold kan tale for å fortsette med preferansevalg:
  - Et svært viktig prinsipielt demokratisk hensyn ved preferansevalgordningen, også ut fra demokratireformen, er at den gir bedre uttelling til og representasjon for mindretall, gjennom overførbare stemmer. Den sikrer forholdsmessig representasjon for ulike grupper bedre. I Den norske kirke er det rimelig å tillegge dette hensynet særlig stor vekt, spesielt på bakgrunn av at en de senere årene har hatt en betydelig utfordring med å finne måter å leve

- sammen på i et kirkelig fellesskap med dyptgående uenighet. En valgordning som tar dårlig vare på representasjon for større mindretall vil neppe være heldig – eller riktig.
- Det vil sikre bedre utprøving med tanke på avgjørelse av valgordning etter valget i 2011, enn om en bytter ut valgordningen med en annen i 2011, eller endrer den radikalt.
  - Det gir velgerne valgmuligheter som ikke er forhåndsprioritert av andre.
  - Det gir gode påvirkningsmuligheter til velgere som setter seg noe inn i valgalternativer på forhånd.
  - Dermed kan den, dersom den gjennomføres under mer vellykkede forutsetninger enn i 2009 gi bedre kvalitet på den påvirkning velgerne utøver over kirkelige råd.
2. Forhold som kan tale mot å fortsette med denne ordningen stort sett uendret:
- Det vil stille svært store krav til informasjon: at den er enkel og lettfattelig, tegner opp tydelige posisjoner og klare valgalternativer. Dette vil kreve en fullstendig omlegging av informasjon om valgalternativer sammenlignet med hvordan dette ble gjennomført i 2009. Det vil nok også kreve en betydelig endring i innstilling hos kandidatene.
  - Det er et spørsmål hvorvidt det overhodet er mulig å innfri disse kravene til informasjon, og om det i så fall er ønskelig, gitt at det mest sannsynlig både kan utløse og forsterke konflikter og motsetninger.
  - Det vil ikke bare stille store krav til informasjon, men også til velgerne. Selv om informasjonen blir lagt helt om, vil det likevel være en betydelig informasjonsbyrde på velgerne. Kan det forutsettes at de er interessert nok til å skaffe seg denne informasjonen, og lar det seg forene med ambisjoner om fortsatt økning i valgdeltakelse?
  - Det krever av velgerne at de på en eller annen måte danner seg en personlig preferanse. Det er et spørsmål om dette kravet er forenlig både med noenlunde informert stemmegivning og høy valgdeltakelse.

Sluttrapporten - konklusjoner (s.270-273, s.294)

Sluttrapporten sammenfatter drøftingene i delrapport 3, og konkluderer med at det kan være gode grunner for å videreføre ordningen med preferansevalg også i 2011. Preferansevalg ivaretar viktige demokratiske hensyn. Ordningen med supplerende nominasjon vurderes som vellykket og som et tiltak som bidrar til å fremskaffe reelle valgmuligheter.

I evalueringsrapportens avsluttende anbefalinger (s.294) heter det:

- Det kan være gode grunner til å beholde preferansevalgordningen som gir velgerne gode påvirkningsmuligheter og tar vare på representasjon for mindretall, men en bør overveie om den kan justeres noe slik at den er mindre krevende for velgere som i utgangspunktet ikke har så klare preferanser.

Det anbefales forandringer i informasjonen om og presentasjonen av valgalternativer / kandidater med andre regler for presentasjon, bedre og mer koordinert veiledning av

kandidatene med tanke på profilering og presentasjon og annen innstilling hos kandidatene om å profilere seg tydeligere. Nominasjonsprosessen til bispedømmeråd bør i noe større grad inkludere hensyn til holdningsrepresentativitet.

Selv slik etter endring av informasjonen, vil det være krevende for velgeren å sette seg inn i hva kandidatene står for og treffe et informert valg. Rapporten drøfter muligheten for å gjøre valget enklere for velgeren ved at nominasjonskomiteen tilkjennegir sin prioritering av kandidatene på stemmeseddelen.

En måte å gjøre det noe mindre krevende, kunne være å beholde preferansevalgordningen, men endre kandidatoppstilling fra alfabetisk oppstilling til en rekkefølge prioritert av nominasjonskomiteen. Velgere vil da fortsatt måtte angi en personlig preferanse gjennom å markere minst én kandidat, men får informasjon på stemmeseddelen om nominasjonskomiteens prioritering. De som gjerne vil stemme, men ikke ønsker å danne seg en personlig preferanse ut over at de har tillit til nominasjonskomiteens prioritering, kan rangere etter nominasjonskomiteens prioritering. De som er utilfreds med nominasjonskomiteens prioritering, kan rangere andre kandidater. Dette vil riktignok stå i strid med intensjonen om å føre makt vekk fra nominasjonskomiteen og over til velgerne. En kan likevel med en viss rett, si at det er bedre å gi fordeler til kandidater som ut fra en nominasjonskomité's overveielser står høyt oppe på listen, enn å gi fordeler til kandidater med etternavn tidlig i alfabetet. Det kan tenkes ulike måter å innføre kandidater fra supplerende nominasjon i den endelige kandidatlisten på. Erfaringene fra 2009-valget (...) er jo at kandidater fremmet gjennom supplerende nominasjon i ganske stor grad også ble valgt inn. Sett i lys av viktige hensyn i demokratireformen generelt, er det viktig ikke å forringe mulighetene for kandidater fra supplerende nominasjon til å bli valgt inn.

KIFO-seminar april 2010 om preferansevalgordningen

Preferansevalgordningen ble også belyst på seminaret som KIFO arrangerte i samarbeid med Menighetsfakultetet 29. april 2010 for å belyse en del temaer i evalueringen av kirkevalget nærmere. Det var bred deltakelse fra Kirkerådets valgsekretariat, forskningsmiljøene som leverte den eksterne evalueringsrapporten, og andre interesserte.

Professor Aanund Hylland fra Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo var invitert til å holde foredrag om temaet "Var preferansevalg en god ide? Valgordninger for valg til kirkelige råd sett i etterkant av kirkevalget 2009." Hylland har lang erfaring med preferansevalg og valgordninger generelt. Han har bl.a. vært med å utforme preferansevalgsordningene for Universitetet i Oslo, og har vært leder av valgstyret ved flere rektorvalg. Han har også vært valgobservatør.

Hylland gjennomgikk ulike former for valgordninger og vurderte særlig hvorvidt preferansevalg var egnet for den type valg som valg av bispedømmeråd og Kirkemøte er.

I det følgende refereres en del av professor Hyllands synspunkter og anbefalinger som dels skiller seg fra evalueringsrapportens vurderinger, dels kommer med supplerende konstruktive forslag til forbedring og forenkling (det følgende baserer seg på nedtegnelser gjort under seminaret av deltakere fra Kirkerådets valgsekretariat).

Flertallsvalg er egnet i valg hvor personlige egenskaper hos kandidatene vektlegges, og hvor det ikke er organiserte grupperinger som deltar i valget (jf. menighetsrådsvalget). Hvis det er organiserte grupperinger, er det lett å ”kuppe” flertallsvalg. Flertallsvalg er derfor uegnet hvis en vektlegger bred representativitet og inkludering når organiserte, ikke nødvendigvis formaliserte, grupperinger finnes.

Preferansevalg er en god måte for å oppnå garantert representasjon for mindretall av en viss størrelse, når det ikke er organiserte grupper eller lister. Preferansevalg er ikke spesielt sårbart for taktisk stemmegivning.

Listevalg forutsetter at kandidatene *må* være organisert i lister, og forutsetter organisering i grupper som stiller lister (ikke nødvendigvis i politiske partier).

Både preferansevalg og listevalg er former for *forholdstallsvalg*.

Hylland vurderte det slik at preferansevalg var en egnet valgform for Den norske kirke ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøte, og det syntes for Hylland at det er sterke hensyn som taler for å holde fast ved preferansevalgordningen. Man burde gjennomføre flere valg for å ha tilstrekkelig erfaringsgrunnlag.

Når det gjaldt problemene ved gjennomføringen i 2009, mente Hylland at mye kunne skyldes stemmeseddelsens utforming med 5 kolonner av hensyn til maskinlesbarhet. Hylland mente stemmeseddelen kunne utformes vesentlig enklere, men at det forutsatte enten manuell registrering av stemmer eller elektronisk avstemning med terminaler i valgavlukkene.

Når det gjaldt valgreglenes begrensning av antallet man kunne rangere til 5, framholdt Hylland at i egentlig preferansevalg skal velgeren kunne rangere så mange man ønsket (opptil alle kandidatene), minst én.

Når det gjaldt oppstillingen av kandidater på stemmeseddelen og det fortrinnet alfabetet gav kandidater med etternavn med begynnelsesbokstav tidlig i alfabetet (et kjent fenomen også fra offentlige valg i Australia, såkalte ”eselstemmer” som rangerer kandidatene fortløpende i den rekkefølgen de står på stemmeseddelen), viste Hylland til et eksempel fra Australia hvor effekten kunne motvirkes ved at partier hadde rett til å komme med anbefalinger til velgeren om rangering. Alle partier hadde rett til å komme med anbefalinger. Velgeren kunne i stedet for å rangere kandidater selv, krysse av i en boks på stemmeseddelen for vedkommende parti, og slik gi til kjenne at en ønsket å følge dette partiets anbefaling. Noe lignende kunne man få til ved å oppfordre grupperinger eller personer til å komme med anbefalinger til velgerne forut for valget, som ledd i en form for ”valgkamp”. Det kunne gjøre valget enklere for velgeren, ved at man kunne lytte til

anbefalinger fra personer eller grupper man identifiserer seg med. Hylland anbefalte konkurrerende anbefalinger om rangering, framfor lister.

En prioritering av rekkefølgen ved en nominasjonskomité mente han var mer tvilsomt. De øverste på listen ville komme best ut, og endatil styrkes ved prioritering av listen. Å la det være bare én anbefaling om rangeringsrekkefølge mente Hylland var problematisk. Loddtrekking av rekkefølgen var heller ikke å anbefale, selv om kandidatene ville stille likt i utgangspunktet. En slik tilfeldig rekkefølge vil kunne se ut for velgeren som en prioritering. Alt i alt var fordelene med alfabetisk rekkefølge at velgeren ut fra stemmeseddelen kan finne ut at rekkefølgen er uprioritert/alfabetisk.

Kirkerådets valgsekretariat stilte spørsmål ved om det høye antallet kandidater var et problem, ikke minst fordi det gjorde det krevende å gjøre seg kjent med kandidatene og treffe valg. Hylland anbefalte at man ikke hadde et for høyt minimumstall for antall kandidater. Antallet måtte være stort nok til at det ble valgmuligheter, men et så stort antall kandidater som tre ganger som mange som skal velges, mente han var i overkant.

III.2.2 Forslag til justering av Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte og andre tiltak for forenkling og forbedring av preferansevalgordningen

På bakgrunn av evalueringen anbefaler Kirkerådet (vedtak KR 26/10 pkt. III.1-2) at forsøket med preferansevalg videreføres også i 2011 i samme omfang som i 2009, men at det gjøres forbedringer og forenklinger som skal bidra til at det blir lettere for velgeren å gjøre seg kjent med kandidatene og treffe sitt valg. Dette inkluderer også forbedring og forenkling av stemmeseddelen. Kirkerådet anbefaler også at preferansevalg benyttes ved valg av representanter for samisk kirkeliv (se nærmere forslag i pkt. IV).

Om antall kandidater og informasjon

Et tiltak for å begrense informasjonsmengden til velgeren og gjøre det lettere for velgeren å gjøre seg kjent med kandidatene kan være å *redusere antall kandidater* som skal nomineres på den foreløpige kandidatlisten. Til Kirkerådets møte i mai var det lagt fram forslag om å vurdere en slik reduksjon. Kirkerådet vedtok med 7 mot 5 stemmer å ikke gå inn for den foreslåtte reduksjonen. I debatten åpnet saksordfører for å vurdere et tall mellom 21 og 15, men mente 15 ble for få, siden det skal velges 7 medlemmer pluss 6 varamedlemmer, og dermed bare blir 2 som ikke skal velges til noe.

Forsker Jo Saglie ble bedt om en vurdering av spørsmålet, og anførte i sitt notat (pkt. 2A) at en forutsetning for at preferansevalg skal fungere, er at antall kandidater som stiller til valg er begrenset. Valglovutvalget frarådet bruk av preferansevalg ved norske lokalvalg, idet en ville få svært lange stemmesedler og at velgeren kunne miste oversikten. Han sier videre:

Nå er det langt færre kandidater i et bispedømmerådsvalg enn i et kommunestyrevalg, så situasjonen er ikke like problematisk i kirkevalget. Men det grunnleggende problemet gjenstår: Jo flere kandidater som stiller til valg, dess

større byrde legges på velgerne som skal skaffe seg informasjon om kandidatene. Vi kan ikke forutsette at velgerne synes at kirkevalget er så viktig at de vil sette av alt for mye tid og krefter til å lære mer om kandidatene.

Å måtte sammenligne 21 kandidater – og enda flere hvis muligheten til supplerende nominasjon er brukt – kan virke avskrekkende, hvis man ikke kjenner til noen av dem fra før. En reduksjon til 15 kandidater vil innebære en lettelse, og vil dermed være til fordel for velgere som ikke er så godt kjent i det kirkelige landskapet. Samtidig vil en slik reduksjon selvsagt begrense valgmulighetene, og slik være en ulempe for de kirkelige ”insiderne” som har den nødvendige informasjon om kandidatene fra før. Her må det gjøres en avveining, og det er vanskelig å gi noe fasitsvar på hva som er det optimale antall kandidater.

I saksorienteringen sak KR 39/10 ble det i tråd med Kirkerådets vedtak om ikke å redusere antall kandidater, ikke lagt fram forslag om endring i *Regler for valg av bispedømmeråd III, § 7-4, første ledd, tredje punktum*. Det ble nevnt at en mindre reduksjon til f.eks. 18 kandidater kunne vurderes.

I konsultasjonen med bispedømmerådsledere og stiftsdirektører 31. august 2010 gikk representanter for fem av bispedømmene inn for reduksjon av antall kandidater som skal nomineres av nominasjonskomiteen (leke medlemmer).

Da Kirkerådet behandlet saken på nytt, ble det fremmet forslag om å redusere antall kandidater fra 21 til 18. Dette forslaget ble enstemmig vedtatt (vedtak KR 39/10). På denne bakgrunn fremmes det forslag til endring av III, § 7-4, første ledd.

Fristene for offentliggjøring av foreløpig kandidatliste var ikke regelfestet – den var fastsatt i veiledningen. Fristen foreslås innarbeidet i § 7-4 som nytt annet ledd, med lik formulering som i VI og VII § 1-4, første ledd. Fristen er framskyndet med 14 dager.

Alt i alt medfører det følgende forslag til endringer i III, § 7-4:

III, § 7-4, skal lyde:

Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til et eller flere møter der en setter opp en foreløpig kandidatliste på 18 navn.

Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 18 kandidatene til valgrådet innen 1. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene (jf. § 7-15). Kandidatlisten offentliggjøres samtidig.

Supplerende regel om hva nominasjonskomiteen kan/bør legge vekt på ved nominasjonen (III, § 7-6) og tydeliggjøring av bestemmelsen om innhold i kandidatpresentasjon (III, § 7-15)

Kirkerådet mener presentasjonen av kandidatene kan forbedres ved bedre distribusjon av opplysninger om kandidatene, men at også *innholdet i presentasjonene* må gjennomgås. Det må avveies hvor langt det er ønskelig å gå i profilering av tydelige valgalternativer,

hvis det fører til et ensidig fokus på konfliktsaker, eller bidrar til å skape og opprettholde konflikter i Den norske kirke. Kirkerådet mener at en større vektlegging av kandidatenes holdning til aktuelle kirkelige spørsmål i nominasjon og informasjonsmaterieell kan være en vei å gå. Det gir muligheter for nominasjonskomiteen og velgerne til å vektlegge kandidatenes holdninger til kirkepolitiske spørsmål i større grad enn det som hittil har vært vanlig. Dette gir mulighet til å synliggjøre ulik profil hos kandidatene og holdninger til eksisterende konfliktspørsmål, uten at det nødvendigvis vil framkalle nye konflikter og sementere gamle.

I tillegg til forslag til justering av valgreglene, vil tilrettelegging av systemer for adekvat og god presentasjon av kandidatene være en av hovedsatsningene i kommunikasjonsarbeidet ved Kirkevalget 2011.

Det vises til Kirkerådets vurdering i 2008 (sak KR 39/08 gjengitt i saksorienteringen til sak KM 11/08 s.61-62) hvor det ble argumentert for at det ville "være problematisk å foreskrive kandidatene hvilke spørsmål de må ta stilling til i sin selvpresentasjon". Kirkerådet mente den gangen at det måtte være opp til kandidatene å utforme det "program" de stiller til valg på. Det ble vist til at valgreglene forutsatte at presentasjonen inneholdt en form for "program", men ikke foreskrev hva dette burde inneholde. I lys av evalueringsrapportens drøfting ser Kirkerådet at det kan være mulig at nominasjonskomiteene som ledd i sitt arbeid med å skaffe en kandidatliste med en viss bredde også i synspunkter og holdninger til viktige kirkelige inkl. kirkepolitiske spørsmål, kan innhente de potensielle kandidatenes syn på slike spørsmål som grunnlag for nominasjonskomiteens vurdering av kandidatene. Dette vil kunne bidra til at kandidatlistene mer bevisst reflekterer en holdningsmessig og kirkepolitisk bredde, og til at ulike valgalternativer kan framstå tydeligere for velgerne.

Det er viktig å understreke at både fastsettelse av hvilke spørsmål en ber kandidatene svare på og innhenting av disse bør være *nominasjonskomiteens* ansvar. Det bør verken være Bispedømmerådets eller valgrådets ansvar. Bispedømmeråd og valgråd har ansvar for at valget gjennomføres, men skal som valgets arrangører være nøytrale instanser som ikke styrer agendaen i forbindelse med nominasjon, profilering av kandidater og hva eventuell "valgkamp" vil dreie seg om. Nominasjonskomiteen skal derimot sørge for en viss bredde i nominasjonen. Hvis nominasjonskomiteen legger vekt på kandidatenes holdning til aktuelle kirkelige spørsmål og innhenter kandidatenes synspunkter på slike spørsmål, bør velgerne informeres om dette, slik at velgerne har mulighet til å gjøre seg opp en oppfatning om hvilke kandidater de ønsker å gi sin stemme. Dette vil kunne være ett bidrag til å synliggjøre valgalternativene for velgeren, utover at det er ulike personer fra ulike deler av bispedømmet, av ulik alder og kjønn og med ulik kompetanse og erfaring.

Kirkerådet vedtok i mai 2010 (vedtak KR 26/10 III.2.a) at regelendringene skulle omfatte

- a. Forbedret presentasjon av kandidatene, slik at presentasjonen inneholder kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål. Myndigheten til å fastsette

hvilke spørsmål kandidatene skal besvare og å innhente kandidatenes svar, tillegges nominasjonskomiteen(e).

Spørsmålet ble forelagt forsker Jo Saglie til vurdering (se pkt. 2B i notat av 8. juli 2010). Saglie har ingen innvendinger til Kirkerådets forslag om å gi nominasjonskomiteen et klarere definert ansvar for informasjon om kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål.

Saglie anfører imidlertid at det gjenstår en del spørsmål som ikke kan løses ved regelendringer og valgtekniske grep. Dels handler det om struktureringen og tilretteleggingen av informasjonen og dels om hvordan kandidatene selv presenterer seg. Saglie har også synspunkter på mengde og form når det gjelder informasjonen:

Til slutt vil jeg understreke at informasjon også kan bli for omfattende. Jo mer inngående presentasjon av hver kandidat, dess mer stoff å lese for velgerne – jf diskusjonen under punkt 2A. Det kan derfor være en fordel med et opplegg der grunnleggende informasjon om kandidatenes kirkepolitiske standpunkter presenteres i kort og konsis form, mens mer utfyllende informasjon også er tilgjengelig for dem som ønsker det.

Dette siste har mer betydning for informasjonsstrategier, enn for regelverket.

På denne bakgrunn fremmer Kirkerådet følgende forslag:

III, § 7-6, nytt annet ledd skal lyde:

Nominasjonskomiteen bør tilstrebe bredde i kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål og skal i forbindelse med nominasjonen innhente kandidatenes syn på slike spørsmål. Nominasjonskomiteen fastsetter selv hvilke spørsmål som skal forelegges kandidatene.

Kirkerådet foreslår i sammenheng med dette å supplere oppregningen i III, § 7-15 av hva som bør være med i kandidatpresentasjonen:

III, § 7-15, fjerde punktum skal lyde:

Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder og opplysninger om kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål, jf. § 7-6 annet ledd.

Alfabetisk liste med tilkjenneivelse av hvilke kandidater som er fremkommet ved supplerende nominasjon (III, § 7-14, nytt annet punktum)

Evalueringsrapporten reiser spørsmålet om velgeren kunne få noe mer hjelp av informasjon på stemmeseddelen, og foreslår som et alternativ til alfabetisk kandidatliste, at nominasjonskomiteen prioriterer listen, men at velgeren fortsatt må rangere minst en kandidat. Det gjøres oppmerksom på at dette bryter med intensjonen om å føre makt fra nominasjonskomiteen til velgeren. Kirkerådet mener det vil være betenkelig med prioriterte lister, som vil gi nominasjonskomiteen større makt enn intendert, og som vil kunne føre til problemer i forhold til systemet med supplerende nominasjon. Aanund Hylland gjorde oppmerksom på en annen måte å veilede velgerne på som kan avlaste

dem for behovet for å gjøre seg kjent med alle kandidatene og danne en personlig preferanse, nemlig at grupper eller personer kan komme med anbefalinger om rangering ved valget. Dette vil fungere best der det er flere konkurrerende anbefalinger.

Kirkerådet anser alfabetisk ordning av kandidatene på kandidatlisten alt i alt som den beste ordningen. Velgeren vil da kunne se at rekkefølgen i utgangspunktet er uprioritert. Forbedret informasjon til velgeren før valget og i valglokalet, vil også kunne bidra til å minske ”alfabetiseringseffekten”.

Kirkerådet ser behovet for å lete etter løsninger som gir velgerne noe større veiledning på selve stemmeseddelen, og som kan bidra til å redusere effekten av rekkefølgen listen er satt opp i. En mulighet er å løsrive rubrikkene for angivelse av preferanser fra kandidatlisten på stemmeseddelen, f.eks. ved at det nederst på stemmeseddelen er en rekke med ruter hvor velgeren kan skrive inn preferansene sine med tall- eller bokstavangivelser.

Til Kirkerådets møte 27.-28.mai 2010 ble det lagt fram forslag om å prøve ut en løsning hvor kandidatlisten settes opp alfabetisk, men hvor nominasjonskomiteens anbefaling angis, f.eks. ved bokstaven (N) etter kandidatens navn. Tilsvarende kan det angis på stemmeseddelen hvilke kandidater som er fremmet ved supplerende nominasjon. Disse kan f.eks. angis med bokstaven (S) etter kandidatens navn. Dette forutsetter at tegnene (N) og (S) forklares på stemmeseddelen. Dermed angis noen holdepunkter for stemmegivning på stemmeseddelen. På denne måten kan nominasjonskomiteen gi velgerne noe mer veiledning på stemmeseddelen, men veiledningen vil ikke bli så tung som hvis den styrer rekkefølgen på kandidatlisten. Forslaget gikk ut på at nominasjonskomiteen ikke skulle prioritere flere kandidater enn det antallet som skal velges i direkte valgogang / ved direkte valg. Denne ordningen skulle ivareta intensjonen om å prioritere velgernes innflytelse framfor nominasjonskomiteens i større grad enn ved evalueringsrapportens forslag om en kandidatliste prioritert av nominasjonskomiteen. Samtidig skulle sider ved evalueringsrapportens anliggende om å gi velgeren mer hjelp på stemmeseddelen til å treffe et valg ivaretas.

Kirkerådet forkastet med 7 mot 5 stemmer forslaget om å tilkjenne nominasjonskomiteens anbefaling på stemmeseddelen. Med 6 mot 6 stemmer og leders dobbeltstemme, vedtok Kirkerådet at det skulle angis på stemmeseddelen hvilke kandidater som er fremkommet ved supplerende nominasjon (vedtak sak KR 26/10, pkt. III 2 d).

Kirkerådets vedtak medfører følgende forslag til endring:

III, § 7-14, nytt annet punktum skal lyde:

Det angis på stemmeseddelen hvilke kandidater som er nominert ved supplerende nominasjon.

Det ble innhentet vurderinger fra forsker Jo Saglie også på dette punktet. Det vises til pkt. 2D) i notatet av 8. juli 2010. Forslaget om å tilkjenne nominasjonskomiteens anbefaling

ville medført forslag om endring av III, § 7-5. På bakgrunn av Kirkerådets vedtak i mai 2010 fremmes ikke slikt forslag.

For at ikke eventuelle anbefalinger på stemmeseddelen skulle få for stor tyngde ved å bli eneste anbefaling (jf. Hyllands reservasjoner), ble det i tillegg foreslått å stimulere grupper og enkeltpersoner til å tilkjenne sine anbefalinger, og bidra til at slike anbefalinger kan gjøres lett tilgjengelige for velgerne. Det dreier seg i tilfelle om anbefalinger av en helt konkret rangering av kandidater. En har erfaringer fra Kirkevalget i 2009 hvor profilerte grupper gikk ut med anbefalinger om hvilke personer de mente man burde stemme på. I ett enkeltstående tilfelle gikk en profilert avtroppende leder av bispedømmerrådet ut med en anbefaling før valget om gjenvalg av tre personer til bispedømmerrådet. Denne anbefalingen ser ut til å ha hatt en viss betydning. Anbefalingen var på tre personer i alfabetisk rekkefølge. De to første av disse ble valgt inn. Dette var en noe annen type anbefaling enn det som nå foreslås stimulert.

Det går an å tenke videre i retning av en oppfordring / tilrettelegging for ”valgkamp” som kan innebære både kandidatens egenprofilering og grupper eller personers anbefalinger om rangering. Det er mulig å tenke seg at en del av informasjonsbudsjettet kan være forbeholdt kandidatens egenprofilering, evt. at plass i valgpublikasjoner kan stilles til kandidatens rådighet. Det kan også vurderes å sette av informasjonsmidler hvor grupper/personer som ønsker å gi en anbefaling om rangering og anbefale bestemte kandidater kan søke avgrensede støttebeløp (jf. lignende ordninger under KRD ved siste stortingsvalg).

Endring av bestemmelsen som begrenser antall rangeringer, samt justering av bestemmelse som påvirker stemmeseddelen utseende (III, § 11-3)

Kirkerådet anbefaler å oppheve begrensningen på hvor mange kandidater som kan rangeres. Minstekravet om rangering av minst én kandidat opprettholdes. Hvis mange velgere benytter muligheten til å rangere mange eller alle kandidatene, vil det bli noe mer arbeid med registrering av de stemmesedlene som ikke kan leses maskinelt.

For å minske usikkerheten omkring utfylling av stemmeseddelen er det også viktig med bedre informasjon i forkant av valget og i valglokalet til velgeren om hvordan stemmeseddelen skal behandles. Usikkerheten kan også minskes med bedre opplæring av valgfunksjonærene slik at de er tryggere på dette. Det viktigste tiltaket for å redusere usikkerheten, vil være å forenkle utformingen av stemmeseddelen.

En del av usikkerheten skyldtes antallet rangeringer som var tillatt og at dette antallet ikke samsvarte med antall representanter som skulle velges. Det skulle velges 3, 4 eller 7 representanter, og det var tillatt med inntil 5 rangeringer. Det er ingen sammenheng mellom antall rangeringer og det antall kandidater som skal velges. Hver stemmeseddel teller bare som grunnlag for valg av en av representantene, uansett hvor mange som skal velges. Dette gjør at et stort antall av de avgitte stemmene får innvirkning på valgresultatet, at det er vanskelig for et mindretall å ”kuppe” et preferansevalg, og at resultatet gir god bredde i representasjonen og også sikrer representasjon av større mindretall. Det som anbefales nedenfor, er å oppheve begrensningen på antall tillatte

rangeringer. Ved et helt ut gjennomført preferansevalg skal velgeren kunne påvirke også hvilke av de minst ønskelige alternativene han/hun tross alt ønsker framfor de andre (pest eller kolera). Velgeren vil kunne rangere alle kandidatene på listen, og må (som i 2009) rangere minst én. Dette vil gi hver velgers stemme maksimal innflytelse, men fortsatt begrenset til én stemme. Det vil også kunne bidra til å klargjøre for flere at det ikke er noe sammenheng mellom antall tillatte rangeringer, og antallet representanter som skal velges. Det kan også bidra til å klargjøre at det ikke har noen hensikt å stemme taktisk ved preferansevalg, men at det som gir best uttelling for velgeren er å stemme etter sin overbevisning om hvem man foretrekker, holder som nest beste, tredje beste (...) nest dårligste, dårligste alternativ.

Utformingen av stemmeseddelen ved valget i 2009 tok primært hensyn til at stemmesedlene skulle være maskinlesbare, med den følge at stemmeseddelen ble unødig krevende å fylle ut for velgeren. Utformingen av stemmesedler ved valget i 2011 må i langt større grad prioritere hensynet til at stemmeseddelen skal være oversiktlig og enkel for velgeren.

Det foreslås at stemmeseddelen utformes med kun én kolonne for angivelse av rangeringer, og at rangeringene angis med tall fra 1 og oppover, jfr. følgende eksempel:

6	Andersen, Per, 39 år osv. osv.
2	Bergersen, Bente, 20 år osv. osv.
4	Davidsen, Geir, 18 år, osv. osv.
7	Eilifsen, Eva, 54 år osv. osv.,
1	Gulbrandsen, Reidar, 49 år osv osv
8	Hansen, Hanne, 68 år osv. osv
11	Johansen, Johan, 56 år osv. osv.
3	Karlsen, Kari, 61 år osv. osv.
9	Monsen, Mons, 51 år, osv. osv.,.
5	Olsen, Olava, 72 år osv. osv.
10	Petersen, Per, 36 år osv. osv.
	Osv. osv.

Stemmeseddelen må også inneholde et ID-nummer som kan brukes ved innmating av data for optelling.

En slik utforming av stemmeseddelen antas å være enklere for velgeren. Det vil bli foretatt tester med utprøving av stemmesedlene på et antall personer før endelig utforming av stemmesedlene, slik at man er trygg på at stemmesedlene er enkle og mest mulig intuitive og selvforklarende.

Det kan være at en mer velgervennlig utforming av stemmesedlene gjør skanning/maskinlesning av stemmesedlene dyrere og mer krevende, og at behovet for manuell tolkning og registrering av de avgitte stemmene blir større enn ved Kirkevalget i 2009. I verste fall kan det tenkes at alle avgitte stemmer må registreres manuelt inn i optellingssystemet. Det må påregnes at kostnadene til optelling inkl. evt. skanning av

stemmesedler kan bli noe høyere med slik utforming av stemmesedlene. Det må også påregnes behov for større personellressurser til opptelling. Dette anser Kirkerådet som helt nødvendige kostnader for at valget kan gjennomføres enklere og med mindre usikkerhet i gjennomføringen. Det henger også sammen med at valget og valggjennomføringen skal ha den nødvendige tillit hos velgerne, noe som også har sammenheng med velgernes oppfatning av legitimitet ved valget og de valgte organene.

Kirkerådet vedtok i sitt møte 27.-28.mai (vedtak KR 26/10, pkt. III.2.b) at oppsettet av stemmeseddelen skulle forenkles, og preferansene angis med tallverdier i én kolonne til venstre for kandidatens navn.

Også dette punktet ble forelagt forsker Jo Saglie til vurdering. Det vises til hans notat av 8.juli 2010, pkt. 2C) hvor Saglie gjør oppmerksom på at forslaget nok kan eliminere en del problemer, men at nye problemer kan oppstå. Saglie finner ikke grunnlag for å fraråde forslaget, men maner til realisme i forhold til at også dette oppsettet kan misforstås. Saglie understreker behovet for klar veiledning til de som skal telle opp om hvordan ”galt utfylte” stemmesedler skal telles opp og hva som skal til for å forkaste en stemme.

Kirkerådet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

III, § 11-3 skal lyde:

Ved preferansevalg skal velgeren rangere kandidatene ved å skrive tall i kolonnen til venstre for kandidatens navn. Velgerens første preferanse markeres med tallet én, andrepreferansen med tallet to osv. Velgeren skal rangere minst én kandidat. Velgeren kan rangere så mange kandidater som velgeren ønsker. Det skal gå tydelig fram av stemmeseddelen at kandidatlisten er ordnet alfabetisk og ikke er prioritert.

Godkjenning og forkasting av stemmesedler ved opptellingen. Opphevelse av III, § 12-1, tredje punktum. Nytt III, § 12-1, annet ledd.

En passus i regler for opptelling (III, § 12-1, tredje punktum) viste seg uheldig og fikk sterk kritikk. Passusen lød slik:

Inneholder stemmeseddelen flere avkryssninger i hver kolonne, eller andre avmerkinger eller tegn, anses de nederste avkryssningene for uskrevne.

Regelen tillot godkjenning av stemmesedler som etter normal praksis i valgsammenheng ville blitt forkastet. Regelen forsterket favoriseringen av kandidater med etternavn tidlig i alfabetet. I prosjektleders rapport om Kyrkjevalet 2009 til Kirkerådet, s.20, konkluderes: ”I revisjonen av reglane vil det uansett vere rimeleg om ein vel å stryke denne regelen”.

Det erkjennes at denne regelen var uheldig. Det fremmes derfor følgende forslag til vedtak på dette punktet:

III, § 12-1, tredje punktum oppheves.

For å ivareta behovet for regler for forkasting og godkjenning av ukorrekt utfylte stemmesedler (se ovenfor), fremmer Kirkerådet følgende forslag:

III, § 12-1, nytt annet ledd skal lyde:

For at en stemmeseddel som ikke er korrekt utfylt ikke skal forkastes, må velgerens preferanse og rangering framgå på en entydig måte. Hvis samme tall (preferanse) er anført ved flere kandidater, kommer ikke disse preferansene og preferansene i nummerrekkefølge etter disse i betraktning ved opptellingen. Stemmesedler som er utfylt slik at det ikke er mulig å tolke noen entydig rangering, skal forkastes.

III.3 Prøveordninger med rent direkte valg og kombinasjon av direkte og indirekte valg i 2011

Ved Kirkevalget 2009 ble det utprøvd ulike ordninger for valg av leke medlemmer. Fire bispedømmer gjennomførte rent direkte valg på alle leke medlemmer. Sju bispedømmer gjennomførte kombinasjon av direkte og indirekte valg. Forsøksordningene i de ulike bispedømmer ble fastsatt av Kirkemøtet etter forslag fra bispedømmerådene.

Kirkerådet anbefalte i mai 2010 at en for valget i 2011 følger samme prosedyre for fastsetting av forsøk i de enkelte bispedømmer som for valget i 2009. Det medfører at de aktuelle regler i kap III om valg av leke medlemmer, §§ 6-2 og 6-3 bekreftes av Kirkemøtet.

Evalueringsrapporten anser både forutsetningene om økt bruk av direkte valg og om anvendelse av ulike forsøksordninger for innfridd ved Kirkevalget i 2009. Det tilsier at bispedømmene kan velge å benytte samme forsøksordning ved valget i 2011 som i 2009 hvis de ønsker det. Kirkerådet anbefalte bispedømmene å videreføre samme forsøksordning i 2011 som de hadde i 2009, slik at det blir kontinuitet i forsøkene.

Bispedømmerådene ble bedt om å komme med sine ønsker om forsøksordning for Kirkevalget 2011 innen 1. oktober 2010, slik at Kirkemøtet 2010 kan gjøre vedtak om forsøk i de enkelte bispedømmene.

Der det skal være kombinasjon av direkte og indirekte valg fastsetter bispedømmerådet selv om det skal velges tre ved direkte og fire ved indirekte valg, eller om det skal velges fire ved direkte og tre ved indirekte valg (Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet I d).

Bispedømmerådene har meldt inn sine forslag om forsøksordninger. Der bispedømmet ønsker kombinasjon av direkte og indirekte valg, og har tilkjennegitt hvilken fordeling som er fastsatt mellom antall direkte og indirekte valgte, er det tatt med i gjengivelsen av bispedømmerådernes vedtak, men ikke tatt inn i forslag til vedtak. Kirkemøtet skal ikke gjøre vedtak om fordelingen mellom direkte og indirekte valgte, bare fastsette hvilke bispedømmer som skal ha rent direkte valg og hvilke som skal ha kombinasjon av direkte og indirekte valg.

Oslo bispedømmeråd (vedtak i møte 20.09.2010, sak OBDR-067/10): *Oslo bispedømmeråd ønsker at Kirkevalget 2011 skal foregå etter ordning for direkte valg til leke medlemmer.*

Borg bispedømmeråd (vedtak i møte 01.09.10, sak 10/348): *Borg bispedømmeråd foreslår en videreføring av kombinert valg på leke medlemmer til Borg bispedømmeråd for 2011, ved at 3 kandidater velges ved indirekte og 4 kandidater velges ved direkte valg.*

Hamar bispedømmeråd (vedtak i møte 03.09.10, sak 053/10): *Hamar bispedømmeråd søker om å få avholde valg av leke medlemmer til nytt bispedømmeråd/Kirkemøte i 2011 som direktevalg.*

Tunsberg bispedømmeråd (vedtak i møte 28.08.10): *Tunsberg bispedømmeråd ønsker å videreføre prøveordningen fra 2009 med en kombinasjon av direkte og indirekte valgomgang hvor 3 leke medlemmer velges ved direkte valg.*

Agder og Telemark bispedømmeråd (vedtak i møte 10.09.2010): *1. Ved bispedømmerådsvalget i 2011 ynskjer Agder og Telemark bispedømme ei slik valordning for dei sju leke representantane:*

- *3 leke representantar veljast ved direkte val,*
- *4 leke representantar veljast ved indirekte val.*

Stavanger bispedømmeråd (vedtak sak 038/10). *Stavanger bispedømmeråd har i sak 038/10 vedteke at ved kyrkjevalet i 2011 skal alle dei sju leke representantane veljast ved direkte val.*

Björgvin bispedømmeråd (vedtak i møte 23.08.10, sak BBDR-059/10): *4. Bispedømmerådet vil og vise til erfaring frå forsøksordninga med preferanseval ved val av bispedømmeråd i 2009, der mange veljarar opplevde valordninga som komplisert og at det var vanskeleg å setje seg inn i kva kvar enkelt kandidat sto for. 5. Samla sett vil Björgvin bispedømmeråd primært tale for at bispedømmeråd og utsendingar til Kyrkjemøtet vert valde ved indirekte val. 6. Sekundært vil Björgvin bispedømmeråd gjennomføre bispedømmerådsval der tre kandidatar vert valde gjennom direkte val og fire gjennom indirekte val.*

Møre bispedømmeråd (vedtak i møte 30.08.10, sak MDBR 051/10): *Møre bispedømmeråd bed om at Kyrkjemøtet gjer vedtak om same valordning i Møre i 2011 som det var i 2009: Direkte val av tre leke medlemmer og indirekte val av fire leke medlemmer til bispedømmerådet.*

Nidaros bispedømmeråd (vedtak i møte 21.-22.09.10): *Nidaros bispedømmeråd foreslår at valget av leke representanter til Nidaros bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2011 skal skje på samme måte som ved valget i 2009, det vil si at 4 representanter velges ved direkte valg og 3 representanter velges ved indirekte valg.*

Sør-Hålogaland bispedømmeråd (vedtak i møte 20.09.2010, sak SBDR-045/10): *Sør-Hålogaland bispedømmeråd foreslår at valg av alle kandidater på lek medlem til Sør-Hålogaland bispedømmeråd foregår ved direktevalg (preferansevalg) i 2011.* Dette ble vedtatt med 6 stemmer. I møtet 20.09.10 ble det også stemt over følgende forslag til vedtak framlagt i møtet: ”Sør-Hålogaland bispedømmeråd foreslår at valg av leke medlemmer til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og kirkemøte 2011 foregår ved en kombinasjon mellom direkte valg av 4 medlemmer og indirekte valg av 3 medlemmer.” Forslaget fikk 5 stemmer.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd gikk i møte 22.-23.09.2010 inn for samme prøveordning som i 2009, med direkte valg på alle leke medlemmer av Nord-Hålogaland bispedømmeråd.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag til vedtak (pkt. 11):

Følgende forsøksordninger fastsettes for de enkelte bispedømmer ved valg av leke medlemmer ved valg til bispedømmeråd/Kirkemøtet i 2011:

Forsøk med direkte valg på alle leke medlemmer av bispedømmerådet/Kirkemøtet:

*Oslo bispedømme
Hamar bispedømme
Stavanger bispedømme
Sør-Hålogaland bispedømme
Nord-Hålogaland bispedømme*

Forsøk med kombinasjon av direkte og indirekte valg på leke medlemmer av bispedømmerådet/Kirkemøtet:

*Borg bispedømme
Tunsberg bispedømme
Agder og Telemark bispedømme
Bjørgvin bispedømme
Møre bispedømme
Nidaros bispedømme*

III.4 Valgdag(er) for direkte valg/valgomgang på leke medlemmer til bispedømmerådene i 2011

I *Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2009*, III, § 2-1 var valgdag for direkte valg/direkte valgomgang av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte fastsatt med dato for 2009. Det er derfor nødvendig å gi ny bestemmelse om valgdag for dette valget i 2011, jf. også avsnittet om fastsettelse av valgdag for valg av menighetsråd.

Av hensyn til langtidsplanlegging i menighetene bør datoen kommuniseres så tidlig som mulig. Ut fra forutsetningene i stat-kirkeforliket av 10.april 2008, og i tråd med

overveielserne i saksorienteringen til sak KM 11/08, (kapittelet *Hovedelementene i forslag til forsøksordning ved de kirkelige valg i 2009 – veivalg*, pkt. 9 *Tid og sted for valget m.v.*, saksorientering sak KM 11/08 s.62-64), foreslås valget lagt til valgdagene for fylkestingsvalget og kommunestyrevalget 2011. Det foreslås at valgdagene kan kommuniseres allerede etter dette kirkerådsmøtet, men at det i kommunikasjonen av valgdagen gjøres oppmerksom på at det er Kirkemøtet som formelt og endelig fastsetter valgdager for Kirkevalget.

Valgdagen for fylkestingsvalget og kommunestyrevalget 2011 er fastsatt til mandag 12. september 2011. Hvert enkelt kommunestyre kan vedta at det i vedkommende kommune skal holdes valg også søndag 11. september 2011 (www.valg.no).

Følgende bestemmelse foreslås:

III, § 2-1, første punktum skal lyde:

Direkte valg/direkte valgogang av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet skal i 2011 holdes i alle landets menigheter på en og samme dag, mandag 12. september.

III.5 Endring av frister for innsending av stemmesedler, opptelling og kunngjøring av valgresultat. Andre endringer av datoer, årstall m.v. Behov for ny godkjenning av I og II.

Som følge av endret valgdato må frister for innsending av stemmesedler, opptelling og kunngjøring av valgresultat endres.

Det tok nesten to uker fra valgdagen til resultatet av opptellingen var klart ved Kirkevalget 2009. Det er grunn til å vurdere om det er mulig å flytte fristene fram slik at valgresultatet kan kunngjøres tidligere. I 2009 tok Kirkerådet på seg en betydelig rolle i opptellingsprosessen.

Ved Kirkevalget 2011 tar en sikte på at bispedømmene skal håndtere stemmemottak og skanning/registrering av avgitte stemmer, samt opptelling ved hjelp av ekstern ekspertbistand. Bispedømmene vil ha et administrativt merarbeid med å håndtere opptellingsprosessen regionalt. For ikke å innføre unødige risikoelementer i overføringen av dette arbeidet til bispedømmene, anbefales det ikke å korte ned fristene for innsending av stemmesedler, opptelling og kunngjøring av valgresultat ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2011.

Kirkerådet arbeider for at menighetene registrerer antall avgitte stemmer ved direkte valgogang/direkte valg på leke medlemmer før innsending av stemmene til bispedømmets valgråd. Registreringen skjer i valgmodulen i medlemsregisteret. Følgeskriv ved innsending av stemmesedlene til valgrådet skrives deretter ut fra medlemsregisterets valgmodul. Dette medfører at en ganske raskt etter valgdagen vil kunne ha oversikt over valgdeltakelsen og offentliggjøre denne.

Det anbefales at det gis like lange frister for innsending av stemmesedler, opptelling og kunngjøring av valgresultat ved Kirkevalget i 2011 som ved valget i 2009. Datoangivelsene i valgreglene justeres tilsvarende.

Det er også en rekke regler som inneholder årstallet 2009, og som derfor må oppdateres med årstallet 2011.

Dette gjelder blant annet reglene i romertall I og II. Disse reglene kommer i stedet for regler i kirkeloven, og må derfor godkjennes av departementet. Departementets godkjenning av 29. mai 2009 gjaldt bare ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøte i 2009. Departementets godkjenning må fornyes for valget i 2011 for disse to punktenes del. Det arbeides for at departementets godkjenning kan foreligge så snart som mulig etter Kirkemøtet, og før valghåndboken går i trykken i desember 2011.

Det foreslås også endring av årstall i overskrift og ingress, samt ingresser til I og II som inneholder forutsetningen om departementets godkjenning.

Det er også ønskelig å samordne terminologien mellom regler for valg av menighetsråd og regler for valg av bispedømmeråd/Kirkemøtet når det gjelder konvolutter til forhåndsstemming m.m. Reglene for valg av menighetsråd bruker her "stemmeseddelkonvolutter" og "omslagskonvolutter", mens reglene for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte bruker "valgkonvolutter" og "omslagskonvolutter". Det foreslås at terminologien i regler for valg av menighetsråd benyttes også i regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet. Det er også behov for tydeliggjøring i enkelte paragrafer. Dette medfører endringer i Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet III, §§ 8-2, 10-1, 11-1, 11-2, VI § 1-6, VII § 1-6 og VIII § 1-1.

Kirkerådet fremmer følgende forslag til endringer:

Overskriften skal lyde:

Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet 2011

Bare årstall er endret.

Ingressen skal lyde:

Fastsatt av Kirkemøtet 15. november 2008 (KM 11/08) med hjemmel i kirkeloven § 23 andre ledd, § 24 sjuende og åttende ledd, med endringer vedtatt på Kirkemøtet [vedtakets dato] november 2010. Reglene trer i stedet for reglene om valg og sammensetning av Kirkemøtet og bispedømmeråd i kirkeloven §§ 23 og 24 og gjeldende Regler for valg av bispedømmeråd.

Ingressen er endret i samsvar med formen som vanligvis blir benyttet ved publikasjon av regelverk og forskrifter. Årstall er endret.

I, ingressen skal lyde:

Fastsatt med hjemmel i kirkeloven § 24 åttende ledd under forutsetning av departementets godkjenning.

Ingressen er ny.

I, 1. ledd skal lyde:

Reglene om sammensetning og valg av bispedømmeråd (kl § 23, første og annet ledd) erstattes ved valget i 2011 av følgende regler:

Bare årstall er endret.

II, ingressen skal lyde:

Fastsatt med hjemmel i kirkeloven § 24 åttende ledd under forutsetning av departementets godkjenning.

Ingressen er ny.

II, 1. ledd skal lyde:

Reglene om sammensetning og valg av Kirkemøte (kl § 24, første ledd) erstattes ved valget i 2011 av følgende regler:

Bare årstall er endret.

III, § 2-5, annet punktum skal lyde:

Stemmene må være kommet valgrådet i hende innen 1. desember 2011.

Bare årstall er endret.

III, § 6-3 skal lyde:

Kirkemøtet avgjør etter forslag fra bispedømmerådene hvilken ordning som skal benyttes i hvilket bispedømme ved valget på leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2011.

Bare årstall er endret.

III, § 7-1 annet ledd, annet punktum skal lyde:

Bispedømmerådene informerer valgrådet og prostene om dette senest innen 1. januar 2011.

Bare årstall er endret.

III, § 7-2, annet punktum skal lyde

Møtet finner sted innen 1. mars.

Fristen er framskyndet 14 dager.

III, § 7-3 første ledd, første punktum skal lyde:

Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. januar 2011, sende en oppfordring til menighetsrådene om innen 15. mars å fremme forslag på inntil fire leke kandidater til bispedømmerådet.

Årstallet er endret og fristene framskyndet 14 dager.

III, § 7-13, nytt annet punktum:

Kandidatlisten offentliggjøres innen 8. juni.

Her flyttes fastsettelsen av fristen for offentliggjøring av endelig kandidatliste inn i regelverket. Fristen er satt til en uke etter fristen for supplerende nominasjon.

III, § 8-2 skal lyde:

Det lokale valgstyret/stemmestyret sørger for at stemmeseddelkonvolutter og omslagskonvolutter er tilgjengelig ved forhåndsstemming og i valglokalet, jf. Regler for valg av menighetsråd § 8.5.

For indirekte valgomgang vises til VIII § 1-1.

Første punktum om at bispedømmerrådet sørget for trykte valgkonvolutter er sløyfet. Det antas ikke å være behov for trykte valgkonvolutter til bispedømmerrådsvalget. På bakgrunn av erfaringene fra valget i 2009 anses det ikke hensiktsmessig at bispedømmerrådet distribuerer stemmeseddelkonvolutter til menighetene.

III, § 10-1 skal lyde:

Forhåndsstemming ved direkte valg/direkte valgomgang finner sted etter samme regler som for forhåndsstemming ved menighetsrådsvalget, jf. Regler for valg av menighetsråd § 10 med særskilte regler om perioden for forhåndsstemming (§ 10-2) for valget i 2011. Det benyttes særskilt stemmeseddelkonvolutt ved forhåndsstemming ved direkte valg/direkte valgomgang til bispedømmerråd og Kirkemøtet.

Årstallet er endret. Nytt annet punktum er kommet inn som følge av forenkling av prosedyrene for forhåndsstemming, jf. II.4, avsnittet *Forenkling av prosedyre ved forhåndsstemming*.

III, § 11-1, annet ledd og tredje ledd skal lyde:

De avgitte stemmesedler telles. Stemmesedlene sendes sammen med et følgeskriv i særskilt konvolutt for dette formål direkte til valgrådet innen 14. september.

I følgeskrivet skal det gis opplysninger om a) navn på soknet, b) antall avgitte stemmer, c) underskrift. Følgeskrivet fylles ut i medlemsregisterets valgmodul før det skrives ut og underskrives. Antall avgitte stemmer må registreres i medlemsregisterets valgmodul før utskrift av følgeskrivet.

Antall stemmesedler skal ikke lenger kontrolleres mot antall avkryssninger i manntallet. Dette har sammenheng med reduksjonen fra to til en kolonne i manntallet, jf. II.4 ovenfor. Det foreslås ikke endring i fristen for innsending av stemmer etter indirekte valgomgang (1. desember som i 2009). Begrepet "omslagskonvolutt" er endret så det ikke skaper forvirring i forhold til omslagskonvoluttene som benyttes ved forhåndsstemming og lignende.

III, § 11-2, annet ledd skal lyde:

Stemmesedlene legges i tilsendt stemmeseddelkonvolutt som lukkes i møtet og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. desember.

Ordet ”konvolutt” er endret til ”stemmeseddelkonvolutt”.

III, § 12-12 skal lyde:

Når det antall representanter som skal kåres etter den direkte valgongangen er kåret, fortsetter opptellingen etter reglene i §§ 12-10 og 12-11 slik at det rangeres så mange kandidater som det samlet skal velges representanter ved den indirekte valgongangen og vararepresentanter (tre eller fire pluss seks).

Ordene ”tre eller” er tilføyd i parentesen. Ordene var uteglemt i vedtaket i 2009.

V, § 2-2, første ledd skal lyde:

Oslo bispedømmeråd skal i god tid, senest innen 1. januar 2011, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Døvekirken om å fremme forslag på fire leke kandidater til det ordinære valget.

Fristen er framskyndet i tråd med III, § 7-3.

VI, § 1-1, annet punktum skal lyde:

Møtet avholdes innen 1. mars 2011.

Justering av fristen. Endring av årstall.

VI, § 1-2, første punktum skal lyde:

Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. januar 2011, sende en oppfordring til prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet om innen 15. mars å fremme forslag til geistlig medlem av bispedømmerådet.

Justering av fristene. Endring av årstall.

VI, § 1-4, første ledd, første punktum skal lyde:

Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet innen 1. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene.

Fristen er justert.

VI, § 1-4, femte ledd skal lyde:

Valgrådet setter opp den endelige kandidatlisten innen 8. juni og sørger for at kandidatlisten/stemmeseddelen blir mangfoldiggjort og sendt prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del prester i Døvekirken, innen 1. oktober sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 1-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. desember).

Den første fristen er justert.

VI, § 1-6 skal lyde:

Stemmeseddelen legges i tilsendt stemmeseddelkonvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. desember. Stemmesedler fra flere prester i en menighet kan legges sammen i tilsendte omslagskonvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt.

I første punktum er ordet ”konvolutt” presisert til ”stemmeseddelkonvolutt”, i andre punktum til ”omslagskonvolutt”.

VII, § 1-1, annet punktum skal lyde:

Møtet avholdes innen 1. mars 2011.

Justering av fristen. Endring av årstall.

VII, § 1-2, første punktum skal lyde:

Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. januar 2011, sende en oppfordring til de leke kirkelig tilsatte i bispedømmet om innen 15. mars å fremme forslag til geistlig medlem av bispedømmerådet.

Justering av fristene. Endring av årstall.

VII, § 1-4, første ledd, første punktum skal lyde:

Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet innen 1. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene.

Fristen er justert.

VII, § 1-4, femte ledd skal lyde:

Valgrådet setter opp den endelige kandidatlisten innen 8. juni og sørger for at kandidatlisten/stemmeseddelen blir mangfoldiggjort og sendt samtlige stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del leke kirkelig tilsatte i Døvekirken, innen 1. oktober sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 1-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. desember).

Den første fristen er justert.

VII, § 1-6 skal lyde:

Stemmeseddelen legges i tilsendt stemmeseddelkonvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. desember. Stemmesedler fra leke kirkelig tilsatte i en menighet kan legges sammen i tilsendte omslagskonvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt.

I første punktum er ordet ”konvolutt” presisert til ”stemmeseddelkonvolutt”, i andre punktum til ”omslagskonvolutt”.

VIII, § 1-1, første punktum og nytt andre punktum skal lyde:

Bispedømmerådet sørger for trykking og utsendelse av stemmesedler. Bispedømmerådet sørger for utsendelse av stemmeseddelkonvolutter og omslagskonvolutter til de stemmeberettigede ved indirekte valg av leke medlemmer, valg av representanter for samisk kirkeliv og døvemenighetene, og valg av prest og lek kirkelig tilsatt.

Andre punktum blir tredje punktum.

Paragrafen er omredigert og tydeliggjort. Begrepene "stemmeseddelkonvolutter" og "omslagskonvolutter" erstatter begrepet "valgkonvolutter". Bispedømmerådets ansvar for utsendelse av konvolutter til forhåndsstemming er fjernet, jf. forslag til endring av III, § 8-2.

VIII, § 1-2, første ledd, annet punktum skal lyde:

Frist for innberetning av resultatet ved direkte valg/direkte valgogang på leke medlemmer er 23. september.

Fristen for innberetning av resultatet ved de øvrige valg fastholdes til 8. desember. Det opprettholdes litt romslige frister siden opptelling av direkte valg nå skal gjennomføres i bispedømmene. Etter erfaringene ved valget i 2011 kan det vurderes å evt. framskynde fristen slik at resultatet blir klart tettere opp til valgdagen.

VIII, § 1-6 skal lyde:

Det nyvalgte bispedømmerådet trer i funksjon 1. januar 2012.

Resten av paragrafen var i 2009 nødvendig p.g.a endring i funksjonstiden til de sittende rådene. Dette er ikke en aktuell problemstilling ved valget i 2011.

VIII, § 3-1 skal lyde:

Reglene gjøres gjeldende ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2011.

Bare årstallet er endret.

III.6 Begrensninger i muligheten til gjenvalg settes ut av kraft også i 2011

Regelen om at den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende perioder ikke kan velges igjen for den derpå følgende valgperiode, ble satt ut av kraft ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2009.

Med den lave gjenvalgsprosenten til bispedømmeråd og Kirkemøtet kan det vurderes å oppheve begrensningen permanent. Dette må i så fall vurderes i forbindelse med fastsettelse av permanente valgeregler etter sluttevalueringen av demokratireformen i 2011-2012.

Siden man nå er inne i en forsøksfase hvor det skal gis særskilte regler for Kirkevalget i 2011, foreslås det å vedta tilsvarende regler om dette som ved Kirkevalget i 2009, slik at begrensningen i gjenvalgbarhet settes ut av kraft også ved valget i 2011.

Kirkerådet fremmer følgende forslag:

III, § 7-8 skal lyde:

Ved valget i 2011 settes regelen om at den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, ikke kan velges igjen for den derpå følgende valgperiode, ut av kraft.

Bare årstall er endret.

VI, § 2-1, tredje ledd skal lyde:

Ved valget i 2011 settes regelen om at den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, ikke kan velges igjen for den derpå følgende valgperiode, ut av kraft.

Formuleringen er endret i samsvar med III, § 7-8 og årstall endret.

VII, § 2-1, fjerde ledd skal lyde:

Ved valget i 2011 settes regelen om at den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, ikke kan velges igjen for den derpå følgende valgperiode, ut av kraft.

Formuleringen er endret i samsvar med III, § 7-8 og årstall endret.

III.7 Dispensasjonsmulighet fra kravet om avholdelse av valgmøte, og alternativ ordning for avholdelse av valg til nominasjonskomité, leke kirkelig tilsatte

I forkant av etableringen av nominasjonskomiteer for leke kirkelig tilsatte i 2009, kom det spørsmål fra flere bispedømmer om det er mulig å gjennomføre valg av medlem til nominasjonskomité for leke kirkelig tilsatte på annen måte enn ved avholdelse av valgmøte (jf. Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet I 2009, VII, § 1-1). Kirkerådets direktør fastsatte følgende retningslinjer for dette i brev til bispedømmerådene og bispedømmenes valgråd av 23.januar 2009:

Valgreglene forutsetter at det gjennomføres valgmøte. Der tungtveiende grunner tilsier at dette ikke er mulig, gir Kirkerådet med dette anledning til at valgrådet i bispedømmet kan gi dispensasjon.

Der valgrådet gir dispensasjon skal følgende prosedyre følges:

- Kirkevergen ved prostesetet sammenkaller en representant fra hver yrkesgruppe til et møte hvor det oppstilles en eller flere kandidater til nominasjonskomiteen. Representantene utpekes etter forslag fra de

tillitsvalgte for yrkesgruppene. En bør forsøke å få med representanter for ulike sokn i prostiet.

- Forslaget(ene) sendes ut på avstemning blant de stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i prostiet. Avstemningen finner sted på e-post.
- Avstemningen må være avsluttet og resultatet innberettet til valgrådet innen 15. mars 2009.

Kirkerådet går ut fra at samme problemstilling vil komme opp også i forbindelse med valget i 2011, og foreslår å regelfeste adgangen til dispensasjon fra kravet om valgmøte, og den alternative prosedyre med e-postavstemning.

Kirkerådet fremmer følgende forslag:

VII, § 1-1, nytt annet ledd skal lyde:

Der tungtveiende grunner tilsier at det ikke er mulig å gjennomføre valgmøte, kan valgrådet gi dispensasjon. I slike tilfeller skal følgende prosedyre følges:

- *Kirkevergen ved prostesetet sammenkaller en representant fra hver yrkesgruppe til et møte hvor det oppstilles en eller flere kandidater til nominasjonskomiteen. Representantene utpekes etter forslag fra de tillitsvalgte for yrkesgruppene. En bør forsøke å få med representanter for ulike sokn i prostiet.*
- *Forslaget(ene) sendes ut på avstemning blant de stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i prostiet. Avstemningen finner sted på e-post innen fristen for avholdelse av valgmøte.*

III.8 Valg av prest og lek kirkelig tilsatt samtidig med direkte valg(omgang) – mulig ordning

Kirkerådet ba i sitt møte 15.-17. september (vedtak KR 39/10, bokstav B)

”administrasjonen utarbeide forslag til valgordning hvor lek kirkelig tilsatt og geistlig representant velges med stemmefrist 12. september” ved valg til bispedømmeråd i 2011.

Forslaget kom opp fra et bispedømme med direkte valg på alle leke medlemmer, ut fra et ønske om å kunne publisere alle valgresultater samtidig og kunngjøre sammensetningen av hele bispedømmerådet på samme tid.

Sekretariatets vurdering:

Det er forståelig at de bispedømmene som har rent direkte valg på leke medlemmer, ønsker å avvikle valget slik at alle valgresultatene kan publiseres samtidig. Publisiteten omkring kirkevalget forventes å være størst i forbindelse med direkte valg(omgang) på leke medlemmer.

Dette kompliseres ved at et flertall av bispedømmene også skal ha indirekte valg på en del av de leke medlemmene, og at påtroppende menighetsråd skal være valgkollegium. Dermed blir det uansett en valgrunde til som vil ligge senere i tid i disse bispedømmene. Her vil det kunne være en kommunikasjonsmessig fordel å kunne offentliggjøre resultatet

av valg av prest og lek kirkelig tilsatt samtidig med resultatet fra den indirekte valgrunden på leke medlemmer for å få størst mulig oppmerksomhet om dette.

Det kunne vært en mulighet å differensiere valgtidspunktet for prest og lek kirkelig tilsatt, etter hvilken prøveordning man har i bispedømmet for valg av leke medlemmer. Da ville en kunne velge prest og lek kirkelig tilsatt samtidig med direkte valg i de bispedømmene som har dette, og samtidig med indirekte valgømgang i de øvrige bispedømmene. Faren er at det ville kunne skape forvirring, når en forsøker å kommunisere ulike tidspunkter for valg i ulike bispedømmer.

Det vil ikke være noe å vinne på tidligere avvikling av valg av prest og lek kirkelig tilsatt i forhold til bispedømmerådets tiltredelsestidspunkt. Tiltredelsestidspunktet ble i 2009 flyttet til 1.januar i året etter valget. Det anses ikke hensiktsmessig å flytte dette fram av hensyn til de bispedømmene som har kombinasjon av direkte og indirekte valg.

I tillegg til disse overveielserne, må det tas i betraktning at bispedømmene ved Kirkevalget i 2011 for første gang skal forestå den omfattende opptellingsprosessen ved direkte valg(ømgang). Dette er en krevende prosess som krever korrekt håndtering av minimum 15.000 til 41.000 stemmesedler (bispedømmevise tall 2009). Om man i tillegg i den samme perioden skulle kjøre ytterligere to ulike opptellinger, økes risikoen for manglende oversikt og feil i valgoppgjøret. Hver for seg er opptellingene for prester og leke kirkelig tilsatte en overkommelig oppgave, men det kan bli krevende å håndtere disse opptellingene samtidig med den store opptellingsjobben ved direkte valg(ømgang) av leke.

Sekretariatet vil i denne sammenheng be om at risikovurderingen knyttet til opptelling tillegges vekt i Kirkemøtets behandling.

Forslag til ordning

Det legges her fram forslag til de regelendringer som er nødvendige hvis en skulle framskyndet valg av prest og lek kirkelig tilsatt til samtidig med direkte valg(ømgang) av leke. Forslaget er ikke tatt inn i forslag til vedtak, og må derfor tas opp i Kirkemøtet av komiteen eller et forslagsberettiget medlem av Kirkemøtet.

Forslag til ordning for valg av prest og lek kirkelig tilsatt med stemmefrist 12. september ved Kirkevalget i 2011:

VI, § 1-4, femte ledd skal lyde:

Valgrådet setter opp den endelige kandidatlisten innen 8. juni og sørger for at kandidatlisten/stemmeseddelen blir mangfoldiggjort og sendt prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del prester i Døvekirken, innen 10. august sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 1-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. desember).

Stemmefristen skal settes til 12. september, og det skal være rimelig tid til avstemningen. Det foreslås å bruke samme startdato som perioden for forhåndsstemming til

menighetsrådsvalget og direkte valg(omgang) av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte.

VI, § 1-6, første punktum skal lyde:

Stemmeseddelen legges i tilsendt stemmeseddelkonvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 12. september.

Bare dato er endret.

VII, § 1-4, femte ledd skal lyde:

Valgrådet setter opp den endelige kandidatlisten innen 8. juni og sørger for at kandidatlisten/stemmeseddelen blir mangfoldiggjort og sendt samtlige stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del leke kirkelig tilsattei Døvekirken, innen 10. august sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 1-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. desember).

Stemmefristen skal settes til 12. september, og det skal være rimelig tid til avstemningen. Det foreslås å bruke samme startdato som perioden for forhåndsstemming til menighetsrådsvalget og direkte valg(omgang) av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte.

VII, § 1-6, første punktum skal lyde:

Stemmeseddelen legges i tilsendt stemmeseddelkonvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 12. september.

Bare dato er endret.

VIII, § 1-2, første ledd, annet punktum skal lyde:

Frist for innberetning av resultatet er 25. september, med unntak av indirekte valgomgang på leke medlemmer, representanter for samisk kirkeliv og representant fra døvemenighetene som har frist for innberetning 8. desember.

Paragrafen er omformulert, den tidlige fristen gjort til normalttilfellet og den sene fristen til unntaket.

IV. Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte og til Samisk kirkeråd

IV.1 Bakgrunn

Ved behandlingen av *Særskilte regler for de kirkelige valg 2009 (demokratireformen)*, sak KM 11/08 ba Kirkemøtet i komitémerknadene om at det skulle utarbeides forslag til nye ordninger for valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte. Komitémerknaden lød:

Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte

Komiteen anser at de regler som er foreslått bør gjennomgås. Komiteen hadde møte med leder for Samisk kirkeråd og drøftet alternative modeller. Komiteen foreslår at det kun foretas mindre justeringer i disse regelverk før valget i 2009, men at det nedsettes en arbeidsgruppe som kan legge fram forslag til nye ordninger før valget i 2011. Når det gjelder valg av samiske representanter bør en vurdere bruken av elektorer, om antall representanter og ev valgkretser bør økes, direkte valg samtidig med sametingsvalget, om Samisk kirkeråd bør bli medlemmer av Kirkemøtet m.v. Komiteen mener at valget av samiske representanter bør være mest mulig likt øvrige valg til bispedømmeråd og Kirkemøte.

Bakgrunnen for dette var reaksjonene på et forslag om at det ikke lenger skulle velges 5 medlemmer av Kirkemøtet på fritt grunnlag og i sammenheng med det forslag om at lederne av Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd ikke lenger skulle ha sete med stemmerett i Kirkemøtet. Samisk kirkeråd uttrykte i sak SKR 39/08 sterk misnøye med dette. Samisk kirkeråd mente dette ville bidra til å svekke det samisk-kirkelige demokratiet, og ba om en utredning av ”bredden av spørsmål knyttet til det samisk-kirkelige demokratiet i Den norske kirke”, og ønsket at arbeidet skulle ha som utgangspunkt ”at det samisk-kirkelige demokratiet i Den norske kirke skal styrkes i rammen av demokratireformen, og ikke svekkes.”

På bakgrunn av Kirkemøtets merknad ble det våren 2010 nedsatt en administrativ arbeidsgruppe bestående av generalsekretær i samisk Kirkeråd, Tore Johnsen, seniorrådgiver Per Tanggaard og seniorrådgiver Per Kristian Aschim. Arbeidsgruppen konsentrerte seg om å besvare de spørsmålene som ble reist i Kirkemøtets komitémerknad, men tok også med en refleksjon omkring det prinsipielle grunnlaget for det samisk-kirkelige demokratiet slik Samisk kirkeråd etterlyste. Arbeidsgruppen drøftet og la fram forslag om større samordning av representasjonen for samisk kirkeliv i Den norske kirkes organer, herunder om Samisk kirkeråd bør bli medlemmer av Kirkemøtet og om antall representanter og ev valgkretser bør økes. Videre drøftet arbeidsgruppen spørsmål om valgform, herunder om bruk av elektorer og om direkte valg samtidig med sametingsvalget. De fleste av arbeidsgruppens forslag ble tatt inn i forslaget som ble lagt fram for Samisk kirkeråd og Kirkerådet i mai 2010.

IV.2 Samisk kirkeråds og Kirkerådets behandling mai 2010

Samisk kirkeråds behandling

Samisk kirkeråd behandlet saken i sitt møte 19.-20.mai 2010 (sak SKR 16/10) og fattet følgende vedtak:

Samisk kirkeråd har drøftet de framlagte forslag og vil bemerke følgende:

1. Samisk kirkeråd ber om at det på bakgrunn av arbeidsgruppens forslag utarbeides forslag til prøveordning for valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøtet og til Samisk kirkeråd. Forslaget legges fram på rådets møte i september 2010.

2. Forslaget skal utarbeides etter disse hovedlinjer:

- Sammensetningen av Samisk kirkeråd endres, slik at representantene for samisk kirkeliv i de tre nordligste bispedømmerådene blir medlemmer av Samisk kirkeråd.
- Samisk kirkeråd utvides med en representant. Det skal nomineres kandidater under 30 år.

Samisk kirkeråd sammensettes slik:

- a. 3 representanter for samisk kirkeliv, en i hvert av de tre nordligste bispedømmerådene, Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland. Bispedømmene har ansvar for henholdsvis sør-, lule- og nordsamisk kirkeliv
- b. Leder og 2 representanter for samisk kirkeliv, hvorav en representant bosatt i de øvrige bispedømmer valgt av Kirkemøtet
- c. En biskop oppnevnt av Bispemøtet
- d. En representant for Sametinget oppnevnt av Sametinget

Følgende presiseringer gis med hensyn til nominasjonsordningen for medlemmene under pkt. a:

- Ikke bare samisk menighet i sørsamisk språkområde, men også andre menighetsråd i det sørsamiske området, bør gis anledning til å fremme kandidater for valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd.
- Med hensyn til valg av samiske representanter til Nidaros og Sør-Hålogaland bispedømmeråd bør det ikke stilles krav om å stå i manntallet til henholdsvis samisk menighet i sørsamisk område, og det samiske valgmanntallet i Sør-Hålogaland for å være valgbar. Rådet mener det er et tilstrekkelig kriterium for valgbarhet at vedkommende står i samemanntallet eller oppfyller kriteriene for å kunne bli registrert i dette. Det bør vurderes å fjerne kravet om at disse må være bosatt i det respektive språkområdet (jfr. § 2-3 i valgreglene for bispedømmerådsvalget).

- Også menighetsråd i det sørsamiske området i Hamar og Sør-Hålogaland bispedømmer bør få fremme kandidater av sørsamiske kandidater til Nidaros bispedømmeråd. Tilsvarende bør menighetsråd i det nordsamiske området i Sør-Hålogaland bispedømme få delta i nominasjonen av nordsamiske kandidater til Nord-Hålogaland bispedømmeråd. Dette er ikke til hinder for at disse menighetsrådene også kan fremme kandidater for valg av samisk representant til bispedømmerådet i det bispedømmet man er en del av.

Medlemmene under pkt. a velges etter følgende forsøksordninger i 2011:

- I Nidaros bispedømme velges representant for samisk kirkeliv ved direkte valg av medlemmene i samisk menighet i sørsamisk språkområde.
- I Sør-Hålogaland bispedømme velges representant for samisk kirkeliv ved direkte valg av alle stemmeberettigede samiske medlemmer av Den norske kirke i Sør-Hålogaland bispedømme, med unntak av medlemmer i samisk menighet i sørsamisk språkområde.
- I Nord-Hålogaland bispedømme velges representant for samisk kirkeliv ved indirekte valg av alle samiske menighetsrådsmedlemmer i Nord-Hålogaland bispedømme. Samisk kirkeråd vil presisere at rådet har betenkeligheter med en slik ordning, da det vil kunne føre til en marginalisering av samisk kirkeliv som følge av enkelte menighetsrådsvalg. Det ønskelige ville vært en tilsvarende ordning som foreslått for Sør-Hålogaland, men det er lite realistisk å gjennomføre en slik ordning i Nord-Hålogaland for valget 2011.

Valget avvikles som postvalg og erstatter ordningen med bruk av elektorer.

Medlemmene under pkt. b velges av Kirkemøtet. Leder velges ved særskilt valg. Kirkemøtet velger deretter to medlemmer av Samisk kirkeråd.

3. Samisk kirkeråd har i sin behandling ikke drøftet om hele Samisk kirkeråd evt. skal være medlemmer av Kirkemøtet.

Kirkerådets behandling

Kirkerådet behandlet saken i sitt møte 27.-28. mai 2010 (sak KR 26/10) og gjorde følgende vedtak:

IV. Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte og til Samisk kirkeråd ved de kirkelige valg i 2011.

1. Kirkerådet ber om at det på bakgrunn av arbeidsgruppens forslag utarbeides forslag til prøveordning for valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøtet og til Samisk kirkeråd. Forslaget legges fram på rådets møte i september 2010.
2. Forslaget skal utarbeides etter disse hovedlinjer:
  - Sammensetningen av Samisk kirkeråd endres, slik at representantene for samisk kirkeliv i de tre nordligste bispedømmerådene blir medlemmer av Samisk kirkeråd.
  - Samisk kirkeråd utvides med en representant. Det skal nomineres kandidater under 30 år.

Samisk kirkeråd sammensettes slik:

- a. 3 representanter for samisk kirkeliv, en i hvert av de tre nordligste bispedømmerådene, Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland. Bispedømmene har ansvar for henholdsvis sør-, lule- og nordsamisk kirkeliv
- b. Leder og 2 representanter for samisk kirkeliv, hvorav en representant bosatt i de øvrige bispedømmer valgt av Kirkemøtet
- c. En biskop oppnevnt av Bispemøtet
- d. En representant for Sametinget oppnevnt av Sametinget

Medlemmene under pkt. a velges etter følgende forsøksordninger i 2011:

- I Nidaros bispedømme velges representant for samisk kirkeliv ved direkte valg av medlemmene i samisk menighet i sørsamisk språkområde.
- I Sør-Hålogaland bispedømme velges representant for samisk kirkeliv ved direkte valg av alle stemmeberettigede samiske medlemmer av Den norske kirke i Sør-Hålogaland bispedømme, med unntak av medlemmer i samisk menighet i sørsamisk språkområde.

- I Nord-Hålogaland bispedømme velges representant for samisk kirkeliv ved indirekte valg av alle samiske menighetsrådsmedlemmer i Nord-Hålogaland bispedømme.

Valget avvikles som postvalg og erstatter ordningen med bruk av elektorer.

Medlemmene under pkt. b velges av Kirkemøtet. Leder velges ved særskilt valg. Kirkemøtet velger deretter to medlemmer av Samisk kirkeråd.

IV.3 Samisk kirkeråds og Kirkerådets behandling september 2010.

På bakgrunn av vedtakene i Samisk kirkeråd og Kirkerådet i mai 2010 ble det utarbeidet forslag til regelendringer som ble sendt på høring. Forslagene som berører regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte, ble sendt til alle bispedømmer med invitasjon til innspill på en konsultasjon 31. august 2010. De tre nordligste bispedømmene fikk i tillegg forslaget om endringer i *Statutter for samisk kirkeråd* på høring med frist 27. august 2010. Disse bispedømmene ble også bedt om å uttale seg om de økonomiske og administrative følgene av forslagene til regelendring. Høringsuttalelser kom inn fra de tre nordligste bispedømmene. Bispedømmene hadde flere reservasjoner mot forslagene, særlig vedrørende etablering av samiske valgmanntall i Nord- og Sør-Hålogaland, og forslaget om ulike valgordninger i Nord- og Sør-Hålogaland.

Samisk kirkeråds behandling

Samisk kirkeråd behandlet saken på nytt i sitt møte 9.-10. september 2010 i Beiarn (sak SKR 30/10) og gjorde følgende vedtak:

1. Samisk kirkeråd er glad for at det er satt i gang en prosess med å styrke legitimiteten i det samisk-kirkelige demokratiet, og forutsetter at dette sluttføres. Samisk kirkeråd mener imidlertid det fortsatt er flere spørsmål, knyttet til de forslag som er fremmet i saksdokumentet, som ikke er tilstrekkelig avklart. Det gjelder bl.a. juridiske og praktiske implikasjoner ved opprettelse av et etnisk basert manntall. Rådet mener derfor det ikke er klokt å foreslå nye prøveordninger i kommende valgperiode.
2. Samisk kirkeråd ber om at dagens valgordning for Samisk kirkeråd videreføres også for valg av Samisk kirkeråd i 2012.
3. Samisk kirkeråd ber om at et samisk kirkemøte utredes. Et samisk kirkemøte gis en rolle i å velge / fremme kandidater på samiske representanter til Samisk kirkeråd, bispedømmeråd og Kirkemøte. Dette vil kunne sikre større samisk legitimitet hos de representanter som velges inn i de respektive råd.

Kirkerådets behandling

Kirkerådet behandlet saken i sitt møte 15.-17. september i Oslo (sak KR 39/10). Av protokollen fra møtet framgår følgende:

Kirkerådet ble orientert om Samisk kirkeråds vedtak pkt. 1 og 2. På bakgrunn av dette vedtaket besluttet Kirkerådet at det ikke er grunnlag for å realitetsbehandle sakens del IV *Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte og til Samisk kirkeråd ved de kirkelige valg i 2011*. Saksframlegget til Kirkemøtet redigeres i samsvar med dette.

Dermed bortfalt forslagene til endringer i reglene for *Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte* og i *Statutter for Samisk kirkeråd*, med unntak av to små justeringer av teknisk art i *Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet*:

IV, § 2-2, første punktum skal lyde:

Bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene skal i god tid, senest 1. januar 2011, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i de respektive samiske språkområder om å fremme forslag på henholdsvis 3 nord-, lule- og sørsamiske representanter, hvorav minst 2 leke.

Bare dato og årstall er endret.

IV, § 2-3, første ledd skal lyde:

Nominasjonskomiteen for leke bispedømmerådsmedlemmer i de tre nordligste bispedømmene, skal sette opp en alfabetisk liste på henholdsvis 5 nord-, lule- og sørsamiske representanter, hvorav minst 3 leke.

Her er det tatt inn som presisering at listen skal settes opp alfabetisk.

V. Valg av representant fra Døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet

V.1 Bakgrunn

I forbindelse med valget 2011 er behovet for endringer i regler for valg av representant fra Døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet vurdert.

Det har vært samtaler og møter mellom Døvemenighetenes fellestråd ved kirkevergen og fung. prost, og Kirkerådets administrasjon mht å vurdere behovet for endringer i valgreglene for valget 2011 på bakgrunn av erfaringene med valget i 2009.

Døvemenighetenes fellestråd er stort sett fornøyd med selve valgreglene, men ønsker en økning av antall representanter fra døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd og ikke minst i Kirkemøtet. Lignende synspunkter har også Oslo bispedømmeråd gitt uttrykk for.

Dette ønsket ble også tatt opp av komiteen under Kirkemøtet, som sier i sine merknader: ”komiteen foreslår at det settes ned en arbeidsgruppe bl.a. for å vurdere å øke den døvekirkelige representasjonen i bispedømmeråd og Kirkemøtet”. (KM 11/08)

Dette er ett av flere spørsmål som berører sammensetningen av bispedømmeråd og Kirkemøtet, som bl.a. forholdet mellom representasjon av leke medlemmer i forhold til prester og lek kirkelig tilsatte. Dette vil kreve en mer omfattende utredning og behandling som det er anbefalt at Kirkemøtet tar etter valget i 2011 og frem mot valget i 2015.

Døvemenighetenes fellestråd ønsker også en gjennomgang av *Forskrift om ordning for døvemenigheter og døvepresttjenesten*, fastsatt ved kgl.res. 17.04 1998, og ev også i *Regler om sammensetning av og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet*, fastsatt av Kirkerådet 2001.

Kirkerådet har i samarbeid med Døvemenighetenes fellestråd satt i gang et arbeid med å vurdere behovet for endringer i dette regelverket.

V.2 Aktuelle endringer i valgreglene

I drøftelsene med Døvemenighetens fellestråd har særlig følgende temaer vært drøftet:

- Hvordan legge til rette for demokratiske valg og økt bruk av direkte valg?
- Bør nominasjonskomiteen for valg av leke medlemmer i Oslo bispedømme også være nominasjonskomité for valg av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd?
- Skal representant til bispedømmerådet velges av medlemmene i Døvemenighetenes menighetsråd av de som står oppført som medlemmer av Døvekirkenes medlemsregister?
- I tilfelle valget skal gjennomføres som direkte valg, hvor og hvordan skal valget foregå?

Døvemenighetene anser at ordningen med at nominasjonskomiteen for leke medlemmer i Oslo bispedømme også forestår nominasjon av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd, fungerer tilfredsstillende. Det er få som anser at dette er en lite tjenlig ordning. Ordningen kom inn i forbindelse med Kirkevalget i 2009, før den tid var det Døvekirkenes fellestråd som var nominasjonskomité.

I de ordinære regler for valg av bispedømmeråd heter det i § 2.1 ang. nominasjon, at ”Døvekirkenes fellestråd er nominasjonskomité for det særskilte valget av representant fra døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd”. Denne bestemmelsen ble ved valget i 2009 endret til: *Nominasjonskomiteen for valg av leke medlemmer i Oslo bispedømme er nominasjonskomité for det særskilte valget av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd.*”

Det står lite om hvem som nominerer døvemenighetenes medlem i nominasjonskomiteen og hvem som velger vedkommende.

En kunne her tenke seg at

- Døvekirkenes fellesråd oppnevnte et medlem av nominasjonskomiteen, samt varamedlem.
- Menighetsrådene i Døvekirken foreslo 1 ev. 2 kandidater til nominasjonskomiteen, som Døvekirkenes fellesråd velger. Det vil være en fordel om vedkommende bor i nærheten av Oslo.

Ordningen er fortsatt slik at menighetsråd i Døvekirken fremmer forslag til kandidater, jf § 2-2: *”Oslo bispedømmeråd skal i god tid, senest innen 15. januar 2009, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Døvekirken om å fremme forslag på fire leke kandidater til det ordinære valget. Dessuten bes menighetsrådene i Døvekirken om å fremme forslag på 3 leke medlemmer, til det særskilte valget av representant fra døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd.”*

Videre er ordningen slik at valg av representant fra døvemenighetene skjer ved at hvert enkelt medlem av døvemenighetenes menighetsråd stemmer på 2 forskjellige kandidater. Avstemningen skjer på et menighetsrådsmøte og skal være skriftlig.

Ordningen har fungert tilfredsstillende, men det bør vurderes om valget fortsatt skal gjennomføres som et indirekte valg, der menighetsrådsmedlemmene forestår valget, eller om det bør legges til rette for direkte valg, ved at stemmeberettigede medlemmer som står oppført i døvemenighetenes valgmanntall avgir stemme. Det foreligger nå en egen modul i Den norske kirkes medlemsregister, jf. regler om sammensetning av og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet, §§ 1 og 2.

Valg av Døves menighetsråd skjer ved personlig fremmøte i døvekirken (valgstedet), jf § 2. For de som er medlemmer i døvemenigheten, og som ikke er bosatt i geografisk nærhet til døvekirken, bør det vurderes om valget kan foregå postalt, eller om det kun skal kunne foregå gjennom å avgi forhåndsstemme.

En må her se valg av døvemenighetenes representant i sammenheng med de andre kirkevalgene som skal foregå samtidig, både valg av Døves menighetsråd, valg av bispedømmeråd, samt valg til kommunestyre og fylkeskommune. De stemmeberettigede bør kunne foreta samtlige valg samtidig, ved at valglokalet for kirkevalget ligger i nærheten av valglokalet for de borgerlige valg. Samtidig vil det være en utfordring at samtlige valglokaler har stemmeseddel for valg av døvekirkenes representant til bispedømmerådet. Det foreslås derfor at dette valget legges til døvekirken knyttet til valgdagen, samt at det er anledning til å stemme i tilknytning til gudstjenesten på søndagen, dagen før valget. Søndagen før der kan det også forhåndsstemmes i tilknytning til døvegudstjenesten, så fremt det avholdes gudstjeneste.

Stemmeberettigede som ikke kan avgi stemme i døvekirken på søndagen eller har avgitt forhåndsstemme, kan avgi stemme på valgdagen i det ”kirkelige” valglokale vedkommende bor, men må selv sørge for at vedkommende har stemmeseddel. Stemmeseddelen skal da behandles som forhåndsstemme, og stemmestyret/valgstyret sørger for at konvolutten blir brakt til det stedet for opptellingen skal foregå, så snart som

mulig etter at valget er avsluttet og før opptellingen skal begynne. Stemmestyret må da gi beskjed til valgstyret som skal forestå opptellingen at det er stemmesedler på vei.

Dersom det viser seg vanskelig å åpne for en slik løsning, vil de stemmeberettigede måtte foreta forhåndsstemmegivning.

Kirkerådet vedtok følgende i sitt møte 27.-28.05.2010:

(...)

V. Valg av representant fra Døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet ved de kirkelige valg i 2011

1. Kirkerådet anbefaler ved valget i 2011, en videreføring av ordningen med at nominasjonskomiteen for valg av leke medlemmer i Oslo bispedømme også er nominasjonskomité for det særskilte valget av representant fra døvemenighetene til Oslo.
2. Kirkerådet anbefaler at en også viderefører ordningen med at det er hvert enkelt medlem av døvemenighetenes menighetsråd som stemmer på valg av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Det legges på bakgrunn av dette ikke fram forslag om substansielle regelendringer. Fristen for å fremme forslag til nominasjon endres i samsvar med forslag til tilsvarende endring ved valg av leke medlemmer til bispedømmerådet (jf. forslag til endring i III, § 7-3). Også årstallet er endret. Det medfører følgende forslag til endring:

V, § 2-2, første ledd skal lyde:

Oslo bispedømmeråd skal i god tid, senest innen 1. januar 2011, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Døvekirken om å fremme forslag på fire leke kandidater til det ordinære valget.

VI. Justeringer i øvrig regelverk

Forslagene til endringer i Regler for valg av menighetsråd og Regler for valg av bispedømmeråd, medfører behov for mindre justeringer i en rekke andre regelverk. I de fleste tilfeller dreier dette seg om at valgperioden etter valget i 2011 igjen vil være 4 år, og at særregler for 2 års valgperiode etter valget i 2009 bortfaller.

VI.1 Justeringer i Regler for valg av Kirkeråd

Ved valg av Kirkeråd i 2010 er valgperioden 2 år. Dette gjenspeiles i § 1-2. Dessuten gis det i § 5-4 særskilte regler for valg av leder i perioden frem til og med Kirkemøtet 2012. Når valgperioden ved valget i 2012 igjen er 4 år, foreslås reglene endret i samsvar med dette. Det betyr at § 5-4 kan lyde som før endringene i forbindelse med valg av Kirkeråd i 2010. Når det gjelder § 1-2 fastsettes valgperioden til 4 år (som før siste endring), mens

bestemmelsen om tiltredelse umiddelbart etter første Kirkemøte i valgperioden opprettholdes. Ingressen ajourføres. Dette medfører følgende forslag (*forslag til vedtak, pkt. 4*):

Ingressen skal lyde:

Fastsatt av Kirkemøtet 15. november 2009 (KM 06/09) med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 25 fjerde ledd, med endringer fastsatt av Kirkemøtet [vedtakets dato] november 2010.

§ 1-2 skal lyde:

Kirkerådet velges for en periode på 4 år, og trer i funksjon umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted.

§ 5-4 skal lyde:

Lederen velges for 2 år. Ved valg av leder midt i valgperioden, velger Kirkemøtet leder blant rådets medlemmer. Lederen kan gjenvelges. Kirkemøtets valgkomite forbereder og gjennomfører valget av leder midt i valgperioden. Kirkerådet velger selv nestleder for en periode på 2 år.

Endringene gjøres gjeldende fra og med valg av Kirkeråd i 2012.

VI.2 Justeringer i Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet

På grunn av to-årig valgperiode og endring i tiltredelsestidspunktet for menighetsråd og kirkelig fellesråd etter valget i 2009, ble det gitt detaljerte overgangsregler i §§ 1-1 til 1-2. Når det nå i 2011 igjen er fire års valgperiode, og det nye tiltredelsestidspunktet er innarbeidet, kan reglene forenkles vesentlig. Henvisingene til spesifikke årstall og valgperioder kan erstattes med mer generelle tidsbestemmelser. I tillegg til §§ 1-1 og 1-2, foreslås ingressen ajourført. Forslaget lyder (*forslag til vedtak, pkt. 5*):

Overskrift og ingress skal lyde:

Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet

Med hjemmel i kirkeloven § 8 tredje ledd og § 13 tredje ledd fastsettes følgende særskilte regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet som følge av valgordningsforsøkene i 2011 – vedtatt av Kirkemøtet [vedtakets dato] november 2010.

§§ 1-1 og 1-2 skal lyde:

1. Menighetsrådet trer i funksjon 1. november i valgåret. Valgperioden strekker seg til og med 31. oktober i valgperiodens siste år. Kirkelig fellesråd trer i funksjon 1. desember i valgåret. Valgperioden strekker seg til og med 30. november i valgperiodens siste år.

Menighetsråd med fellesrådsfunksjoner trer i funksjon som menighetsråd 1. november i valgåret, og i fellesrådsfunksjonene 1. desember i valgåret.

2. Konstituerende møte i det nyvalgte menighetsrådet avholdes innen utgangen av oktober i valgåret. Konstituerende møte i det nyvalgte kirkelig fellesråd avholdes innen

utgangen av november i valgåret. Møtet kalles sammen av lederen av det fratredende rådet med minst 14 dagers varsel. Det er vedtaksført når minst 2/3 av medlemmene er til stede.

Endringen gjøres gjeldende ved tiltredelsen av nye menighetsråd og kirkelige fellesråd i 2011.

VI.3 Justeringer i Regler om formene for bispedømmerådets virksomhet

I forbindelse med kirkevalget 2009 ble det tatt inn et nytt punkt i reglene fordi bispedømmerådene tiltrådelsestidspunkt ble framskyndet vesentlig i forhold til tidligere, mens Kirkemøtet først skulle finne sted i november 2010. Det ble derfor vedtatt en særbestemmelse om Kirkerådsmedlemmenes status i bispedømmerådet i perioden 1.1.2010 t.o.m. Kirkemøtet 2010. Kirkemøtet er fra 2011 og framover lagt til april. Det er derfor ikke lenger behov for denne paragrafen, og den foreslås derfor opphevet. Dette fører også til en endring i ingressen til reglene, hvor siste punktum er overflødig. Det foreslås følgende (*forslag til vedtak pkt.6*):

Ingressen skal lyde:

Fastsatt av Kirkemøtet 15. november 1996 (KM 19C/96) med hjemmel i lov av 7.juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 23 siste ledd.

§ 1-3 oppheves.

VI.4 Justeringer i Statutter for Mellomkirkelig råd og Statutter for Samisk kirkeråd

Justeringer i Statutter for Mellomkirkelig råd

Det er ikke behov for særbestemmelser om 2-årig valgperiode ved valget i 2011. Reglene er utformet for 4 års valgperiode, så det er ikke nødvendig å gjøre endringer i selve reglene. Ingressen kan forkortes i samsvar med følgende forslag til vedtak (*forslag til vedtak pkt. 7*):

Ingressen skal lyde:

Vedtatt av Kirkemøtet 1985 (KM 23/85). Sist endret [vedtakets dato] november 2010.

Det er behov for endring i tiltredelsestidspunktet for Mellomkirkelig råd. Ved en inkurie var ikke dette innarbeidet før Kirkerådets behandling i september 2010. I gjeldende regler er tiltredelsestidspunktet satt til 1. januar året etter at valget har funnet sted (§ 5, fjerde ledd), tilsvarende tiltredelsestidspunktet for Kirkerådet og Samisk kirkeråd.

Tiltredelsestidspunktet for Kirkerådet er i inneværende valgperiode bestemt til umiddelbart etter Kirkemøtet 2010. I forslag til vedtak pkt. 4 foreslås dette som varig ordning, at Kirkerådet tiltrer umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted. Tilsvarende tiltredelsestidspunkt foreslås for Mellomkirkelig råd.

§ 5, fjerde ledd skal lyde:

Rådet trer i funksjon umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted.

Justering i Statutter for Samisk kirkeråd

Også for Samisk kirkeråd er det behov for å endre bestemmelsen om tiltredelsestidspunkt, § 5, siste ledd. Jfr. det som er anført ovenfor vedrørende tiltredelsestidspunkt for Mellomkirkelig råd. Ingressen oppdateres.

Ingressen skal lyde:

Vedtatt av Kirkemøtet 1992 (KM 12/92) med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 32 om Den norske kirke § 24 femte ledd. Sist endret [vedtakets dato] november 2010.

§ 5, siste ledd skal lyde:

Rådet trer i funksjon umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted.

Økonomiske/administrative konsekvenser

II. Valg av menighetsråd

Forslagene vil forenkle avvikling av forhåndsstemming og opptellingsprosessen for menighetenes valgstyres.

III. Valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet

Forslagene kan medføre noe større kostnader enn sist knyttet til skanning av stemmesedler ved direkte valg/direkte valgogang til bispedømmeråd og Kirkemøtet og/eller noe større kostnader knyttet til manuell registrering av stemmer. Det vil bli utarbeidet en kost/nytte-vurdering av disse alternativene. Eventuelle økte kostnader må dekkes inn ved omdisponering innenfor de rammene som blir tildelt.

En økt satsning på informasjon om kandidatene ligger allerede inne i planer og budsjettforslag.

IV. Valg av representanter for samisk kirkeliv

Forslagene har ikke administrative eller økonomiske konsekvenser.

V. Valg av representanter for døvekirken

Forslagene har ikke administrative eller økonomiske konsekvenser.

VI. Justeringer i øvrig regelverk

Forslagene har ikke administrative eller økonomiske konsekvenser.